

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

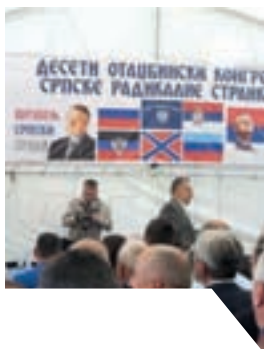
BROJ 838

10. SVIBNJA 2019. CIJENA 50 DINARA

Hrvati u Vojvodini nakon 1990-tih

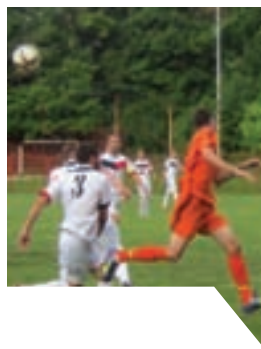
Stradanja bez spomena

4

Održana skupština SRS-a u Hrtkovcima, mjestu koje je simbol stradanja Hrvata u Vojvodini

Provokacija i ruganje nevinim žrtvama

8

Nogometna utakmica reprezentacija hrvatske manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj

Značajna uloga sporta u normalizaciji odnosa

12

Darko Vuković, dopredsjednik HNV-a za Srijem, grafički dizajner i profesor na novosadskoj Akademiji umjetnosti

Hrvate u Srijemu treba hrabriti

20

Učenici iz Žrnovnice u uzvratnom posjetu Vojvodini

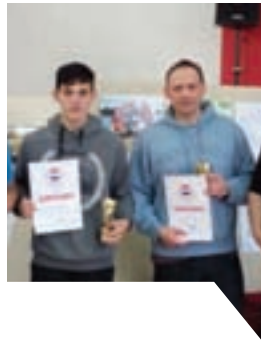
Učvršćivanje suradnje i prijateljstva

30

Tragom dviju knjiga Dušana Salatića na temu sakralne baštine Novoga Sada i Petrovaradina

Kapele i križevi – nekada i danas

43

IX. Memorijalni stolnoteniski turnir *Stipan Bakić*

U čast prvog proćelnika

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (zamjenik predsjednika/ce),
Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatorska služba)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Kontinuitet straha

Istina ne smije pasti u zaborav, poručeno je sa znanstvenog skupa pod nazivom »Hrvati u Vojvodini nakon 1990-tih – od stradanja do izgradnje perspektive«, koju je u Zagrebu organizirala udruga koja povezuje svjedoke tragičnih zbivanja – Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Skup je organiziran s namjerom da upozna širu javnost sa stradanjima Hrvata u Srbiji tijekom 1990-tih godina kao i da informira o položaju hrvatske manjinske zajednice danas.

Na skupu su predstavnice Fonda za humanitarno pravo iz Beograda predstavile *Dosije – zločini nad Hrvatima u Vojvodini* u kojem se dokumentira kampanja zastrašivanja i pritiska na hrvatske civile koja je na teritoriju AP Vojvodine u Srbiji provedena od 1991. do 1995. s ciljem da se isele iz svojih kuća i napuste Srbiju. »Kampanja, čiji se intenzitet mijenjao i dostizao vrhunce u drugoj polovini 1991. godine, od proljeća do jeseni 1992. i u ljeto 1995. godine, rezultirala je protjerivanjem nekoliko desetaka tisuća Hrvata iz Vojvodine. Nasilje nad Hrvatima u Vojvodini uključivalo je napade na privatnu imovinu i vjerske objekte, prijetnje, fizičke napade i ubojstva«, navodi se u *Dosijeku*.

O stradanju svoje obitelji govorila je **Vesna Abjanović**, kći **Mate Abjanovića** iz Morovića, čiji su otac i njegov brat **Ivica Abjanović** odvedeni iz svoje kuće od kada im se gubi svaki trag još 1991. godine. Zastupnik u Narodnoj skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov** je poručio da istina o ovim događajima ne bi smjela pasti u zaborav, ali da se oni ne samo prešućuju i niječu već ne postoji niti jedna manifestacija kojom se komemoriraju žrtve.

I zaista, iako živimo u zemlji u kojoj se svakodnevno govori o žrtvama i teškim sudbinama ljudi, i komemoriraju se različiti tragični događaji iz prošlosti, za stradale Hrvate u Srbiji nema komemoracije, nema niti pravde, nema niti spomenika.

Ipak, paradoksalno, da događaji iz devedesetih ne padnu u zaborav potrudili su se upravo oni koji su i bili, kako se navodi u *Dosijeku*, »glavni zagovornici i inspiratori kampanje zastrašivanja i pritiska na hrvatsko stanovništvo« **Vojislav Šešelj** i njegova Srpska radikalna stranka. U Hrtkovcima, mjestu u kome je prije 27 godina lider SRS-a počinio ratni zločin poticanjem progona, deportacije i drugih nehumanih djela kao zločina protiv čovječnosti i za koje je prema pravosnažnoj presudi u Hagu osuđen na deset godina zatvora, kupio je kuću. U šatoru podignutom pokraj ove kuće održan je Deseti kongres SRS-a, na kome je 449 delegata ponovno izabralo Šešelja za predsjednika stranke. Onoga koji je javno obećao kako će ponoviti svoje zločine.

Nije onda niti čudno da malobrojni Hrvati iz Hrtkovaca, i općenito iz Srijema, i za naš kao i za druge medije nerado govore ne samo o prošlosti nego i o sadašnjosti. A nije onda čudno niti da je »strah od očitovanja svoje nacionalne pripadnosti i dalje jedan od najvećih problema Hrvata u Srijemu«, kako to kaže dopredsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća za Srijem **Darko Vuković**.

J. D.

Održana skupština SRS-a u Hrtkovcima, mjestu koje je simbol stradanja Hrvata u Vojvodini

Provokacija i ruganje nevinim žrtvama

Kako je bilo i najavljeno, Otadžbinski kongres Srpske radikalne stranke (SRS) održan je u subotu, 4. svibnja, u Hrtkovcima, iako se dio javnosti u Srbiji protivio ovoj namjeri radikala, budući da je to srijemsko selo simbol stradanja Hrvata u Vojvodini tijekom 90-ih godina te da je lider SRS-a **Vojislav Šešelj** pred Međunarodnim sudom u Haagu osuđen upravo za poticanje na progon Hrvata. Kongres je održan u šatoru ispred kuće koju je Šešelj kupio prošle godine u Hrtkovcima. Skupštini je nazočilo oko 450 delegata, a Šešelj je gotovo jednoglasno re-izabran za predsjednika stranke. Prije početka skupa, s razglasu su se mogle čuti srpske nacionalističke pjesme »Ko to kaže, ko to laže Srbija je mala« i »Sprem'te se, sprem'te se«.

Skup radikala održan je dva dana prije obljetnice mitinga SRS-a održanog u Hrtkovcima 6. svibnja 1992. kojim je, upravo prema haškoj presudi Šešelju, pozvao na progon vojvođanskih Hrvata i nakon kojeg je uslijedilo njihovo iseljavanje.

Šešelj je na subotnjem skupu poručio da ideologija radikala ostaje nepromijenjena, a među ostalim kazao je kako 1992. u Hrtkovcima nije počinio zločin pozivanjem na protjerivanje lokalnih Hrvata.

»Nisam počinio zločin i dokazat ću to. Svi Hrvati koji su otišli iz Hrtkovaca zamijenili su svoju imovinu i to nije deportacija, a poglavito nije ratni zločin«, ustvrdio je Šešelj. Kako je naveo, u Hrtkovcima se danas živi mirno, a mještani tog sela su »Srbi pravoslavci i Srbi katolici, a ima i onih koji se izjašnjavaju kao Hrvati«.

Osuda skupa

Održavanje skupa radikala u Hrtkovcima osudilo je više političkih stranaka (Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Liberalno demokratska partija i Demokratska stranka) i nevladinih udruga u Srbiji (Građanska Vojvodina), Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu, te dužnosnici Republike Hrvatske – predsjednica **Kolinda Grabar-Kitarović** i Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.

DSHV je u svojem priopćenju naveo kako održavanje Otadžbinskog kongresa SRS-a u Hrtkovcima smatraju ne samo političkom provokacijom »nego i kao nedopustivo djelovanje, koje su mjerodavna tijela Republike Srbije trebala zabraniti«. »To kao pripadnici ranjene zajednice s razlogom očekujemo, jer se isto može tumačiti i kao ruganje nevinim žrtvama«, navodi se u priopćenju.

DSHV smatra i kako je zadaća svih političkih i društveno relevantnih hrvatskih institucija i organizacija koje djeluju u Srbiji otrgnuti zaboravu strahote koje su 1990-ih godina vojvođanski Hrvati preživjeli.

»Jer, zajednica koja ne pamti i ne memorira vlastito stradanje, koja primjereno ne njeguje sjećanje na vlastite žrtve jest zajednica koja nema budućnost. Tim prije nam to mora biti zadaća, jer u politikama suočavanja s prošlošću u Srbiji još uvijek izostaje tematiziranje i sukladno rješavanje pitanja protjerivanja Hrvata iz Vojvodine – pravosudna tijela nisu pokretala sudske postupke za učinjene zločine, ne postoji niti jedno javno obilježje a nema ni prigodnog memoriranja. Ovi se zločini, naime, prešućuju, na što ne smijemo pristati«, navodi se u priopćenju stranke koje potpisuje predsjednik **Tomislav Žigmanov**.

Negiranje zločina

Građanska Vojvodina je u svojem priopćenju ocijenila kako je zakazivanje Otadžbinskog kongresa SRS-a u Hrtkovcima »očigledan nastavak politike širenja nacionalne mržnje od čijih posljedica se društvo još nije oporavilo«.

Zamjenik predsjednika LSV-a **Bojan Kostreš** je kongres radikala u Hrtkovcima za *Danas* ocijenio kao provokaciju na koju bi država morala reagirati ako želi pokazati da je spremna suočiti se s prošlošću.

»Dokle god se u regiji aktualne vlasti prisjećaju vlastitih žrtava, a negiraju počinjene zločine nad drugima, neće biti ni pomirenja, ni realnog napretka u odnosima«, smatra Kostreš. Član Predsjedništva LDP-a **Đorđo Žujović** kazao je za *Danas* da je skup radikala samo maska za »političko orgijanje Vojislava Šešelja i namjeran povratak na mjesto zločina«.

»Ove godine se vlast odlučila da dozvoli Šešelju odlazak u Hrtkovce, ali me to ni ne čudi, pošto je Šešelj jedno od strašila ove vlasti. Potrebno mu je što prije oduzeti zastupnički mandat, jer je osuđeni ratni zločinac, a zakon je jasan. Nadam se da će se neka buduća vlast umjeti obračunati sa zlom zvanim SRS i Vojislav Šešelj«, ističe Žujović.

Reakcija iz Hrvatske

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu je priopćila kako se održavanje navedenog događanja u Hrtkovcima »ne može protumačiti nikako drugačije nego kao provokaciju i izgovor Vojislavu Šešelju da se vrati na

mjesto zločina, kao i to da vlasti Srbije toleriraju nastavak politike širenja nacionalne mržnje, na koju nisu pravovaljano reagirale ni svojedobno 1990-ih. Ukoliko njezina reakcija u svezi sprječavanja ovoga događanja izostane, bit će to nepobitan dokaz da Srbija još uvijek nije spremna suočiti se s prošlošću bez čega je gotovo nemoguća skladnost odnosa i blistavija budućnost za narode na prostorima bivše Jugoslavije, a nameće se i pitanje je li takvoj državi i mjesto u EU«.

Predsjednica Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović je na svojem twitter nalogu navela kako je poražavajuće da srbijanska država u 2019. dopušta skup istih ljudi u Hrtkovcima koji su progonili vojskovođe Hrvate.

»Poražavajuće je što srbijanska država u 2019. dopušta skup istih tih ljudi u Hrtkovcima, simbolu stradanja Hrvata Vojvodine«, navela je Grabar-Kitarović.

Također je napisala da je »izrugivanje žrtvama na mjestu zločina civilizacijski poraz za jedno društvo, neprihvatljiv povijesni revizionizam i rehabilitacija politike kojoj nema mjesta u suvremenoj Europi«.

I Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH osudilo je skup SRS-a u Hrtkovcima.

»Održavanje skupa na samom mjestu počinjenja zločina nedopustivo je ponižavanje žrtava i stradalnika, tisuća prognanih Hrvata, ali i svih pripadnika hrvatske nacionalne manjine koji žive u Vojvodini. Očekujemo od srbijanskih vlasti jasnu osudu ovakvih okupljanja, koja propagiraju politiku i stavove koji su nedvosmisleno osuđeni od Haškog tribunala i cijelog civiliziranog svijeta, kao i stvarno, a ne samo deklarativno, poštivanje prava nacionalnih manjina te spremnost za istinskim suočavanjem s prošlošću«, navodi se u priopćenju Ministarstva.

H. R.

Predstavnici Hrvata iz Srbije kod gradonačelnika Zagreba

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin** i narodni zastupnik u Skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov** sastali su se u ponedjeljak (6. svibnja) s gradonačelnikom Zagreba **Milanom Bandićem** i njegovim suradnicima. Sastanku su nazočili pročelnik Gradskog ureda za obrazovanje **Ivica Lovrić**, pročelnik Gradskog ureda za kulturu **Tedi Lušetić** i ravnatelj Gradskog društva Crvenog križa Zagreb **Petar Penava**. Na sastanku je naglašena potreba za poboljšanjem položaja Hrvata u Srbiji, borba protiv dezintegriranja i pronalazak prostora za okupljanje Hrvata u Beogradu.

Udruženje banatskih Hrvata

Obustaviti postupak promjene naziva Strossmayerove ulice

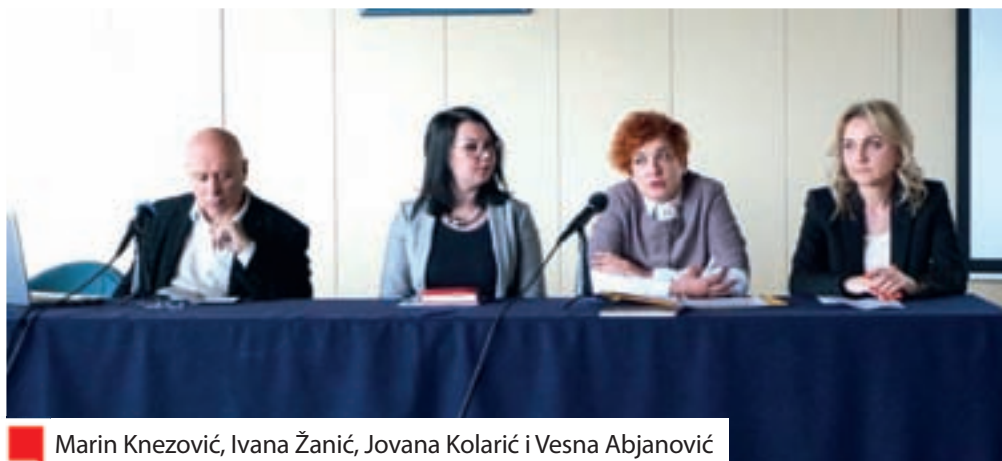
Udruženje banatskih Hrvata na čelu s **Goranom Kaurićem**, vijećnikom Hrvatskog nacionalnog vijeća Republike Srbije, uputilo je dopis gradonačelniku i Gradskom vijeću Pančeva u kom izražava veliko nezadovoljstvo zbog toga što je sredinom travnja ove godine Gradsko vijeće Pančeva usvojilo prijedlog Odluke o utvrđivanju naziva ulica i zaseoka na teritoriju Grada Pančeva i naseljenih mjesta, prema kojoj će, između ostalog, biti promijenjen naziv Strossmayerovoj ulici u Pančevu.

»Podsjećamo da je, koliko prošle godine, još jedna ulica s hrvatskim predznakom u Pančevu dobila novo ime. Riječ je o Ulici Matije Gupca. Ona je ovaj svoj naziv nosila od 1946. godine, a Strossmayerova se tako zvala između 1921. i 1941. godine i nakon 1944. Na ovaj čin Gradskog vijeća gledamo kao na izuzetno nepovoljan po hrvatsku zajednicu u Pančevu koja na teritoriju grada prema posljednjem provedenom popisu stanovnika broji 880 pripadnika. Pitamo se hoće li se ovaj negativan trend preimenovanja ulica nazvanih po hrvatskim velikanima nastaviti,

ujedno strahujući da bi mogao poljuljati do sada uglavnom dobre međuetničke i međukonfesionalne odnose u Pančevu. Napominjemo da Strossmayerova ulica vodi ka pančevačkoj katoličkoj crkvi sv. Karla Boromejskog, a o važnosti biskupa **Strossmayera** za ovu vjersku zajednicu čijim se članovima smatra gotovo 4.000 žitelja Pančeva i okoline, izlišno je govoriti. Prepoznajemo da se i u drugim dijelovima Banata i Vojvodine čini isto simboličko brisanje znamenitih Hrvata iz lokalnih povijesti, o čemu govori i nedavni primjer preimenovanja Frankopanove ulice u Zrenjaninu. Stoga vas pozivamo da povučete ovu svoju odluku poštujući vjekovnu tradiciju suživota i međusobnog uvažavanja različitih zajednica koje su svoj dom našle na našim prostorima. Srdačno vas pozdravljamo u nadi da ćete razmotriti naše pismo i obustaviti postupak promjene naziva Strossmayerove ulice«, navodi se u dopisu Udruženja banatskih Hrvata, upućenom 2. svibnja.

U Zagrebu održan znanstveni skup o vojvođanskim Hrvatima

Od stradanja do izgradnje perspektiva

Marin Knezović, Ivana Žanić, Jovana Kolarić i Vesna Abjanović

Cilj projekta je upoznati širu javnost s tematikom stradanja Hrvata u Srbiji za vrijeme Domovinskog rata u Hrvatskoj, te je ujedno informirati o položaju hrvatske manjinske zajednice u Srbiji danas

Znanstveni skup o položaju Hrvata u Srbiji od Domovinskog rata do danas pod nazivom »Hrvati u Vojvodini nakon 1990-ih – od stradanja do izgradnje perspektiva« održan je 6. svibnja u Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu. Riječ je o projektu čija je nositeljica **Ivana Andrić Penava** iz Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, udruge svjedoka tragičnih zbivanja i sudbina vojvođanskih Hrvata tijekom 1990-ih godina, koja je ujedno i organizator navedenoga skupa. Cilj projekta je upoznati širu javnost s tematikom stradanja Hrvata u Srbiji za vrijeme Domovinskog rata u Hrvatskoj, te je ujedno informirati o položaju hrvatske manjinske zajednice u Srbiji danas. Pokrovitelj ovoga znanstvenoga skupa bio je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a moderator je bio voditelj Odjela za manjine Hrvatske u Hrvatskoj matici iseljenika **Marin Knezović**.

Nakon uvodne riječi moderatora, okupljenima su se obratili ravnatelj Hrvatske matice iseljenika **Mijo Marić**, predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata **Mato Jurić**, v. d. zamjenika državnoga tajnika Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Dario Magdić**, državna tajnica u Ministarstvu vanjskih poslova **Zdravka Bušić** u svojstvu izaslanice premijera **Andreja Plenkovića**, zastupnik u Narodnoj skupštini Republike Srbije **Tomislav Žigmanov**, te hrvatska zastupnica u EU parlamentu **Marijana Petir**. Skupu su nazočili i **Vlasta Ivčević** iz Ureda gradonačelnika Grada Zagreba **Milana Bandića**, predsjednik Odbora za međuzupanijsku i međunarodnu suradnju Zagrebačke županije **Vlado Horina**, predstojnik ureda zagrebačkoga nadbiskupa **Tomislav Buntak**, saborski zastupnik **Zdravko Ronko** te ravnatelj Hrvatskoga memorijal-

no-dokumentacijskoga centra Domovinskoga rata **Ante Nazor**, predsjednica Hrvatskoga nacionalnoga vijeća **Jasna Vojnić** i predsjednik Izvršnoga odbora HNV-a **Lazar Cvjin**.

Simbolika datuma

Što se datuma skupa tiče, on ima svoju određenu simboliku. Naime, svake godine 6. svibnja hrvatska manjinska zajednica u Srbiji prisjeća se protjerivanja hrvatskoga stanovništva s njezina teritorija tijekom 1990-ih, napose onih iz istočnoga dijela Srijema i jugozapadne Bačke. Iako na teritoriju Srbije (tada SRJ) nije vođen rat, na njezinome prostoru se prijetilo, pucalo, protjerivalo, zlostavljalo, ubijalo, a otvarani su i logori... Različiti oblici zastrašivanja, fizičkih i verbalnih prijetnji i napada, napadi na imovinu svjetovnu i crkvenu itd., pa sve do ubojstava pripadnika nacionalnih manjina (u čemu su najviše stradali Hrvati), rezultirali su nasilnom promjenom strukture stanovništva, ponajprije Vojvodine. Mnoga vojvođanska mjesta nakon toga više nisu ista.

Predstavljen Dosije Fonda za humanitarno pravo

Program znanstvenoga skupa podijeljen je u dva dijela. Prvi dio skupa započeo je predstavljanjem publikacije Fonda za humanitarno pravo iz Beograda »Dosije – zločini nad Hrvatima u Vojvodini«. O publikaciji je govorila direktorica Pravnog programa Fonda **Ivana Žanić** i autorica *Dosijea* **Jovana Kolarić**. Ivana Žanić je istaknula kako su zločini protiv Hrvata u Vojvodini bili »orkestrirani i dobro planirani, zbog čega isti trebaju biti kvalificirani kao 'zločin protiv čovječnosti'«. Napomenula je da je

Ivana Andrić Penava, Darko Baštovanović i Tomislav Žigmanov

Fond podnio dvije kaznene prijave Tužiteljstvu za ratne zločine Srbije, ali da su dobili odgovor kako je procesuiranje nemoguće, jer zločin protiv čovječnosti u vrijeme počinjenja nije bio tako definiran. Zbog toga će Fond podnijeti žalbu Ustavnom sudu Srbije i eventualno Europskom sudu za ljudska prava. Autorica *Dosijea* Kolarić je rekla kako su se od 1991. do 1995. progone nad Hrvatima događali u svim mjestima u Vojvodini gdje su živjeli Hrvati, te da u progonima Hrvata nije sudjelovala samo Srpska radikalna stranka (SRS), za što je presuđeno **Vojislavu Šešelju**, nego i srpske vlasti putem jedinica MUP-a i vojske. Kolarić je istaknula da su, za vrijeme progona i protjerivanja Hrvata, vojne i političke vlasti Srbije i Vojvodine negirale progone i kršenja ljudskih prava te su ih prešutno odobravale. U sklopu navedenog predstavljanja **Vesna Abjanović**, kći **Mate Abjanovića** iz Morovića, posvjedočila je o nestanku svoga oca i strica **Ivice**, kojima se gubi svaki trag još davne 1991. godine.

Projekcija filma *Nepodobni građani*

Potom je uslijedilo izlaganje **Jelene Dukarić** iz novosadskoga Vojvođanskoga građanskoga centra o projektu *Nepodobni građani* iz kojega je i proizašao istoimeni dokumentarni film o istraženim slučajevima zastrašivanja i protjerivanja hrvatskoga stanovništva iz Vojvodine tijekom 1990-ih, čijom je projekcijom završio prvi dio skupa.

»Zahvaljujući ovome projektu i inicijativi Vojvođanskoga građanskoga centra dolazi do zaokreta u nastojanjima da se u javnosti osvijetli ono što se vojvođanskim Hrvatima događalo tijekom 1990-ih«, izjavila je Ivana Andrić Penava, stručna suradnica na projektu iz Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata.

U drugom dijelu programa znanstvenoga skupa sudjelovali su izlagači: Ivana Andrić Penava, prof., »Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata – jučer, danas, sutra« (iz Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zagreb), doc. dr. sc. **Mario Bara**, »Prisilne migracije srijemskih Hrvata u znanstvenoj literaturi i književnosti« (s Hrvatskoga katoličkoga sve-

učilišta, Zagreb), **Darko Baštovanović**, politolog, »Društveno-politički položaj hrvatske nacionalne manjine u procesu demokratizacije srbijanskoga društva i EU integracija« (iz Hrvatskoga nacionalnoga vijeća, Subotica) te Tomislav Žigmanov, prof., »O političkoj reprezentaciji Hrvata u Srbiji« (predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini).

Zastupnik u Narodnoj skupštini Srbije Tomislav Žigmanov istaknuo je, među ostalim, kako se zločini nad Hrvatima u Vojvodini negiraju i trivijaliziraju te da su rezultati suočavanja s prošlošću u Srbiji »neznatni«. Također je istaknuo da istina o ovim događajima ne bi smjela pasti u zaborav, pa ipak ti se događaji, ne samo prešućuju i niječu, nego da ne postoji »u prostoru javnosti, nijedna manifestacija kojom se komemoriraju žrtve«. Nadalje, Žigmanov je ukazao da je 57.900 Hrvata u Srbiji pred »brojnim izazovima« te da ta zajednica o zločinima »još nije rekla sve istine«.

I. A. P.

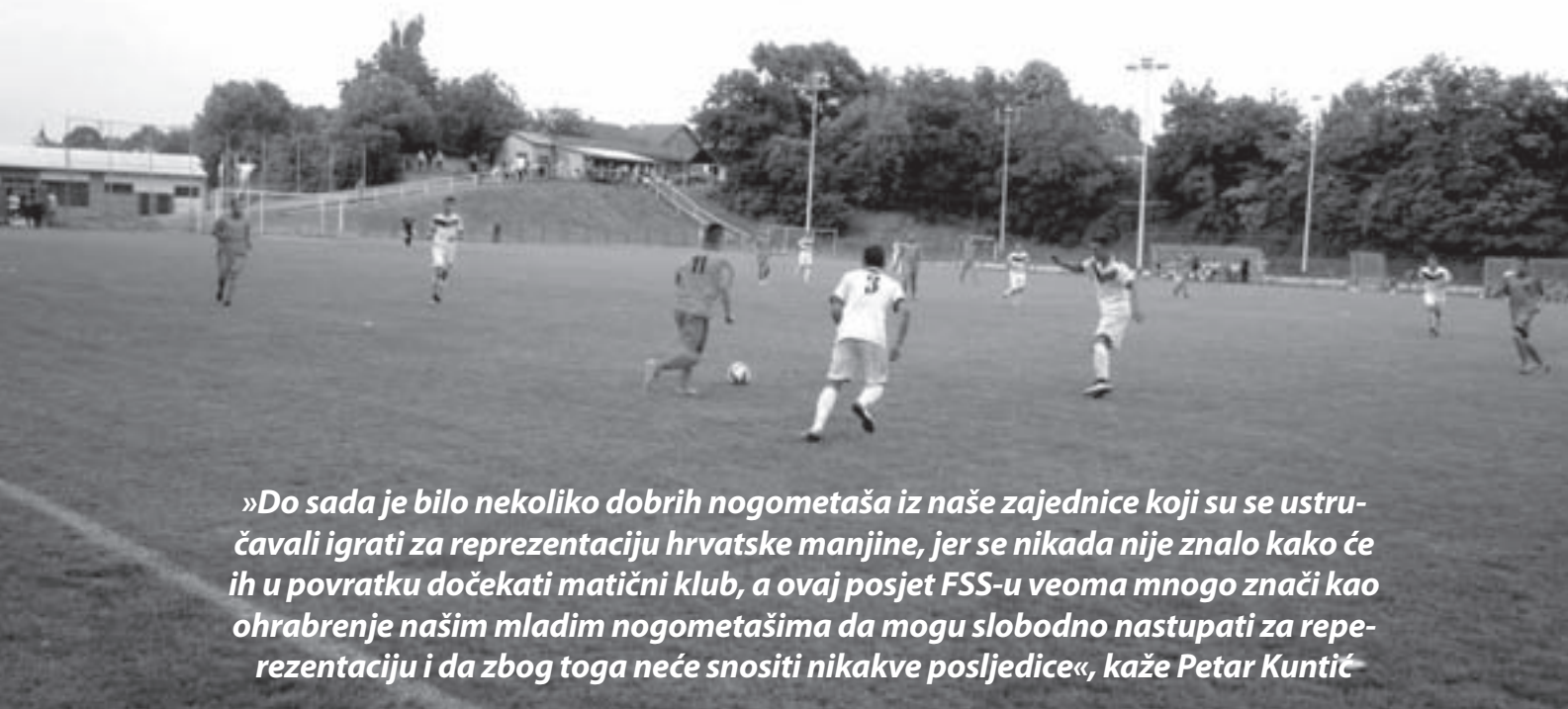

Rane Srijema

Na pozivnici za ovaj znanstveni skup kao slikovni izraz upotrebile su »Rane Srijema«, idejno rješenje za spomen-obilježje stradanja vojvođanskih Hrvata tijekom 1990-ih. Na njoj je uradak mr. prof. **Darka Vukovića**, grafičkog dizajnera iz Petrovaradina, odnosno Novog Sada, utemeljen na ideji Tomislava Žigmanova na koji način u mjestima u vojvođanskome dijelu Srijema zorno trajno obilježiti stradanje Hrvata na tom prostoru tijekom 1990-ih. Pozivnicu za znanstveni skup likovno je oblikovala mr. sc. **Danijela Mazal Ostojić**, dizajnerica iz Zagreba.

Nogometna utakmica reprezentacija hrvatske manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj

Značajna uloga sporta u normalizaciji odnosa

»Do sada je bilo nekoliko dobrih nogometaša iz naše zajednice koji su se ustručavali igrati za reprezentaciju hrvatske manjine, jer se nikada nije znalo kako će ih u povratku dočekati matični klub, a ovaj posjet FSS-u veoma mnogo znači kao ohrabrenje našim mladim nogometašima da mogu slobodno nastupati za reprezentaciju i da zbog toga neće snositi nikakve posljedice«, kaže Petar Kuntić

Nogometna utakmica između reprezentacija hrvatske manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj bit će odigrana 15. lipnja u Tavankutu. U pitanju je drugi susret ove dvije momčadi (prvi je bio prije tri godine u Vukovaru), koji će podržati Fudbalski savez Srbije (FSS) i Hrvatski nogometni savez (HNS), a organizirat će ga Udruga nogometne reprezentacije hrvatske manjine u Srbiji i Sportsko rekreativno društvo Srba u Hrvatskoj, uz potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zajedničkog vijeća općina i Srpskog narodnog vijeća. To je dogovoreno 25. travnja u Beogradu u prostorijama FSS-a na sastanku koji su inicirali politički predstavnici Hrvata u Srbiji.

Sportski susret uz stručnu i političku potporu

Nogometna reprezentacija hrvatske manjine u Srbiji postoji više od 15 godina, a predstojeća će utakmica prvi puta biti održana uz potporu Fudbalskog saveza Srbije, ističe koordinater i predsjednik Udruge ove reprezentacije **Petar Kuntić**, na čiju su se inicijativu u organizaciju uključili i politički predstavnici.

»Za pomoć oko uspostavljanja dijaloga s Fudbalskim savezom Srbije zamolio sam predstavnike Hrvatskog nacionalnog vijeća i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, čiji je predsjednik **To-**

islav Žigmanov, putem državnog tajnika u Ministarstvu za upravu i lokalnu samoupravu i kopredsjedavajućeg Međuvladinog mješovitog odbora za pitanja hrvatske manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj **Ivana Bošnjaka** nedugo potom uspostavio taj kontakt. Zahvaljujući tome organizacija susreta bit će lakša i kvalitetnija, a potpora FSS-a nam puno znači. Naime, otkako postoji naša reprezentacija, tu potporu nismo imali, a svi naši nogometaši igraju u ligama ovog saveza i registrirani su u Srbiji. Prema nama je postojao jedan indiferentan odnos, iako smo u ovih desetljeće i pol, zahvaljujući uspjesima koje smo postizali, osim našu zajednicu, u Europi promovirali i Srbiju jer je na svakom natjecanju na našoj ploči pisalo Hrvati iz Srbije«, kaže Kuntić.

Do sada je, kako ističe, bilo nekoliko dobrih nogometaša iz naše zajednice koji su se ustručavali igrati za reprezentaciju hrvatske manjine, jer se nikada nije znalo kako će ih u povratku dočekati matični klub, a ovaj posjet FSS-u veoma mnogo znači kao ohrabrenje našim mladim nogometašima da mogu slobodno nastupati za reprezentaciju i da zbog toga neće snositi nikakve posljedice.

S druge strane, reprezentacija potporu od samog početka ima od Hrvatskog nogometnog saveza i Hrvatskog nacionalnog vijeća.

»Prije 15 godina tadašnji je savjetnik predsjednika HNS-a **Ante Pavlović** ondašnjem rukovodstvu Hrvatskog nacionalnog vijeća poslao dopis s inicijativom da formiramo nogometnu reprezentaciju hrvatske manjine u Srbiji, nakon čega sam u HNV-u izabran za njenog koordinatora. Moram istaknuti da je to za mene bilo veliko zadovoljstvo budući da sam ljubitelj nogometa, da sam i sam bio nogometaš, da sam 12 godina aktivno radio u nogometnoj školi *Bačke* s mlađim kategorijama, da sam proputovao dio srednje Europe s nogometašima i smatrao sam da u tom smislu mogu pomoći zajednici«, prisjeća se Kuntić.

Četvrti postav izbornika Marinka Poljakovića

U ovih deseljeće i pol ovo je četvrti postav izbornika **Marinka Poljakovića**, a od samog starta ostalo je samo nekoliko igrača. Prema riječima Petra Kuntića, radi se o ekipi koja se tek treba dokazati.

»Nemamo šampionski postav iako smo bili prvaci Europe nacionalnih manjina. Ovo je mlada i neiskusna momčad, koja kada zaigra onako kako se od nje očekuje, može pobijediti svakoga, ali zbog neiskustva i mladosti može pokleknuti kada se najmanje nadaš. Od ove utakmice u Tavankutu po meni ne bi trebalo imati rezultatska očekivanja. Ona treba nositi poruku da se suradnja između Hrvata i Srba može odvijati i na drukčiji način u odnosu na sadašnji. Sport je zasigurno najjače oružje u relaksaciji napregnutih odnosa na relaciji Beograd – Zagreb, a posebno sport u manjinskim zajednicama. Budući da iste ili slične probleme imamo u domicilnim državama, kroz sportska natjecanja, putem druženja, stvaraju se nova prijateljstva, otvaraju se vidici da zapravo može biti i drukčije a ne onako kako je sada.«

Kuntić podsjeća da je do sada kroz reprezentaciju prošlo oko 120 nogometaša, a da su u Srbiji najviše igrali u Subotici i Tavankutu, ali i u Bačkoj Topoli, Novom Sadu, Staroj Pazovi.

Izbor za igranje predstojeće utakmice 15. lipnja pao je na Tavankut u kojem živi značajan broj Hrvata.

»Također, i u samom Nogometnom klubu *Tavankut* koji se nalazi u Vojvođanskoj ligi, od 11 prvotimaca, osam su Hrvati. Prema tome, to je dobro ozračje i dobar teren gdje bi ovakva akcija mogla uspjeti. S obzirom na podršku Fudbalskog saveza Srbije, nadam se da na ovu utakmicu neće doći samo predstavnici hrvatske zajednice, već i ostali ljubitelji nogometa.«

Petar Kuntić ujedno ističe kako je nogometna reprezentacija hrvatske manjine u Srbiji, od samog osnutka do danas, dostojno predstavljala svoju zajednicu.

»Osim u jednom slučaju, nismo bili ispod treće-četvrtre pozicije, uglavnom smo u svim natjecanjima, bilo u Srbiji, Hrvatskoj ili u Europi, bili prvi ili drugi. Kruna uspjeha bila je kada smo 2011. godine u Beču postali prvaci Europe i kada smo u Švicarskoj, u organizaciji FUEMA bili drugi u Europi među svim manjinama. Ti svi uspjesi su svih ovih 15 godina dio kvarteta kojeg čini najveća karika u svemu – izbornik Marinko Poljaković, potom tehniko ekipe **Ivan Budinčević**, liječnik dr. **Zdravko Doko** i moja malenkost. Istaknuo bih da je Poljaković za svoj besprijekoran trud i rad i zbog postignutih rezultata zasigurno zaslužio dobiti neko od priznanja naše zajednice. Inače, predstojeće četvrto Svjetsko nogometno natjecanje, koje će biti održano u lipnju u Zagrebu, vjerojatno će mu biti posljednje na kojem će sudjelovati kao naš izbornik.«

Pripreme za Svjetsko nogometno natjecanje

Ivan Budinčević, tehniko ekipe (zadužen za administraciju i organizaciju putovanja) i predsjednik Odbora za sport pri HNV-u od samog je starta dio reprezentacije i s oduševljenjem je svojedobno prihvatio ideju da se ona formira.

»To je jedan način za afirmaciju i popularizaciju naše manjinske zajednice, ali i države Srbije koju također predstavljamo. To je glavni motiv zbog kojeg sam do danas posvećen ovom poslu i osjećam da i ja dajem svoj doprinos našim rezultatima. A te rezultate postizemo zahvaljujući disciplini i zato što svatko u reprezentaciji zna što mu je zadatak.«

Kako najavljuje, utakmica u Tavankutu će ujedno biti i pripremna za odlazak na četvrto Svjetsko nogometno natjecanje klubova što su ih utemeljili Hrvati izvan domovine i nacionalnih manjina, koje će biti održano od 24. do 28. lipnja u Zagrebu, pod pokroviteljstvom Hrvatskog nogometnog saveza. Na natjecanju će sudjelovati šest momčadi podijeljenih u dvije skupine. U skupini A su: *Canberra FC*, *SC Croat San Pedro* i *NK Pajde Mohlin* (nositelj), a u skupini B: *Croatia Toronto*, *SV Slavonija Bert* i Reprezentacija vojvođanskih Hrvata (nositelj).

Budinčević sa žaljenjem konstatira kako reprezentacija nema uvjeta za posebne pripreme za ovo svjetsko natjecanje i u tom smislu izražava nadu da će im Udruga nogometnih reprezentacija hrvatske manjine u Srbiji, koju su osnovali prije oko deset mjeseci olakšati funkcioniranje. Ona je, kako dodaje, prije svega formirana kako bi mogli aplicirati na razne natječaje i osigurati sebi sredstva za kvalitetniji rad, jer se do sada sve svodilo na sponzorstva i dobru volju pojedinaca.

Prilika i za političke razgovore

Nogometna utakmica u Tavankutu bit će prilika i za razgovore političkih predstavnika Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske, a predsjednik DSHV-a i narodni zastupnik u Skupštini Srbije Tomislav Žigmanov potvrđuje kako ovakvi sportski susreti zasigurno mogu pridonijeti zdravijoj klimi između dvije države, odnosno kvalitetnijim odnosima između predstavnika dviju manjina.

»S jedne strane, predstavnici nacionalnih manjina očituju odgovornost glede potrebe o važnosti suradnje, što činimo kontinuirano gotovo 20 godina, a s druge strane šalju jasnu poruku da bez suradnje, bez zajedničkih aktivnosti nema napretka u normalizaciji odnosa između dva naroda. Sport u tom smislu može imati značajnu ulogu, što ovim susretom kanimo i iskoristiti. Svjesni smo dakako da prinosi na tome planu predstavnika dviju nacionalnih manjina imaju i određenih ograničenja, u smislu da mi ne raspoložemo ključnim polugama moći, no to nas ne obeshrabruje da, unatoč napetostima koje postoje u hrvatsko-srpskim odnosima, činimo korake koji vode relaksiranju istih.«

Žigmanov dodaje kako i s političkim predstavnicima Srba u Hrvatskoj postoji komunikacija i neki oblici suradnje, koja se zacijelo može unaprijediti, pa će se tijekom susreta vidjeti imati prostora za njezin razvitak, u kojim područjima i s kakvom dinamikom. Također podsjeća da postoji i suradnja sa srpskom zajednicom iz Hrvatske i u kulturi te informiranju.

I. Petrekanić Sić

Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini (11)

Slučaj porodice Barbalić u Zemunu

Zbog nasilnog izbacivanja porodice Barbalić iz stana u julu 1997. godine održano je više protesta građana Zemuna i Beograda, sa zahtevom da se ispoštuje odluka suda o vraćanju Barbalića u stan. Međutim, uprkos protestima, to se nije dogodilo

Položaj Hrvata na teritoriji opštine Zemun pogoršan je dolaškom SRS na vlast u ovoj opštini u novembru 1996. godine, a pritisci su se tokom 1997. pojačavali.²⁸⁷

Dana 1. jula 1997. godine, dok se porodica Barbalić nalazila na godišnjem odmoru, u opštinski stan u kojem su uživali stanarsko pravo u beogradskoj opštini Zemun, nasilno se uselila Ljiljana Mihajlović (tada Mijoković), sekretarica Vojislava Šešelja, uz pomoć drugih članova SRS.²⁸⁸ Stvari porodice Barbalić tada su izbačene iz stana. Među ljudima koji su iznosili stvari bio je i Petar Panić Pana, tadašnji telohranitelj Vojislava Šešelja.²⁸⁹ Po informacijama iz medija, stvari su smeštene u kamion sa tablicama Belog Manastira, a zatim odvezene u opštinski depo.²⁹⁰

Barbalići su se vratili u Zemun 3. jula 1997. godine, ali više nisu mogli da uđu u stan.²⁹¹

Dva dana nakon zauzimanja stana porodice Barbalić, 3. jula 1997. godine, Ljiljana Mihajlović je sa opštinom Zemun, čiji je predsednik u to vreme bio Vojislav Šešelj, potpisala ugovor o zakupu. Narednih dana sa opštinom je potpisala i ugovor o otkupu stana.²⁹²

287 Izveštaj o ljudskim pravima u Srbiji za 1997. godinu, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, str. 119; »Otimanje stanova pod patronatom vlasti«, AIM, 15. jul 1997. godine, dostupno na <http://www.aimpress.ch/dyn/pubs/archive/data/199707/70715-003-pubs-beo.htm>, pristupljeno 8. decembra 2018. godine.

288 Izvod iz knjige »Dosije Zemun - prilog savremenoj istoriji Zemuna«, Dragan Stojković, Slučaj Barbalić, str. 11, dostupno na <http://www.mostart.co.rs/pdf/dosije%20zemun/02-Slucaj%20Barbalic.pdf>; Sanja Kljajić i Vanja Đurić, »Poslanica radikala prijavila oteti stan kao svoj«, VOICE, 30. oktobar 2016. godine, dostupno na <http://voice.org.rs/poslanica-radikala-prijavila-oteti-stan-kao-svoj/>, pristupljeno 12.10.2018. godine.

289 Sanja Kljajić i Vanja Đurić, »Poslanica radikala prijavila oteti stan kao svoj«, VOICE, 30. oktobar 2016. godine, dostupno na <http://voice.org.rs/poslanica-radikala-prijavila-oteti-stan-kao-svoj/>, pristupljeno 12.10.2018. godine; »Otimanje stanova pod patronatom vlasti«, AIM, 15. jul 1997. godine, dostupno na <http://www.aimpress.ch/dyn/pubs/archive/data/199707/70715-003-pubs-beo.htm>, pristupljeno 8. decembra 2018. godine.

290 »Otimanje stanova pod patronatom vlasti«, AIM, 15. jul 1997. godine, dostupno na <http://www.aimpress.ch/dyn/pubs/archive/data/199707/70715-003-pubs-beo.htm>, pristupljeno 8. decembra 2018. godine; TV duel Vojislav Šešelj - Nikola Barović 16. jul 1997. godine, Emisija »Tet-a-tet«, BK televizija, https://www.youtube.com/watch?v=XGkNAdB2_Sk, pristupljeno 8. decembra 2018. godine.

291 Sanja Kljajić i Vanja Đurić, »Poslanica radikala prijavila oteti stan kao svoj«, VOICE, 30. oktobar 2016. godine, dostupno na <http://voice.org.rs/poslanica-radikala-prijavila-oteti-stan-kao-svoj/>, pristupljeno 12. oktobra 2018. godine.

292 Izvod iz knjige »Dosije Zemun - prilog savremenoj istoriji Zemuna«, Dragan Stojković, Slučaj Barbalić, str. 11-12, dostupno na <http://www.mostart.co.rs/pdf/dosije%20zemun/02-Slucaj%20Barbalic.pdf>; Srpska radikalna stranka je u novembru 1996. godine osvojila većinu na lokalnim izborima u Zemunu i za predsednika opštine izabran je Vojislav Šešelj. SRS

Porodica Barbalić je policiji u Zemunu prijavila slučaj provale, tražeći da njima nepoznati ljudi koji su se uselili u stan odande budu izbačeni. U policiji je Barbalićima rečeno da to »nisu nepoznati ljudi, jer su prilikom kontrole pokazali lične karte«.²⁹³

Barbalići su potražili zaštitu na sudu, te je u julu 1997. godine Četvrti opštinski sud u Beogradu doneo privremenu meru kojom je odredio da se porodica Barbalić vrati u stan iz kog je prisilno iseljena.²⁹⁴ Međutim, policija je, uz javnu podršku predstavnika vlasti opštine Zemun u kojoj je SRS imao većinu, odbila da asistira u izvršenju privremene mere iseljenja bespravno useljenih.²⁹⁵

Zbog nasilnog izbacivanja porodice Barbalić iz stana u julu 1997. godine održano je više protesta građana Zemuna i Beograda, sa zahtevom da se ispoštuje odluka suda o vraćanju Barbalića u stan. Međutim, uprkos protestima, to se nije dogodilo.²⁹⁶ U vreme protesta protiv iseljenja porodice Barbalić građani Zemuna nesrpske nacionalnosti bili su izloženi pretećim telefonskim pozivima, u kojima su im nepoznate osobe govorile da su na spisku za iseljenje, kao i da treba da paze šta rade ako ne žele da im se nešto desi.²⁹⁷

SRS je u opštinskom glasilu »Zemunske novine«, kao i u stranačkim novinama »Velika Srbija«, objavljivala lične podatke porodice

je ostao na vlasti u opštini Zemun sve do oktobra 2000. godine, videti u: Tamara Skrozza, »Oni se nisu promenili«, Vreme, 15. januar 2004. godine, <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=364165>, pristupljeno 8. decembra 2018. godine.

293 »Otimanje stanova pod patronatom vlasti«, AIM, 15. jul 1997. godine, dostupno na <http://www.aimpress.ch/dyn/pubs/archive/data/199707/70715-003-pubs-beo.htm>, pristupljeno 8. decembra 2018. godine; TV duel Vojislav Šešelj - Nikola Barović 16. jul 1997. godine, Emisija »Tet-a-tet«, BK televizija, https://www.youtube.com/watch?v=XGkNAdB2_Sk, pristupljeno 8. decembra 2018. godine.

294 »Otimanje stanova pod patronatom vlasti«, AIM, 15. jul 1997. godine, dostupno na <http://www.aimpress.ch/dyn/pubs/archive/data/199707/70715-003-pubs-beo.htm>, pristupljeno 8. decembra 2018. godine.

295 Godišnji izveštaj Fonda za humanitarno pravo o stanju ljudskih prava u SR Jugoslaviji u 1998. godine, par. 11.1.5, Izveštaj o ljudskim pravima u Srbiji za 1997. godinu, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, str. 119.

296 Izvod iz knjige »Dosije Zemun - prilog savremenoj istoriji Zemuna«, Dragan Stojković, Slučaj Barbalić, str. 11, dostupno na: <http://www.mostart.co.rs/pdf/dosije%20zemun/02-Slucaj%20Barbalic.pdf>; »Ivan Barbalić: Pravda za svu decu koja su ostala bez doma«, Novi Magazin, 11. decembar 2014. godine dostupno na <http://www.novimagazin.rs/vesti/ivan-barbalic-pravda-za-svu-decu-koja-su-ostala-bez-doma>, pristupljeno 8. decembra 2018. godine; »Otimanje stanova pod patronatom vlasti«, AIM, 15. jul 1997. godine, dostupno na <http://www.aimpress.ch/dyn/pubs/archive/data/199707/70715-003-pubs-beo.htm>, pristupljeno 8. decembra 2018. godine.

297 »Buđenje pacova«, AIM, 22. jul 1997. godine, dostupno na <http://www.aimpress.ch/dyn/pubs/archive/data/199707/70722-012-pubs-beo.htm>, pristupljeno 22. decembra 2018. godine.

Fond za humanitarno pravo

Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« objavio je Fond za humanitarno pravo (FHP) – nevladina organizacija osnovana 1992. godine s ciljem dokumentiranja kršenja ljudskih prava koja su masovno činjena na prostoru bivše Jugoslavije. Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« je u cjelini dostupan na internet prezentaciji FHP-a www.hlc-rdc.org. Tiskani primjerak može se dobiti slanjem podataka na office@hlc-rdc.org.

Dosije objavljujemo u originalu kako je objavljen, uz nužnu redakcijsku opremu.

Barbalić, uključujući i podatke maloletnog člana porodice, nazivajući ih »ustašama« i »lažnim Zemuncima«. Urednik »Zemunskih novina« u to vreme je bio Ognjen Mihajlović, suprug Ljiljane Mihajlović.²⁹⁸ Takođe, 16. jula 1997. godine, Vojislav Šešelj je u emisiji na BK televiziji pokazivao pasoš maloletnog člana porodice Barbalić, navodeći da je reč o »hrvatskom ustaškom pasošu«.²⁹⁹

Porodica Barbalić je 1997. godine pokrenula postupak protiv Ljiljane Mihajlović zbog zauzimanja poseda. Početkom 1998. godine opština Zemun i Ljiljana Mihajlović, sa dve tužbe, pokrenuli su postupke za poništaj ugovora o zakupu stana i prestanku stanskog prava porodice Barbalić. Barbalići su uzvratili protivtužbom.³⁰⁰

Prva presuda Četvrtog opštinskog suda u Beogradu iz 2004. godine bila je u korist Barbalića. Međutim, Okružni sud u Beogradu ukinuo je tu presudu 2005. godine i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje.³⁰¹

298 »Cirkuske akrobacije Nikole Barovića«, Velika Srbija, broj 402, jul 1997. godine, <https://www.srpskaradikalnastranka.org.rs/lat/izdavastvo/casopis-velika-srbija/?pg=7>; »Otišli na more, stan uzela funkcionerka SRS«, N1, 6. novembar 2016. godine, <http://rs.n1info.com/Vesti/a206302/Slucaj-Barbalic.html>, Izvod iz knjige »Dosije Zemun - prilog savremenoj istoriji Zemuna«, Dragan Stojković, Slučaj Barbalić, str. 18, dostupno na <http://www.mostart.co.rs/pdf/dosije%20zemun/02-Slucaj%20Barbalic.pdf>.

299 TV duel Vojislav Šešelj - Nikola Barović, 16. jul 1997. godine, Emisija »Teta-tet«, BK televizija, https://www.youtube.com/watch?v=XGkNAdB2_Sk, pristupljeno 8. decembra 2018. godine.

300 Sanja Kljajić i Vanja Đurić, »Poslanica radikala prijavila oteti stan kao svoj«, VOICE, 30. oktobar 2016. godine, dostupno na <http://voice.org.rs/poslanica-radikala-prijavila-oteti-stan-kao-svoj/>, pristupljeno 12.10.2018. godine.

301 Ibid.

NUNS osudio pisanje tabloida

Nezavisno udruženje novinara Srbije najoštrije je osudio antialbanske tekstove pojedinih tabloida i portala povodom dešavanja u svezi opsade pekare u beogradskom naselju Borča.

»Objavljivanjem nacionalističkih i lažnih informacija najgrublje su prekršene domaće i međunarodne zakonske i etičke norme novinarstva. NUNS zato poziva najviše državne dužnosnike da javno dignu glas protiv šovinističkog divljanja i uzmu u zaštitu svoje građane Albance. U zapaljivoj nacionalističkoj medijskoj hajci 'istakao' se *Srpski telegraf* objavljujući na naslovnoj strani tekst 'Afera koja trese Srbiju – Tajna albanskih pekara', kojim se indirektno poziva na linč nekoliko vlasnika pekarskih radnji u Borči, Novom Sadu i Pančevu. U tekstu u kojem su objavljene fotografije i puna imena Albanaca za koje se tvrdi da veličaju 'veliku Albaniju', nezavisno Kosovo i zločince 'koji su ubijali srpsku decu', tvrdi se da je Srbija podijeljena na 'dva tabora', čime se, valjda, sugerira podjela na patriote i izdajnike i tako dodatno potpaljuje ionako nemirna politička atmosfera«, navodi se u priopćenju.

Prilikom odlučivanja, Okružni sud u Beogradu nije uzeo u obzir svedočenja komšija porodice Barbalić o tome da su oni živeli u stanu u Zemunu, niti su kao dokazi prihvaćeni plaćeni računi za struju i komunalije ili potvrde da je maloletni član porodice Barbalić tokom godina života u Zemunu uredno pohađao vrtić i školu. Umesto toga, Sud je prihvatio izjave troje svedoka iz SRS-a koji su svedočili o tome da je u stanu bilo prašine koja je dokaz da je stan napušten i da u njemu pre Ljiljane Mihajlović niko nije živio.³⁰²

Presuda u ponovljenom postupku je doneta 2013. godine, i u njoj je utvrđeno da Barbalići nemaju pravo na korišćenje stana. Dve godine kasnije Apelacioni sud u Beogradu je potvrdio presudu iz 2013. godine. Nakon ove odluke, nevladina organizacija Komitet pravnika za ljudska prava (YUCOM) podnela je žalbu Ustavnom sudu zbog povrede prava na pravično suđenje, odnosno suđenja u razumnom roku, prava na obrazloženu odluku i prava na pravnu sigurnost, kao i povredu prava na imovinu. Do objavljivanja ovog Dosijea Ustavni sud još uvek nije doneo odluku u ovom predmetu.³⁰³

Ljiljana Mihajlović je poslanica SRS u Narodnoj skupštini Republike Srbije od 3. juna 2016. godine. Mihajlović je zamenica člana u Odboru za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova.³⁰⁴ Kada je 2016. godine postala poslanica, Ljiljana Mihajlović je prijavila stan porodice Barbalić kao ličnu imovinu Agenciji za borbu protiv korupcije.³⁰⁵

302 Ibid; »Slučaj Barbalić: Otišao na more, stan uzela funkcionerka SRS«, N1, 6. novembar 2016. godine, dostupno na: <http://rs.n1info.com/a206302/Vesti/Vesti/Slucaj-Barbalic.html>, pristupljeno 12. oktobra 2018. godine.

303 Ibid.

304 Narodna skupština Republike Srbije, narodni poslanici, dostupno na <http://www.parlament.gov.rs/Ljiljana+MIHAJLOVIC%C4%86.946.891.html>, pristupljeno 12. oktobra 2018. godine.

305 Pretraga registra funkcionera, Agencija za borbu protiv korupcije, dostupno na <http://www.acas.rs/pretragaregistra/>, pristupljeno 12. oktobra 2018. godine.

Strah od očitovanja svoje nacionalne pripadnosti je sigurno i dalje jedan od najvećih problema Hrvata u Srijemu * Spomen dom bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu trebao bi biti jedan od najreprezentativnijih objekata naše zajednice, bogat prije svega svojom kulturnom i turističkom ponudom * Umjetnost nije ukras ili dekor, ona je jednostavno stav i način života

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

Darko Vuković, dopredsjednik HNV-a za Srijem, grafički dizajner i profesor na novosadskoj Akademiji umjetnosti

Hrvate u Srijemu treba hrabriti

Dužnost dopredsjednika za Srijem u aktualnom sazivu Hrvatskog nacionalnog vijeća obnaša **Darko Vuković** (Petrovaradin, 1971.), magistar umjetnosti i redoviti profesor na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu. Vuković je u hrvatskoj zajednici ipak znatno poznatiji kao grafički dizajner koji surađuje sa svim profesionalnim ustanovama i institucijama ovdašnjih Hrvata – ponajprije Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, te NIU *Hrvatska riječ* i HNV-om, kao i s pojedinim udrugama i Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini.

U široj javnosti priznati je i nagrađivani autor plakata. Imao je više samostalnih izložbi plakata (u Novom Sadu, Zagrebu, Osijeku, Splitu, Subotici, Đakovu), a predmet *Plakat* predaje na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu. Dobitnik je nekoliko nagrada za kazališni plakat i vizualni identitet manifestacija.

S Vukovićem smo, među ostalim, razgovarali u povodu skorašnje konferencije o Spomen domu bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu kao i ovogodišnje manifestacije *Srijemci Srijemu*.

Na nedavnom sastanku u HNV-u dogovoreno je da će dopredsjednici Vijeća u suradnji s mjesnim elektorima, predstavnicima udruga i svećenicima, obići mjesta gdje ima Hrvata, a na teritoriju koji pokrivaju. Koji su, po Vašem mišljenju, najveći problemi Hrvata u Srijemu glede manjinskih prava, ali i općenito?

Osim teritorijalne disperziranosti te nezaposlenosti, kao općeg problema, strah od očitovanja svoje nacionalne pripadnosti je sigurno i dalje jedan od najvećih problema naših ljudi u Srijemu. To uvjetuje i situaciju koja se tiče uporabe manjinskih prava. Strah je jedan od ključnih razloga zbog kojeg smo u deficitu s inicijativama, te je po meni u ovom dijelu Vojvodine neophodna prisutnost na terenu, pogotovo u manjim sredinama. Budući da živim i radim u Novom Sadu, osobnim kontaktima uspijevam animirati Hrvate kojih u glavnom gradu Vojvodine ima, ali su neupućeni u rad i život hrvatske zajednice. Kao dopredsjednik HNV-a za Srijem planiram obići mjesta kao što su Golubinci, Srijemska Mitrovica, Ruma, Slankamen i šid kako bih se na licu mjesta upoznao s problematikom Hrvata koji u tim mjestima žive.

Kao osoba koja je bila uključena u aktivnosti oko izbora za novi saziv HNV-a recite nam koliko je u Srijemu bilo teško ili lako doći do ljudi koji su bili spremni uključiti se u ove izbore? U kolikoj mjeri ljudi »na terenu« znaju što je to HNV i koje su njegove ovlasti?

Stekao sam dojam da je saznanje ovdašnjih Hrvata o ovlastima HNV-a vrlo skromno. Na krovnu organizaciju Hrvata u Srbiji se i dalje gleda kao »političku«, što se može i mora korigirati radom na terenu. Konkretno, u Petrovaradinu i Novom Sadu živi dosta

Hrvata koji žive pasivno u odnosu na hrvatsku zajednicu. Kandidirajući se na prošlim izborima za elektora bio sam svjestan koliko je potrebno energije, razgovora i osobnih kontakata da se dođe do većine njih, inzistirati da se upišu u poseban birački popis, te da im ne bude toliko teško doći i dati svoj potpis. Petrovaradin je ranije uspijevao prikupiti potpise za samo jednog elektora, no angažmanom prije svih **Ankice Markuš** i **Milana Mikuljana** sakupili smo potpise za tri elektora, što je veliki pomak. Ambicija mi je da za sljedeće izbore prikupimo potpise za šest elektora i to ne praznim obećanjima već djelanjem i rezultatima. Hrvate u Srijemu treba poticati, hrabriti te osnaživati rad ovdašnjih udruga kulture. Smatram da bi tome mogla pridonijeti i realizacija projekta Spomen doma bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu, gdje će društva moći održavati probe svojih sekcija, ljudi će se moći okupljati i razmjenjivati ideje, pogledati izložbe i prisustvovati koncertima...

Spomenuli ste projekt Spomen doma bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu, koji će se nalaziti u rodnoj kući ovoga velikana i čiji je dio, a za spomenute potrebe, u procesu otkupa od strane HNV-a. U taj projekt ste uključeni kao dizajner. Možemo li govoriti o budućem izgledu Spomen doma?

Važno je napomenuti kako Hrvati u Petrovaradinu nemaju svoje mjesto okupljanja, prostor gdje se mogu održavati probe, izložbe, koncerti i predavanja. Mogu s ponosom istaknuti da će Spomen dom bana Josipa Jelačića biti jedan od najrepresntativnijih objekata naše zajednice, bogat prije svega svojom kulturnom i turističkom ponudom, atraktivnom ne samo našim ljudima već i inozemnim turistima. Prostor će biti otvoren za djelovanje više hrvatskih kulturnih udruga s teritorija Petrovaradina, Novog Sada i šire. No, prije svega buduću Spomen dom treba valjano obnoviti i opremiti, za što trebaju financijska sredstva. Republika Srbije je osigurala novac za otkup nekretnine, no u tijeku su procjene o unutarnjoj obnovi, koja se treba obaviti sukladno preporukama Zavoda za zaštitu spomenika kulture, arhitektima i dozvolama. Spomen dom sadržavat će Spomen sobu bana Josipa Jelačića u gornjem dijelu, dok će se u donjem nalaziti konferencijska dvorana s višestrukom namjenom prilagođenom za izlagačku djelatnost, održavanje koncerata, okruglih stolova i sl. Budući da je trenutačno unutrašnjost kuće u dosta lošem stanju očekuje nas puno pripremnih radova kako bi Spomen dom bio stavljen u funkciju sukladno zahtjevima suvremenog trenutka i svojoj svrsi. U sklopu donjeg prostora nalazio bi se i dio konzulata Republike Hrvatske, te Ured HNV-a. S tim u vezi, u iduću petak, 17. svibnja, bit će održana i konferencija o Spomen domu bana Jelačića koja se realizira uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Konferencija ima za cilj pokazati perspektive Spomen doma kroz

primjere dobrih praksi kao što su primjerice Kulturno-znanstveni centar *Milutin Milanković* iz Dalja i *Novi dvori Jelačićevi* iz Zaprrešića. Na konferenciji će govoriti sudionici iz Srbije i Hrvatske, a bit će nazočni i važni uzvanici. Planirano je da na konferenciji sudjeluju i predstavnici HNV-a te ZKVH-a.

HR Iduće subote, 18. svibnja, u Srijemskoj Mitrovici će biti održana osma po redu manifestacija *Srijemci Srijemu*, koja okuplja hrvatske udruge kulture iz te regije. Kako ocjenjujete povezanost Hrvata u Srijemu i koji je značaj ove manifestacije?

Ova manifestacija se već dugi niz godina održava u različitim mjestima po Srijemu, ove je godine u Srijemskoj Mitrovici. Osim prezentacije baštine i zabave kroz glazbu i ples, manifestacija je prilika za susret kulturnih udruga Srijemaca što pridonosi njihovoj boljoj komunikaciji i jačanju zajedništva.

HR U Hrtkovcima je u subotu održan Otadžbinski kongres Srpske radikalne stranke. Skup je održan u mjestu koje je simbol stradanja Hrvata u Vojvodini tijekom devedesetih godina. Kako komentirate ovu odluku SRS-a, imajući u vidu da je njihov lider Vojislav Šešelj u Haagu osuđen upravo za poticanje progona Hrvata u Vojvodini?

Ovaj događaj vidim kao otvorenu provokaciju usmjerenu ne samo prema nama Hrvatima već i ka cjelokupnoj građanskoj Srbiji. Sjetimo se sramnih prijetnji od prije godinu dana koje je Vojislav Šešelj uputio predsjedniku DSHV-a **Tomislavu Žigmanovu**, ali i drugim političarima i narodnim zastupnicima – **Aleksandri Jerkov** te **Nenadu Čanku**. Toleriranje ovakvih istupa od strane najviših državnih tijela smatram prešutnom podrškom istog događaja, što mislim da neće biti blagonaklono gledano iz Bruxellesa. No, Šešelj je oduvijek bio »najomiljeniji oporbeni političar« nedemokratskih režima. U tom smislu bih podsjetio kako je **Benjamin Franklin** jednom rekao: »Pobuna protiv tiranina je pokornost prema Bogu«.

HR Živate u Novom Sadu, koji će 2021. biti Europska prijestolnica kulture. U tom kontekstu, koliko su udruge i umjetnici iz prostora kulture ovdašnjih Hrvata uključeni u taj projekt, koji ima i svoju multikulturalnu dimenziju?

Po mojem mišljenju, najveći problem rada Fondacije *Novi Sad – europska prijestolnica kulture 2021.* je slaba komunikacija s onima zbog kojih i postoje, a to je publika, pa tako i hrvatska populacija koja ovdje živi. Fondacija kao institucija treba ići u susret publici, obradovati ih zanimljivim programima, njegovati kulturu, poticati stvaranje nove publike. Primjerice, očekujem da ljudi osjete duhovni benefit konzumirajući kulturu, želim vidjeti koncerte na ulicama, predstave, izložbe, performanse... Kažimo i ovo: Novi Sad, glavni grad Vojvodine i Europska prijestolnica kulture, nema veliku galeriju u centru grada koju inače zaslužuje i što je civilizacijski propust. Ali zato ima nedavno otvoreni shopping centar koji je svakodnevno odlično posjećen. Ono što je svakako potrebno nama Hrvatima koji ovdje živimo jest aktivnije sudjelovanje i traženje svog mjesta u okviru projekta Europske prijestolnice kulture te apliciranje za određene projekte koji bi nas kao zajednicu mogli uvrstiti u njihove programe.

HR Što bi, po Vašem mišljenju, titula Europske prijestolnice kulture mogla donijeti Novom Sadu?

Ono što svi želimo jest da grad živi umjetnost njegujući svoju tradiciju uz tendenciju suvremenih promatranja kulture i umjetnosti. Također, da će se odvijati paralelni procesi kao što su recimo

pravna regulacija umjetničkih ateljea na Tvrdavi, otvaranje novih kulturnih prostora, uključivanje izvangradskih naselja u kulturne programe itd. Ovo je fantastična prilika za promjenu dosadašnjeg kursa gledanja na kulturu kao elitističku. Očekivanja su velika i želim vjerovati kako će barem dio toga biti realiziran.

HR Aktivni ste u hrvatskoj udruzi *Jelačić* u Petrovaradinu koja je prošle godine proslavila 15 godina postojanja. Kako ocjenjujete pozicioniranost te udruge na kulturnoj sceni Petrovaradina, ali i Novoga Sada?

Obljetnica od 15 godina djelanja Društva pokazala je ne samo prošlost već i budućnost *Jelačića*. Posebno se radujem postojanju *Petrovaradionice* koja je nastala te jubilarne godine, a koja okuplja naše najmlađe. Oni su već imali prilike nastupati na raznim manifestacijama kroz pjesme i kratke forme igrokaza, no kao vizualac posebno sam ponosan na rad likovne sekcije. Djeca jesu naša budućnost i ponosan sam na odziv roditelja, ali apeliram da u tome istraju i da djece bude još više. Također, ove godine je veliki jubilej – 100 godina od prvog izvođenja dječje opere *Šumska kraljica* koja se ujedno smatra prvom dječjom operom napisanom za djecu na svijetu te 140 godina od rođenja njezina skladatelja, Petrovaradinca, **Franje Štefanovića**. Radujem se što će cijela godina biti u znaku izvođenja ovog prekrasnog djela. Ponosan sam i na pjevački zbor *Jelačića*. Jubilarne godine istaknula se i gastro manifestacija *CROZ kuhinje Vojvodine* potpomognuta od Veleposlanstva Republike Hrvatske u Srbiji te Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske. Ovim putem želim pohvaliti rad i veliku nesebičnu energiju predsjednika Društva **Petra Pifata**.

HR Predajete na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu, gdje radite s mladima. Vjeruju li mladi u umjetnost i umjetničke slobode, s obzirom na sve prisutniji upliv tržišnih i komercijalnih zahtjeva u to područje?

Vjeruju i trudim se da vjeruju još više. Umjetnost je vizionarski prostor koji je imun na trendove. Suvremeni vidovi komunikacije i računalni programi jesu samo zavodljive alatke koje nam mogu poslužiti isključivo ako dobro promišljamo i znamo pravac svojega kretanja. Naravno, dizajn treba komunicirati sa svojim konzumentima ali ne u smislu dopadljivosti već porukom i idejom, pa i buntom. Dizajn, plakat posebice, je danas jedan od nosećih stupova umjetnosti te njegovi primarni zadaci jesu duhovitost s oštrinom, likovnost koja privlači ali i opominje. Umjetnost je uvijek bila beskompromisna, takva će zauvijek ostati. Umjetnost nije ukras ili dekor, ona je jednostavno stav i način života.

HR Nakon nedavne korizmene izložbe u Đakovu, koji su Vaši daljnji profesionalni planovi kao grafičkog dizajnera?

Kao profesionalni grafički dizajner nastupam ravno 20 godina. Trenutno imam prilike surađivati s dvije velike ustanove kulture – Muzejom Vojvodine te Kulturnim centrom Novog Sada. Budući da mi je već duži niz godina jedna od djelatnosti i vizualni koncept muzejskih izložbi, trenutno završavam veliku izložbu *Ispit zrelosti – maturanti vojvođanskih gimnazija od polovine 19. stoljeća do 60-tih godina 20. stoljeća*, dok za Kulturni centar radim vizualni identitet Festivala alternativnog i novog teatra *Infant*.

Također, više godina bavim se i grafičkim oblikovanjima u sklopu projekta *Bunjevački put križa*. Tu su i neka nova ostvarenja u sklopu toga projekta kojima se unaprijed radujem.

Predstavnici Hrvata iz Srbije na radnom sastanku u Pečuhu

O realizaciji inicijativa Savjeta

Predstavnici Hrvata iz Srbije nazočili su radnom sastanku koji je održan s ciljem pripreme podgrupe predstavnika hrvatskih manjina iz susjednih država za predstojeću sjednicu Savjeta hrvatske Vlade za Hrvate izvan Hrvatske. Sastanku su nazočili članovi toga Savjeta, predstavnici Hrvata iz Srbije – **Darko Sarić Lukendić, Krunoslav Đaković i Snežana Periškić**. Domaćini su bili Hrvati iz Mađarske, a nazočili su i predstavnici Hrvata iz Slovenije i Austrije. Iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH sastanku je nazočio **Milan Bošnjak**. On je nazočne informirao o dinamici realizacije inicijativa i zaključaka s prethodne sjednice Savjeta, kao i o raspisivanju natječenja za posebne upisne kvote na fakultete u Hrvatskoj, što je program koji se realizira drugu godinu zaredom, izravno na tragu inicijative članova Savjeta Vlade. Natječajem je ove godine osigurano 202 mjesta, a pravo apliciranja imaju i Hrvati iz Srbije koji žele studirati u Hrvatskoj.

U tijeku je i priprema tematske sjednice Sabora o položaju Hrvata, pripadnika manjina u susjednim državama, koja će biti održana tijekom jeseni ove godine.

»Tražili smo i pravo apliciranja pravnih osoba izvan RH na natječaje institucija u Hrvatskoj, što još uvijek nije riješeno, kao i uvrštavanje sadržaja o hrvatskim manjinama u susjednim državama u udžbenike iz povijesti i geografije za nastavu u Hrvatskoj, u sklopu cjelovite kurikularne reforme, što također još nije učinjeno«, navodi dužnosnik HNV-a Darko Sarić Lukendić.

Kao prijedlog za sjednicu Savjeta Vlade planiranu za studeni ove godine, predloženo je uvrštavanje zahtjeva da se u sklopu redovitih aktivnosti Ministarstva kulture Hrvatske predvide planom i aktivnosti na popisivanju, katalogiziranju, istraživanju, za-

štiti i obnovi te promociji i popularizaciji pokretne i nepokretne materijalne kulturne baštine Hrvata u susjednim državama.

(HNV)

Sveučilište u Zagrebu: 202 mjesta za Hrvate izvan RH

Sveučilište u Zagrebu je odredilo upisne kvote za narednu akademsku 2019./20. godinu. Za redovne je studente određeno ukupno 11.613 mjesta, za izvanredne 2.163, za upis stranih studenata rezervirano je 447 mjesta, a za Hrvate izvan Hrvatske 202, što je 15 mjesta manje nego lani kada je ovaj projekt akademske potpore izvandomovinstvu i započet. Posljednja kvota se, među ostalim, odnosi i na pripadnike hrvatske manjine u Srbiji.

Kandidati koji će se željeti upisati putem ove kvote sami moraju inicirati postupak priznavanja svoje (inozemne) srednjoškolske kvalifikacije. Potvrde o pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini izdaje Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske. Za dobivanje potvrde potrebno je ispuniti prijavni obrazac, poslati životopis Uredu uz obrazloženje motiva za prijavu i dosta-

viti presliku putnih isprava države čiji ste državljanin. Potreban je i dokaz o prebivalištu izvan RH, rodni list te dokaz o pripadnosti hrvatskom narodu. Taj dokaz može biti, primjerice, rodni list, školska svjedodžba, radna ili vojna knjižica roditelja ili nekih drugih predaka. Više o posebnoj upisnoj kvoti Sveučilišta u Zagrebu možete doznati na internetskoj stranici Ureda: www.hrvatiizvanrh.gov.hr.

Cilj uvođenja posebnih upisnih kvota za Hrvate izvan RH jest povratak Hrvata i potomaka Hrvata u Hrvatsku te pozitivnog djelovanja na ostanak mladih u hrvatskome društvu, čime se dugoročno jača demografski, gospodarski i opći napredak hrvatskoga društva.

D. B. P.

Raskrižje za mnoge promjene

Dvije fotografije, ni nalik jedna drugoj, nastale su na istom mjestu u razmaku od oko 90 godina na, danas, najprometnijem i najvećem raskrižju u gradu, »kod *Patrie*« (na uglovima ulica Maksima Gorkog i Đure Đakovića i Trga Lazara Nešića). Čak se ova lokacija u novije vrijeme smatra najbučnijom i s lošim zrakom, upravo zbog prometnih ulica i ceste. Nekada nije bilo tako; bilo je manje automobila, a znatno više dvokotača. Stare karte grada razrješavaju enigmu što se u ranija vremena, kad je nastala stara fotografija, nalazilo na lokaciji današnje višekatnice podignute šezdesetih godina prošlog stoljeća, među Subotičanima nazvanoj *Nova opština*.

Nekad je tu bio kompleks vojnih prizemnih objekata u nizu (karta grada 1928. godine), a na mjestu *Nove opštine* postojao je *Oficirski dom*, na koji se u pravcu pruge oslanjao *Oficirski vrt*; bili su tu, prema istoj karti, i teniski tereni. U vrijeme bombardiranja Subotice 1944. godine, kada je najviše objekata srušeno u području oko pruge i teretne stanice (a bombe padale i po drugim dijelovima grada), nastradao je i ovaj kompleks, uključujući i niz kuća uz današnju Senčansku cestu. U godinama koje su uslijedile postupno je raskrižje, a i obližnji dio grada, dobilo novi lik. Izgrađeni su *Nova opština*, hotel *Patria* i kompleks novih stambenih katnica na Trgu Lazara Nešića. Šezdesetih godina prošlog stoljeća dogodile su se velike promjene na spomenutom raskrižju.

Iako je u bombardiranju dijelom oštećena, na raskrižju je opstala i na istom mjestu sačuvana je impozantna zgrada nekadašnjeg Okružnog suda i zatvora, a kasnije Grafičkog zavoda *Panonija*, podignuta oko 1890. godine.

Mali svibanjski mozaik

Ove godine u našoj domovini, zahvaljujući različitim kalendarima, pravoslavni Uskrs pao je koncem travnja i neradni dani su se skoro spojili s drugim praznikom, međunarodnim Praznikom rada – 1. svibnjem. Školska djeca i roditelji imali su više od tjedan dana praznovanja iz različitih razloga. Na Paliću je majski uranak trajao četiri dana. Naši razni sindikati dosta mlako su obilježili ovaj praznik uz nekoliko tradicionalnih prosvjednih okupljanja. Četvrti dan svibnja nije bio praznik, ali smo se tog dana sjećali kada je u Ljubljani prije 39 godina umro **Josip Broz Tito**. Tog dana nekoliko tisuća ljudi iz raznih krajeva naše bivše zajedničke zemlje posjetilo je njegov grob u »Kući cvijeća« u Beogradu. Naravno, njegov lik i djelo i ovom prilikom je spominjan u raznim pozitivnim ili negativnim kontekstima. U Sloveniji, koja je bila najrazvijenija u njegovo doba, Ustavni sud te zemlje 2011. godine donio je odluku o zabrani korištenja Titovoga imena u nazivima gradskih trgova i ulica. Kod nas u Srbiji prevladava mišljenje, naročito poslije proglašenja četnika »antifašistima«, da je on sve radio na štetu Srba i Srbije. Neki su ga iz tih razloga prozvali »najvećim zločincem u povijesti«, spominjući Goli otok gdje su bili, po njima, zatočeni uglavnom Srbi i Crnogorci. Slušajući razne »novostvorene stručnjake« jedan je u njegovu obranu rekao da nije sve radio protiv Srba, ustvrdivši da je upravo on omogućio da Vojvodina postane i etnički srpska. Naime, između dva rata u Vojvodini, usprkos prvoj kolonizaciji (dobrovoljci), Srbi nisu bili većinski narod. To su postali tek nakon završetka Drugog svjetskog rata, jer je značajna njemačka manjina kolektivno kažnjena i zatvarani su u logore gdje su i umirali ili su deportirani (prognani) u Njemačku. Po kazivanju tadašnjeg visokog dužnosnika Komunističke partije Jugoslavije, Mađarima je bila namijenjena ista sudbina. U vrijeme Vojne uprave Mađari su protjerani iz Čuruga i okolnih naselja, a u drugim mjestima, prije ukidanja vojne uprave, bilo je i masovnih strijeljanja. Negdje su te masovne grobnice i danas vidljive. Kasnije se ova politika promijenila, i Mađari, poput subotičkih Hrvata, su regrutirani u NOV i nakon kratke ili nikakve obuke odvedeni su na Srijemski front, gdje su masovno ginuli. Mađari, skoro cijela *Petőfi brigada* kod Bolmana, a Hrvati *VIII. Vojvođanska brigada* kod Batine. Time su navodno djelomično okaljali svoje »grijehe«. Ipak, iza Tita je ostala jedna respektabilna država, koju su njegovi sljedbenici uspješno rasturili.

Koliko ima Jasenovaca?

U nedjelju, 5. svibnja, predstavnici naše Republike i Republike Srpske, u mjestu Donja Gradina, položili su vijence na »još nepostojeći spomenik« žrtvama ustaških zločina. Vodeći ljudi su obećali skorašnju izgradnju odgovarajućeg spomenika. Pogledao sam na karti gdje se nalazi Donja Gradina. Ona se nalazi točno preko puta spomen kompleksa *Jasenovac*, odvaja ih samo Sava. Svojedobno kao sindikalci obišli smo i ovo mjesto tužnog sjećanja, remek djelo arhitekta **Bogdana Bogdanovića**, i sumnjam da će bilo koji novosagrađeni spomenik biti ravan njegovom

Šator »slobodna zona«?

djelu. Na žalost, u posljednje vrijeme službene komemoracije Republike Hrvatske neki osporavaju, iz prosvjeda ne sudjeluju u njima, štoviše optužuju Hrvatsku i za oživljavanje »ustaštva«. Mene strašno nerviraju ovakve vrste etiketiranja. Ja sam učio povijest za vrijeme J. B. Tita, kada su četnici bili označeni kao suradnici okupatora i zločinci. Sjetio sam se da je u Hrvatskoj, u Lici, osim partizanskog, postojao i snažan četnički pokret pod vodstvom vojvode popa **Momčila Đujića**. Služeći se internetom, obnovio sam svoja znanja i došao do šokantnog saznanja: da je on kao suradnik Talijana, a potom Nijemaca, vršio zločine po Lici i stvorio je logor u mjestu Kosovo kod Knina, nazvan »srpski Jasenovac« u kojem je ubijao Srbe i Hrvate simpatizere partizana. Pri kraju rata prebačen je u Italiju, a potom u SAD. SFRJ ga je tražila kao ratnog zločinca, ali zbog hladnog rata i njegovog antikomunizma nije izručen. Na 600. godišnjici Kosovskog boja, Đujić je **Vojislava Šešelja**, budućeg rasturača SFRJ, proglasio vojvodom zavjetujući ga navodno »da očisti svete Srbske zemlje od Albanaca i Hrvata«. Ne znam je li ovo točno, ali vojvoda je dobro izvodio taj plan, usprkos tome što mu je nakon udruživanja SPS-a i SRS-a ovu titulu oduzeo. Pitam se koji četnici su bili antifašisti i borili se protiv okupatora?

Šator i šator

Mali svibanjski mozaik moram dopuniti s još dva kamička. U velikom šatoru u Hrtkovcima, na dan Titove smrti, sada već osuđeni ratni zločinac (zbog poziva na protjerivanja Hrvata iz tog i drugih mjesta) održao je izbornu konferenciju svoje partije. Pitam se: je li to kontinuitet s četništvom ili njegovanje četničke tradicije? Ili pak svima prst u oko?

U Beogradu je istog dana održana jedna druga »šatoraška manifestacija«. Oporbene partije podigle su šator u nekadašnjem parku Kraljevskog dvora i proglasili su to »slobodnom zonom«. Predsjednik Republike, dolazeći »na radno mjesto«, srdačno im je mahao rekavši u sebi: »vi samo logorujte, a ja radim svoje poslove«. Zamišljam, što bi sve mogao reći pokojni J. B. Tito gledajući s neba na današnje prilike u Srbiji?

Dramatično... lako i riskantno

Drugo lice **SUBOTICE**

Lokalni mediji proteklih su se dana bavili jednim od najstarijih, najunosnijih i najrizičnijih »poslova« otkad je svijeta i vijeka – krađama. Tako, recimo, TV *Subotica*, pozivajući se na policijske podatke, navodi da je prošle godine zabilježeno 114 krađa u trgovinama, buticima i parfimerijama, a trgovci iz vlastitog iskustva kažu kako se najviše krađe hrana, kozmetika i garderoba, dodajući da krađu svi: i mlado i staro, i obrazovano i neuko, i kulturno i drsko.

Gledajući ove podatke očima statistike, brojka od 114 krađa i nije tako velika, jer ako se podijeli s brojem dana u godini i brojem trgovinskih radnji u gradu i okolici, ispada da se krađe svakog drugog-trećeg dana »samo u jednoj«, što ostalima daje velike šanse da na »red« dođu tek za nekoliko godina. Stavimo li, pak, šalu na stranu već i iz ovih podataka se jasno vidi kako su statistika i službeni podaci daleko od stvarnosti, jer nije teško zamisliti da je krađa mnogo, mnogo više, samo pod šifrom »zadatak uspješno obavljen«.

Jedan takav, bar za sada, dogodio se i početkom tjedna na subotičkom *Buvljaku*. Kako piše portal *Subotica.com*, nepoznati počinitelji na više su mjesta tijekom noći u ponedjeljak obili tezge prodavača i odnijeli iz njih odjeću, hranu i tko zna što još. Stvar je sama po sebi čudna već i stoga što na *Buvljaku*, osim dva noćna čuvara, postoji i video nadzor, a identitet počinitelja za sada je misteriozan. Ako su, pak, točne riječi jednog od prodavača da su tezge objijene pajserom, slučaj postaje još zanimljiviji: ili su video kamere u tim trenucima zatajile (recimo, nestalo

struje) i još su oba čuvara istovremeno spavala tvrdim snom na poslu (ili su obojica možda nagluhi) ili... Ili, kako se na više mjesta u komentarima ispod teksta navodi, do krađe možda i nije došlo spontano.

Ogorčeni prodavači, koji su se i sami oglasili u komentarima, prst upiru u *Tržnicu*, u čijoj je nadležnosti briga o sigurnosti robe na tezgama subotičkog *Buvljaka*, riječima da ionako plaćaju skup zakup (jedan tvrdi 260 eura mjesečno za dvije tezge), a da je pri tomu kod nekih šteta zbog krađe i 1.000 eura! Tvrdi ti isti sugrađani (znaju, valjda, ljudi iz svakodnevnih kontakata) i da je *Tržnica* kao osoblje koje brine o sigurnosti robe na *Buvljaku* angažirala starije ljude u dobi od oko 60 godina, pri čemu im je primanja smanjila za 12.000 dinara!

Ne ulazeći dalje u detalje tvrdnji oštećenih ljudi, teško se oteti dojmu kako se kod nas sve više stvara pogodna klima i za pojedinačne i za organizirane krađe. Male plaće i mirovine, nesiguran a rizičan posao svakako su faktori koji lako mogu presuditi kod donošenja odluke o tome s koje strane zakona se povremeno kretati. Jer, dok se ne ostvare predsjednikova obećanja o »dramatičnom porastu plaća i mirovina«, mnogima na um pada lakša varijanta dobitne kombinacije: »dramatično« se može zaraditi i krađom. Pod pretpostavkom, naravno, da te ne uhvate. A i ako te uhvate, u zatvoru ne riskiraš štrajk glađu. Na ulici... Provjereno. Pogledajte samo broj onih koji svakodnevno obavljaju inventuru kontejnera.

Z. R.

Povjerenstvo za dodjelu zvanja i priznanja sukladno članku 5. stavak 3. Odluke o ustanovljenju zvanja POČASNI GRAĐANIN, priznanja PRO URBE i priznanja *Dr. Ferenc Bodrogyári* (*Službeni list* Grada Subotice, br. 24/17- pročišćeni tekst) objavljuje

JAVNI POZIV

ZA SUDJELOVANJE U PREDLAGANJU GRAĐANA I ORGANIZACIJA NA PODRUČJU GRADA SUBOTICE ZA DODJELU ZVANJA POČASNI GRAĐANIN I PRIZNANJA PRO URBE

Zvanje POČASNI GRAĐANIN dodjeljuje se za istaknuto i trajno životno djelo u području znanosti, gospodarstva, umjetnosti, obrazovanja i odgoja, kao i za rezultate postignute u javnom životu i razvitku kulturnog stvaralaštva i to fizičkim osobama koje su svojim djelima i činjenjima pridonijele podizanju ugleda grada u tuzemstvu i inozemstvu.

Priznanje PRO URBE dodjeljuje se osobama za istaknuta djela koja značajno pridonose ugledu grada podizanjem njegovih materijalnih i duhovnih vrijednosti.

Priznanje PRO URBE dodjeljuje se pravnim i fizičkim osobama, kao i drugim organizacijama i to za istaknute znanstvene, kulturne i umjetničke aktivnosti, odnosno za značajnu djelatnost u obrazovanju, komunalnom, socijalnom, zdravstvenom, gospodarskom području kao i onima koji su svojim radom pridonijeli većem stupnju razvitka javnog reda i mira i osobama koje su svojim sportskim i drugim rezultatima pronijele slavu svojega grada.

Tekst Javnog poziva se nalazi na internetskoj stranici: www.subotica.rs u odjeljku natječaji i oglasi.

Predsjednik Povjerenstva,
Srđan Marjanović

Subotička secesija – najjači turistički adut

Kako zadržati turiste?

Subotica i Palić bilježe u proteklom razdoblju povećanje broja turističkih dolazaka i noćenja, kako domaćih, tako i stranih gostiju, a predstojeća kategorizacija ovih turističkih odredišta trebala bi donijeti Gradu dodatne benefite od turizma.

Statistika pokazuje da je tijekom prošle godine u Subotici i na Paliću ostvareno ukupno 150 tisuća noćenja, a trend porasta od 7% u odnosu na 2017. zabilježen je u broju dolazaka turista u Suboticu, pri čemu je broj dolazaka domaćih gostiju povećan za 5%, dok su posjeti stranaca povećani za gotovo 10%. Trend porasta nastavljen je i u prva dva mjeseca ove godine, osobito na Paliću, gdje je broj noćenja, većinom stranih turista, povećan za 11% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Kada su u pitanju smještajni kapaciteti, Subotica raspolaže s oko 2.500 smještajnih ležajeva u hotelima, hostelima, privatnom smještaju ili na salašima. Strani turisti u najvećem broju dolaze iz susjedne nam Mađarske, iz Njemačke, Hrvatske, Poljske, a u po-

sta. Osim toga, Turistička organizacija je pripremila novi Kalendar smještaja, a ove godine je s poduzećem *Park Palić* izrađen i Kalendar manifestacija.

Proljeće i jesen su doba u godini kada Subotica ima najviše turista, a ono što najčešće privlači njihovu pozornost svakako su Gradska kuća i Sinagoga. Međutim, ova secesijska zdanja mnogim su, osobito individualnim posjetiteljima ostala u sjećanju samo izvana, budući da je razgledanje enterijera ovih objekata ograničeno. Naime, Sinagoga je tek nedavno otvorena za turističke posjete, od utorka do subote od 10 do 18 sati, a nedjeljom do 14 sati, dok su Gradska kuća i vidikovac ostali na raspolaganju turistima svega jednom dnevno, točno u podne, što je nedovoljno.

Medaković kaže da je u planu organiziraniji pristup turističkoj ponudi, najprije putem uređenja i prenamjene prostora na mjestu *Suvenirnice* i na taj način učinkovitijeg načina rada s turistima.

»Lokalna samouprava je ustupila Turističkoj organizaciji Grada prostor u kojem se trenutno nalazi *Suvenirnica* i planiramo da, osim naše službe, tamo budu smješteni Turistički informativni centar i *Suvenirnica*, kao i da se iz tih prostorija omogućiti prolaz za turistički obilazak Gradske kuće. Dakle, želimo sve to objediniti kako bi turistima sve relevantne informacije, ulaznice i suveniri bili pristupačni na jednom mjestu.»

Osim bolje informiranosti turista o našem gradu, ovaj bi pothvat dakako trebao pridonijeti i većim prihodima od turizma, koji se u gradsku blagajnu trenutno slivaju ponajviše od boravišne pristojbe koja se naplaćuje 109 dinara po gostu. Nedavno doneseni novi Zakon o turizmu i Zakon o ugostiteljstvu

omogućit će dodatno ubiranje prihoda za

Grad, navodi Medaković, dodajući da će osobito značajna stavka za turizam biti kategorizacija Subotice kao turističkog odredišta.

»Predali smo prošloga tjedna mjerodavnom Ministarstvu dokumentaciju za kategorizaciju Subotice i Palića kao turističkog odredišta i nadamo se da ćemo biti svrstani u prvu od ukupno četiri kategorije. Kategorizacija ovisi o turističkom prometu, komunalnoj i prometnoj infrastrukturi i sl. Ukoliko budemo u prvoj kategoriji, to će svakako značiti veće prihode za Grad, kao i brojne druge pogodnosti u području turizma.»

Velike nade polažu se i u dugo očekivani projekt izgradnje Aqua parka i Spa centra na Paliću, s kompleksom od pet otvorenih i pet zatvorenih bazena, koji bi trebao privući brojne goste i tako udahnuti novi život u turističku ponudu Palića.

Marija Matković

sljedeće vrijeme u velikom broju stižu nam gosti iz daleke Kine. Međutim, unatoč povećanju broja dolazaka, prosječna duljina njihovog boravka je jedan do dva dana, budući da se Subotica nalazi na tranzitnoj lokaciji i mnogima služi samo kao usputna postaja za odmor.

Arhitektura secesije, vina s pijeska, bogata gastronomska ponuda, te brojne manifestacije aduti su ovog grada na čijoj se promociji kontinuirano radi, ali je neophodno postojeće kapacitete iskoristiti za kreiranje novih turističkih sadržaja koji bi goste dulje zadržali u našem gradu, kaže v. d. ravnatelja Turističke organizacije Grada Subotice **Aleksandar Medaković**.

»Pravimo bazu podataka o turističkim sadržajima u našem gradu i na temelju toga planiramo do konca ljeta kreirati turističku ponudu koja će biti zanimljiva za različite kategorije turi-

Učenici iz Žrnovnice u uzvratnom posjetu Vojvodini

Učvršćivanje suradnje i prijateljstva

Pedesetak učenika iz Hrvatske družilo se sa svojim vršnjacima iz Đurđina i Subotice u jednodnevnom programu koji je obuhvaćao igre, ali i upoznavanje s baštinom ovdašnjih Hrvata

Tridesetak učenika šestih razreda iz više vojvođanskih mjesta koji pohađaju redovitu nastavu na hrvatskom jeziku ili slušaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture bili su prošle godine u višednevnom posjetu Žrnovnici pokraj Splita. Riječ je o programu razmjene učenika koju organiziraju tamošnja Osnovna škola *Žrnovnica* i Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji. Program je nastavljen ove godine, te su učenici iz Žrnovnice, njih pedesetak, sada boravili u jednodnevnom uzvratnom posjetu svojim prijateljima u Vojvodini, preciznije u Đurđinu i Subotici. Uz druženje, za goste iz Hrvatske organiziran je i program koji je podrazumijevao igre, radionicu plesa i pjesme bunjevačkih Hrvata te neizostavni obilazak lokalnih znamenitosti.

Pozitivna poruka

Program razmjene učenika pokrenula je ravnateljica spomenute OŠ *Žrnovnica* **Matija Šitum** u sklopu projekta *Upoznajmo*

domovinu pradjedova koji su, među ostalim, poduprli resorno ministarstvo i njihova lokalna samopurava. Boraveći u Hrvatskoj, djeca iz Vojvodine imaju priliku nazočiti satima nastave na hrvatskom jeziku, družiti se sa svojim vršnjacima, a na organiziranim izletima u okolna povijesna mjesta (Split, Solin, Klis, Omiš...) upoznati i svoju matičnu domovinu.

Tijekom ekskurzije u istočnu Slavoniju đaci iz Žrnovnice su prošloga tjedna na jedan dan došli u posjet svojim prijateljima u Vojvodini.

»To su djeca koja su lani ugostila učenike iz Vojvodine«, kaže ravnateljica škole Matija Šitum. »Projektom *Upoznajmo domovinu pradjedova* želimo poslati poruku o važnosti poštovanja svoga, ali i svih drugih naroda. Dolazeći u Srbiju, naši učenici nisu imali negativnih predujerenja. Djeca su djeca, ako mi stariji nosimo pozitivnu poruku, oni to slijede. U šali volimo reći kako donosimo sunce u Vojvodinu. Ova suradnja je započela nakon što sam upoznala **Tomislava Žigmanova** iz Vojvodine na pjesničkoj manifestaciji *Dobro jutro, more kod nas* u Podstrani.

Druženje učenika u Đurđinu

Radionica tradicijskog plesa i pjesme u Subotici

Nakon razgovora s njim, došla sam na ideju da započnemo suradnju s Hrvatima iz Vojvodine, pošto smo sličnu suradnju imali s učenicima iz Italije i Njemačke. Srca su nam puna, suradnja se nastavlja i dalje», pojašnjava ona.

Igre, radionica, obilazak

Gosti iz Žrnovnice su u Đurđinu posjetili mjesnu crkvu sv. Josipa Radnika i etno salaš, upoznali se s umjetnošću naive u autentičnoj tehnici slame, u OŠ *Vladimir Nazor* su se imali prilike igrati s đurđinskim školarcima; podijeljeni u mještovite skupine

Predstavnike OŠ *Žrnovnica* na čelu s ravnateljicom Šitum primili su predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i narodni zastupnik Tomislav Žigmanov i član Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Slaven Dulić**. Na sastanku je bilo riječi o daljnjem tijeku ove suradnje. Sastanku je nazočila i ravnateljica đurđinske škole *Vladimir Nazor* **Ljiljana Dulić** koja je prošle godine bila jedna od voditeljica vođanskih đaka u Žrnovnici, a sada i njihov domaćin u Đurđinu.

»Prošle godine smo jako lijepo ugošćeni u Žrnovnici, djeca su bila smještena po obiteljima. Mi im sada uzvraćamo posjet, u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem. Trudili smo se da im boravak kod nas bude što sadržajni, učenici su se lijepo družili, bilo je i suza na rastanku. Suradnja sa Žrnovnicom nam znači jer znamo da postoji netko tko misli na nas Hrvate ovdje, a i oni znaju da su ovdje uvijek dobrodošli. To su prijateljstva za cijeli život«, kaže Ljiljana Dulić.

Novi susret učenika očekuje se vrlo skoro. Ovogodišnji program razmjene učenika, namijenjen đacima 6. razreda osnovne iz Vojvodine koji su uključeni u neki od oblika nastave na hrvatskom jeziku, bit će realiziran od 29. svibnja do 3. lipnja.

Skorom susretu raduje se i učenica **Lucija Mandušić** iz Žrnovnice, s kojom smo na kratko razgovarali tijekom prošlotjednog boravka u Subotici. Posjet Subotici joj je bio zanimljiv, a najviše su joj se, kaže, svidjele igre koje su igrali s prijateljima u Đurđinu. S druge strane, jedan od učenika-domaćina

Teo Margetić iz Subotice, koji je lane bio u Žrnovnici, kaže kako odatle ima samo lijepe dojmove, uz napomenu da mu se, uz druženje s vršnjacima, najviše svidjelo kupanje u moru.

D. B. P.

Sastanak u HNV-u

(domaći-gosti) igrali su se obilaska oko slame, skakanja u džakovima... U Subotici su obišli neke od kulturnih znamenitosti, a u HKC-u *Bunjevačko kolo* za goste iz Dalmacije priređena je radionica tradicijskog plesa i pjesme bunjevačkih Hrvata u kojoj se nisu loše snašli.

Mjere populacijske politike u Somboru

Kupovina kuće o trošku grada

Sombor svakog dana ostane bez tri svoja stanovnika. Tako se pojednostavljeno mogu tumačiti statistički podaci koji kažu da je Sombor za posljednjih pet godina izgubio 6.500 ljudi. Gubi ih i dalje, jer je popis onih koji odlaze ili razmišljaju o odlasku sve duži. Mogu tome svjedočiti, primjerice, radnici u obrazovnom sustavu koji dobro znaju koliko se djece iz škole ispiše tijekom školske godine ili koliko djece čeka završetak razreda ili školovanja da bi se konačno obitelj spojila u nekom dalekom gradu. Znaju to dobro i oni koji žive u seoskim ulicama u kojima je sresti mlađe čeljade prava sreća. I nije tu Sombor neka iznimka, jer je većina vojvođanskih mjesta suočena s tim problemom. A jedan od načina da se ta velika migracija ublaži jesu mjere populacijske politike koje trebaju mladim obiteljima život učiniti lakšim, kako bi za početak barem još jednom dobro razmislili o tome da li otići ili ostati. Slamka je to za koju se hvataju kako oni u pokrajinskoj birokraciji, tako i oni u lokalnim vlastima i svatko smišlja svoj način kako pomoći mladim obiteljima, a sve prema mogućnostima koje su im dane u lokalnom proračunu. Nekoliko mjera populacijske politike osmislio je i Grad Sombor, a potporu, onu financijsku od 25,5 milijuna dinara, dalo je i Ministarstvo za demografiju. Uz somborskih 4,5 milijuna nakupila se tu suma od 30 milijuna dinara koja će biti uložena u borbu čiji

je cilj promjena statistike s početka teksta. Barem za nekoliko postotaka.

Dom na selu

Jedan od projekata Grada Sombora koji treba mlade obitelji zadržati na selu jest kupnja seoskih kuća. Za to će biti izdvojeno devet milijuna dinara, a to znači da će ova pomoć biti ograničena na šest mladih parova, koji mogu računati da će im grad platiti kuće vrijedne 1,5 milijuna dinara. Razlika između bračnih i izvanbračnih zajednica se ne pravi, a uvjet je da su u zajednici proveli najmanje godinu dana. Uvjet su i godine, pa je granica starosti 40 godina. I naravno, bitan uvjet je da na svom imenu nemaju već neku nekretninu. Natječaj je objavljen posljednjeg dana travnja, a samo u prvom tjednu stiglo je 20 prijava. S obzirom na to da se zainteresirani mogu prijaviti do kraja svibnja, broj će biti višestruko veći, a novoj kući radovat će se samo šest obitelji. Izbor će se vršiti prema bodovnoj listi, a bodovat će se i naobrazba, broj djece, prihodi... I nije tu kraj pokušajima grada da potakne mlade da ostanu u Somboru i svoju budućnost grade u ovom gradu. Tako će se kroz mjere populacijske politike financirati obnova jednog od somborskih vrtića, radit će

Kuća kupljena u prošlogodišnjem projektu

se na razvijanju mreže savjetovališta i osnovati *Agrobiznis centar* za ekonomsko osnaživanje, kako stoji u obrazloženju, mladih bračnih parova i mladih u reproduktivnom razdoblju.

Pomoć ženama

U Somboru su osmislili i način kako da olakšaju svakodnevni život mladih obitelji, a to je servis pranja i glačanja. U početku ni u samoj gradskoj upravi nisu vjerovali u ovu ideju, a godinu dana kasnije ona je pohvaljena u samom ministarstvu koje brine o demografiji.

»U prošloj godini kroz realiziranje mjera populacijske politike osmislili smo servis za glačanje koji su mogle koristiti obitelji s djecom. Ove godine taj servis bit će proširen i na pranje, a kroz ovaj projekt bit će kupljen i jedan automobil, pa će te usluge, osim obitelji u gradu, moći koristiti i obitelji na selu«, kaže načelnica Odjela opće uprave GU Sombor **Nevena Rosić**.

Servis glačanja za zaposlene žene s maloljetnom djecom realiziran je i u proteklih pol godine u Somboru, Apatinu, Odžacima i Subotici, a nositelj posla bio je somborski Crveni križ. Projekt je okončan polovicom travnja, a dok se čekaju za ovu godinu odobrena sredstava u Crvenom križu nisu prestali pružati usluge glačanja.

»Trenutačno u Somboru imamo 11 obitelji, s 49 članova, koje su uključene u ovaj projekt. U početku je bila nevjerica je li moguće da će netko besplatno glačati rublje za vas, a da je vaša jedina obveza da donesete oprano rublje i kasnije dođete po njega. Ali malo-po malo žene su prihvatile ovu ideju. Dovoljna je samo potvrda o zaposlenju i o tome da obitelj ima dvoje ili više maloljetne djece ili potvrda o samohranom roditeljstvu«, rekla je tajnica Crvenog križa u Somboru **Biljana Klipa**.

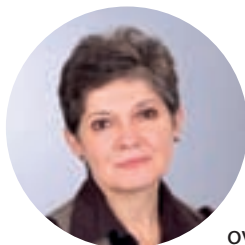
Hoće li oni biti nositelji posla i u ovogodišnjem projektu, još ne znaju, ali kaže spremni su da usluge osim glačanja prošire i na pranje, jer je Crveni križ opremljen profesionalnim perilicama. Uz automobil koji treba biti kupljen kroz ovaj projekt ni somborska sela neće im biti nedostižna.

Ove mjere svakako će biti pomoć, ali da bi statistički podaci o broju stanovnika za pet godina bili drugačiji nego što su sada potrebno je mnogo više od ovoga. A to više od toga prevazilazi i granice i mogućnosti lokalne sredine.

Z. V.

Tjedan u Somboru

(Ne)dostižna pravda

Pravda je spora, ali dostižna.

Pomalo je to već izlizana rečenica koju ćemo izgovoriti uvijek kada sami za sebe tražimo snage da izdržimo neku nepravdu, nametnutu nam iz ovih ili onih razloga. Tko zna koliko

puta su tu rečenicu izgovorili oni kojima

je prije sada već sedam desetljeća oduzeto ono što su generacijama stvarali njihovi pretci. Prvo su rečenicu pravda je spora, ali dostižna izgovarali u pola glasa između svoja četiri zida, dok nije došlo vrijeme da se ta rečenica može kazati i glasno. I ne samo kazati već i tražiti da ta spora pravda konačno zakuca i na njihova vata. A ta vrata odškrinuta su krajem 90-ih godina prošlog stoljeća kada se sve glasnije počelo govoriti o restituciji i kada je, za početak, vraćeno po deset hektara oduzete zemlje. A da će dostižna pravda biti sporija od puževog koraka vidjelo se već nakon promjena 2000. godine kada se nova (demokratska) vlast na sve moguće načine borila da odgodi ono neizbježno – restituciju. I onda kada je konačno zakonsku formu dobilo ono što je trebala biti ta dostižna pravda ispostavilo se da je ona i dalje nedostižna, skoro kao i onda kada se u pola glasa izgovarala ta rečenica. I ne pretjerujem kada to kažem. Za pravo mi daje podatak da je od 7.500 hektara, koliko se u restituciji potražuje oranica u Somboru, vraćeno tek manje od 2.000 hektara. I to u gradu koji ima, vjerovali ili ne, 29.000 hektara državne zemlje. Za pravo mi daje činjenica da vlasnici poslovnih prostora na glavnoj somborskoj ulici godinama vode bezuspješnu pravnu bitku da dokažu da su tisuće i tisuće četvornih metara nezakonito prodani, jer je poduzeće koje ih je prodalo imalo samo pravo da ih koristi. Imaju i crno na bijelo dokaz za to, ali što im to vrijedi kada oni i sud očigledno isti papir drugačije čitaju i tumače. Daje mi za pravo i to što mnogi podnositelji zahtjeva za povrat imovine umiru ne dočekavši pravdu, pa onda njihovi nasljednici sve kreću ispočetka, što i traje i košta. Daje mi za pravo to što je odgođena isplata obveznica, koje su trebale biti (mala) kompenzacija za imovinu koja ne može biti vraćena u fizičkom obliku. Daje mi za pravo još mnogo toga, jer, kao što rekoh, pravda je spora, ali (ne)dostižna.

Z. V.

Ivan Španović, golubar iz Srijemske Mitrovice

Golubarstvo, hobi koji nestaje

»Svaki mlad čovjek danas je sve češće na računalu i pametnom telefonu. Moja preporuka njima je da im je korisnije držati golubove i sjediti pored njihovog kaveza i uživati. Isto tako, ako imaju želju, neka golubove uzimaju od provjerenih golubara, a ne od prevaranata koji se više bave trgovinom i prodajom golubova, nego golubovima kao vrstom zabave«, kaže Ivan Španović

Golubarstvo podrazumijeva uzgajanje golubova iz različitih potreba: iz gospodarskih, sportskih razloga ili iz hobija, točnije ljubavi prema golubovima. Upravo stoga što je broj golubara iz godine u godinu sve manji, prvenstveno onih koji se golubarstvom bave iz ljubavi, posjetili smo u Srijemskoj Mitrovici jednog od danas rijetkih koji je u ovom hobiju pronašao svoj mir. Riječ je o umirovljeniku **Ivanu Španoviću**. Na natjecanjima golubara, kako u državi tako i u regiji, osvojio je brojna prestižna priznanja koja danas s ponosom čuva u svom domu.

No, ono na čega je također ponosan je što je ljubav prema ovom hobiju uspio prenijeti na svog sina **Željka**, koji je podjednako uspješan u golubarstvu kao što je nekada bio njegov otac.

Zadovoljstvo i mir

Ljubav prema golubovima Španović je pokazivao još u ranom djetinjstvu. Golubarstvom u pravom smislu te riječi počeo se baviti 1980. godine. Najprije je počeo uzgajati mađarske domaće golubove, zatim golubove *engleze*, da bi na prijedlog prijatelja počeo držati *beogradske visokoletače*.

»S golubovima sam našao svoj mir. Svakog jutra, i dok sam bio zaposlen i danas kada sam u mirovini, ustajem u 5 sati. Očistim kaveze, nahranim golubove i počnem ih trenirati. S njima i do-

ručujem. Pratim ih dalekozorom kako lete u zraku i kako koji silazi zapisujem vrijeme njihovog leta i na osnovu toga pravim rezultate«, kaže golubar iz Srijemske Mitrovice.

Dodaje kako je u vrijeme dok se aktivnije bavio golubarstvom bio šest puta prvak Općine Srijemska Mitrovica i šest puta prvak općinskog kupa.

»Dva puta sam osvajao četvrto mjesto, tri puta peto i dva puta 25. mjesto. U natjecanju za *Srbija plus* u vrijeme kada je postojala bivša državna zajednica Srbija i Crna Gora, bio sam prvak i za taj uspjeh sam dobio na dar televizor. Prosjek leta mog jata je tada bio 12 sati i 36 minuta. Zbog bolesti i iz privatnih razloga 2013. godine sam se povukao iz golubarstva. Danas rado pomažem sinu, koji je nastavio mojim stopama«, kaže Španović.

Ljubav na prvom mjestu

Golubarstvo je danas za neke samo profitabilna profesija, što je, kaže, potpuno pogrešno. Smatra kako se ovim sportom ljudi trebaju baviti isključivo zbog ljubavi prema golubovima.

»Golubarstvo znači spajanje ljudi sličnih interesiranja. Ja sam tijekom svog života baveći se golubarstvom stekao najviše prijatelja iz donje Srbije i iz Hrvatske. Sve nas je povezala isključivo ljubav prema golubovima. Golub je simbol mira i on treba spajati ljude. Golubarstvo smiruje ljude. Kada sjednem pored njih i

kada ih čujem kako guču, mogao bih zaspati. Najviše su me radovala druženja s ljudima na raznim natjecanjima, kao i razmjena iskustava s njima. S mnogima od njih sam ostao u kontaktu i danas«, navodi Španović.

Nažalost, kaže, danas je sve manji broj natjecanja.

»U posljednjih pet godina u Srijemskoj Mitrovici je umrlo pet starijih golubara. Ja sam možda najstariji golubar u Srijemu. Svaki mlad čovjek danas je sve češće na računalu i pametnom telefonu. Moja preporuka njima je da im je korisnije držati golubove i sjediti pored njihovog kaveza i uživati. Isto tako, ako imaju želju, neka golubove uzimaju od provjerenih golubara, a ne od prevaranata koji se više bave trgovinom i prodajom golubova nego golubovima kao vrstom zabave. Jer golub je i zabava.«

Ponosan na sina

Sa sjetom se prisjeća vremena kada su se u njegovom dvorištu održavala natjecanja i kada su brojni ljubitelji golubova dolazili da ih gledaju. Ono što mu daje nadu je to što je svoju strast i ljubav prema golubarstvu uspio prenijeti na sina Željka, koji se ovim hobbijem počeo baviti prije četiri godine.

»On je za četiri godine napravio sedam saveznih rezultata. Dva puta je bio prvak Srbije, zatim prvak općine i prvak regije. Dobio je veliki pokal kao *šampion šampiona* Saveza Srbije. Ponosan sam i zadovoljan što se sin nastavio baviti mojim omiljenim hobbijem. To su golubovi koje sam ja stvorio i on s njima nastavlja dalje raditi, a ja mu samo pomazem u tome«, s ponosom kaže naš sugovornik, dodajući da nikada nikome nije prodao niti jednog goluba, ali ih je poklanjao onima za koje je bio siguran da ih vole.

Ne krije razočaranje što je golubara danas sve manje i što se uništava rasa *beogradskog visokoletača*, najstarije autohtone rase golubova.

»Ljudi tu rasu miješaju s drugim rasama golubova i na taj način je kvare. *Beogradski letač* ima malu kapu na glavi i mali kljun i ima visok, dug i kružni let. Sada donose golubove iz Belgije i iz Engleske i ubacuju ih u jata radi postizanja veće dužine leta. Međutim, oni imaju dosta mana i prema mom mišljenju, to je velika šteta i sasvim pogrešno«, kaže na kraju razgovora naš sugovornik.

S. D.

Tjedan u Srijemu

Povratak na mjesto zločina

U srijemskom selu Hrtkovci, koje je simbol stradanja i protjerivanja Hrvata iz Vojvodine, prošloga tjedna održana je skupština SRS-a, na kojoj je **Vojslav Šešelj** reizabran za predsjednika te stranke. Održavanje

Otadžbinskog kongresa Srpske radikalne stranke u Hrtkovcima, mjestu koje je simbol stradanja vojvođanskih Hrvata tijekom 90-ih, osudili su Ministarstvo vanjskih poslova RH, predsjednica Republike Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović**, Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu, koja je izdala priopćenje u kojem ističe kako je suglasna s više stranaka (DSHV, LSV i LDP) i nevladinih udruga (Građanska Vojvodina) iz Republike Srbije, koji su također digli svoj glas protiv skupštine radikala u Hrtkovcima. Oni su u svom priopćenju između ostalog naveli »da se održavanje navedenog događaja u srijemskom selu koje je simbol stradanja i protjerivanja Hrvata iz Vojvodine 1990-ih, ne može protumačiti nikako drugačije nego kao provokaciju i izgovor Vojslavu Šešelju da se vrati na mjesto zločina, kao i to da vlasti Republike Srbije toleriraju nastavak politike širenja nacionalne mržnje, na koju nisu pravovaljano reagirali ni svojedobno 1990-ih«. Unatoč svemu, vođa radikala, kojega je haški sud proglasio krivim za progon vojvođanskih Hrvata, među ostalim zbog držanja huškačkih govora, je izjavio da nije počinio zločin i da će to dokazati kao i da su »svi Hrvati koji su otišli iz Hrtkovaca zamijenili svoju imovinu i to nije deportacija, a poglavito nije ratni zločin«. Podsjećanja radi, 6. svibnja navršilo se 27 godina od kada je u Hrtkovcima na mitingu u prisustvu predsjednika SRS-a Vojslava Šešelja pročitao popis 17 »nepodobnih« građana hrvatske nacionalnosti, koji su se pod prijetnjama pojedinaca morali iseliti, a 20 obitelji hrvatske nacionalnosti nasilno je izbačeno iz svojih domova. Uslijedilo je iseljenje i drugih hrvatskih obitelji, a Hrtkovci su zabilježeni kao sinonim protjerivanja Hrvata iz Srijema. Prema haškim dokumentima samo iz Hrtkovaca je 1992. godine protjerano 772 Hrvata. Oni koji su danas ostali tamo živjeti ne žele govoriti o devedesetima, koje se smatraju najtragičnijim razdobljem u novijoj povijesti Vojvodine, posebno kada je riječ o stradanju Hrvata u Srijemu i jugozapadnoj i zapadnoj Bačkoj.

S. D.

Različiti tipovi manifestacija

Najčešća vrsta vjerskog turizma je hodočašće, a izdvajaju se i putovanja zbog duhovnih ciljeva * Političko-povijesne manifestacije se organiziraju s ciljem obilježavanja značajnijih datuma iz povijesti * Etnografske manifestacije predstavljaju prikaz narodnih običaja, vjerovanja, rituala, starih načina proizvodnje, privređivanja i življenja stanovništva nekog mjesta ili regije

Vjerske manifestacije

Promatrano u svjetskim razmjerama, religija pokreće veliku grupu ljudi na putovanja. U turizmologiji naziva se vjerskim (religioznim) turizmom. Najčešća vrsta vjerskog turizma je hodočašće, a izdvajaju se i putovanja zbog duhovnih ciljeva. Dva ključna elementa religioznog turizma su svetinje (obično mjesta gdje je neka određena relikvija dostupna posjetiteljima) i mjesta hodočašća (mjesta za koja se vjeruje da su se tu događala, događaju se ili će se dogoditi čuda).

Želja za putovanjem u sveta mjesta i obilazak sakralnih objekata nije prisutna samo kod vjernika/vjerski opredijeljenih, već i kod širih grupa posjetitelja (ateista) koji žele upoznati vjerske objekte kao kulturno-povijesne spomenike.

Vjerske svečanosti i manifestacije su atraktivna turistička vrijednost. Mogu biti povezane s određenim vjerskim blagdanom ili s mjestima određenim za obavljanje religijskih obreda, kao i događaja iz povijesti crkve obilježavanjem za crkvu značajnih datuma. Za vrijeme trajanja vjerskih blagdana često se organiziraju manifestacije s raznovrsnim programom, a mogu okupiti i desetke tisuća ljudi. Osim bogoslužjenja, organiziraju se i programi zabavnog i etnografskog sadržaja kao i vašari.

Posebna vrsta vjerskih običaja vezanih isključivo za pravoslavlje i pravoslavne vjerske običaje su slave. Iako su slave uglavnom proslave porodičnog karaktera, u turizmu imaju određeni značaj, napose ako se organiziraju kao manifestacija u čast slave dotičnog mjesta (npr. esnafske, gradske, općinske ili seoske slave s litijama). U ovisnosti od crkvenog kalendara, slave mogu biti i obilježavaju se kao mrsne i posne, te se prema tome određuje i gastronomska ponuda. Navedene slave u svom programu imaju takve sadržaje čiji su elementi interesantni kao oblik vjerskog i

etnografskog prikazivanja tradicija i običaja. Kao takvi, mogu se iskoristiti u turističkoj ponudi.

Seoske vjerske, samostanske i crkvene svečanosti obuhvaćaju proslave dana svetaca zaštitnika naselja, samostana i crkava. U okviru ovih svečanosti, osim svečanog bogoslužjenja, organiziraju se i programi zabavnog i muzičko-scenskog karaktera zasnovani i prožeti tradicijom i običajima. Jedna od značajki kršćanskih crkvenih blagdana je i organiziranje vašara sa specifičnim sadržajima i također imaju karakter određene turističke ponude mjesta održavanja.

U vjersko-povijesne manifestacije spadaju one koje osim vjerskog i etnografskog karaktera imaju i povijesni značaj, obilježavajući važnije datume iz crkvene povijesti.

Političko-povijesne manifestacije

Političko-povijesne manifestacije se organiziraju s ciljem obilježavanja značajnijih datuma iz povijesti, i koje po svojim sudionicima imaju i politički i povijesni karakter, a u okviru programa nalaze se i raznovrsni umjetnički ili zabavni sadržaji. Kao najpoznatije mogu se izdvojiti sletovi, mitinzi, proslave državnih praznika, parade, te obilježavanje važnijih historijskih datuma, promocije političkih partija i memorijali – skupovi posvećeni značajnim datumima iz života znamenitih državnika ili vojskovođa.

Obilježavanje važnih povijesnih datuma obuhvaća i prigodne svečanosti s odgovarajućim programom, recitalima, političkim i historijskim govorima. Mogu se izdvojiti one koje su većeg ili šireg (međunarodnog) značaja (npr. obilježavanje godišnjica ve-

likih povijesnih događaja ili bitaka iz I. i II. svjetskog rata na prostorima gdje su se one vodile) i one koje obilježavaju događaje iz prošlosti jednog naroda ili regije. Posebno su karakteristične političko-povijesne manifestacije u multietničkim sredinama, gdje se izdvajaju proslave povodom doseljavanja pojedinih etničkih grupa stanovnika. Također, tu spadaju i proslave obilježavanja godišnjica važnijih datuma za lokalnu sredinu iz različitih povijesnih epoha.

Etnografske manifestacije

Etnografske manifestacije predstavljaju prikaz narodnih običaja, vjerovanja, rituala, starih načina proizvodnje, privređivanja i življenja stanovništva nekog mjesta ili regije. Nastale su na osnovu sjećanja na nekadašnje rituale (npr. Poklade), te iz čovjekove potrebe podsjećanja i obilježavanja. Temelje se na tradiciji folklora, načinu života i privređivanja, često etnički heterogenog stanovništva i najstariji su element u razvoju turizma. Veća heterogenost znači i daje im veću privlačnost. Na taj način etnografsko bogatstvo i naslijeđe, osim kulturno-umjetničkog, znanstvenog i gospodarskog ima i turistički smisao i vrijednost. Atraktivnost ovih manifestacija predstavlja i uvjetuje dovoljnu vrijednost u turizmu za dolazak posjetitelja i turista, a dijele se na tri osnovne grupe: svečanosti povodom završetka pojedinih poljoprivrednih radova, smotre folklora i magijsko-religijske rituale.

Etnografske manifestacije svojim raznovrsnim programom, osim društveno-ekonomskog i kulturno-umjetničkog značaja, imaju i turističke efekte za mjesto održavanja. Takvi efekti se bazi-

raju na antropogenom naslijeđu i samoj lokaciji održavanja koja obuhvaća i atraktivne prirodne motive. Kod etnografskih manifestacija zastupljeni su skoro svi elementi koji pokreću želju za posjetom turističkoj destinaciji kao što su želja za upoznavanjem novih kultura, civilizacija i prostora, razonoda, odmor, hobi i zadovoljstvo (a također i kod sudionika-izvođača programa, op. a.).

Zabavne manifestacije

Cilj im je da zabave publiku putem različitih scenskih izvođenja (predstave, igre, glazba, humor, gluma, itd.). Najčešće su povezane kako s prirodnim, tako i s antropogenim turističkim vrijednostima, odnosno nalazimo ih u sadržaju turističkih programa i kao takve imaju turističku osobenost. Manifestacije turističko-zabavnog karaktera su sve vrste priredbi koje imaju za cilj da se posjetitelji tijekom boravka u mjestu odmora – izabrane destinacije – zabave i razonode. Sadrže u sebi sve elemente programa svih oblika manifestacijskog turizma, a u toj kombinaciji zabava ima prioritetni karakter. Programi se organiziraju u tijesnoj vezi s antropogenim i prirodnim vrijednostima mjesta održavanja u želji što bogatijeg i sadržajnijeg programa turističkog boravka. Programi ovih manifestacija se često i svjesno kombiniraju: sportske s umjetničkim i zabavnim, povijesne i vjerske s umjetničkim i zabavnim i slično.

Zabavno-turističke manifestacije odvijaju se najčešće u ljetnom razdoblju i najzastupljeniji su oblik receptivne turističke ponude, sve u cilju njenog obogaćivanja i povećanja stupnja atraktivnosti. U ovu kategoriju spadaju i razne regate, balovi, karnevali, tzv. zabavna ljeta i slične manifestacije.

Turističko-propagandne (promotivne) manifestacije

U ovu vrstu manifestacija spadaju one koje u svom programu imaju segment isticanja turističke vrijednosti mjesta-destinacije s ciljem što bolje prezentacije turističke ponude i animiranja turista (turističke potrošnje). Na taj način su i oblik turističke propagande. Za turistička kretanja po značaju ističu se one manifestacije koje izravno organiziraju turističke organizacije i agencije (bilo mjesne, gradske, regionalne ili nacionalne) sa zadatkom i ciljem predstavljanja ponude one destinacije ili regije koje zastupaju.

Postoje četiri vrste manifestacija koje možemo smatrati kao elemente propagande:

- manifestacije na kojima se osim aktivnih računa i na ostale sudionike/posjetitelje, kao što su sajmovi, festivali sportska i umjetnička natjecanja;
- manifestacije na kojima su predstavnici masovnih medija (novinari, dopisnici), osim aktivnih sudionika, veoma važna i bitna kategorija posjetitelja za propagandnu poruku (npr. kongresi i konferencije);
- specijalizirane propagandne turističke priredbe na bazi izvornog folklora, tradicije i običaja, uglavnom revijalnog, rjeđe natjecateljskog karaktera i
- manifestacije koje imaju za cilj predstavljanje receptivnih turističkih prostora, regija i mjesta u emitivnim turističkim prostorima, regijama i mjestima.

Atila Dunderski
dipl. turizmolog

Uskršnji koncert Jelačića

NOVI SAD – HKPD Jelačić iz Petrovaradina priređuje uskršnji koncert koji će biti održan sutra (subota, 11. svibnja) u župnoj crkvi Imena Marijina u Novom Sadu, s početkom u 19 sati. Mješoviti pjevački zbor ove udruge izvest će program koji će se sastojati od poznatih uskršnjih pjesama hrvatske liturgijske tradicije, kao i nekoliko lokalnih pjesama koje zrcale uskršnom radošću. Ulaz je besplatan.

Konferencija o spomen-domu bana Jelačića

PETROVARADIN – Stručna konferencija pod nazivom *Kulturni profil spomen-doma bana Josipa Jelačića* bit će održana u iduću petak, 17. svibnja, u kongresnoj dvorani hotela *Leopold I.* na Petrovaradinskoj tvrđavi u Petrovaradinu. Početak je u 10 sati. Cilj konferencije jest izmjena iskustava i informacija na koji način su

ustrojeni i kako funkcioniraju već razvijeni centri kulture i povijesno-spomeničke baštine slične namjene, kao primjeri dobre prakse koji bi trebali pružiti smjernice za definiranje kulturnog profila spomen-doma bana u Petrovaradinu. Na konferenciji će sudjelovati eminentni predstavnici centara kulture i povijesno-spomeničke baštine u Srbiji i Hrvatskoj te stručnjaci iz oblasti spomeničke baštine i turizma. Konferenciju zajednički organiziraju HKPD Jelačić iz Petrovaradina i Hrvatsko nacionalno vijeće, uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Izložba slika s likovne kolonije Stipan Šabić

SUBOTICA – HLU *Croart* organizira međunarodnu likovnu koloniju na sjećanje na **Stipana Šabića**, subotičkog pedagoga i likovnog umjetnika koji je zauzimao istaknuto mjesto na likovnoj sceni Subotice tijekom druge polovice 20. stoljeća. Izložba slika

nastalih na prošlogodišnjem, osmom sazivu, te kolonije bit će otvorena u iduću petak, 17. svibnja, u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici, u 19 sati. Kolonija je prošle godine na Paliću okupila dvanaestero akademskih umjetnika iz više europskih zemalja. Izložba je inače uvrštena i u službeni program *Noći muzeja 2019.* koja se održava dan nakon otvorenja, u subotu, 18. svibnja.

Srijemci Srijemu u Srijemskoj Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA – Zajednička manifestacija hrvatskih udruga kulture iz Srijema pod nazivom *Srijemci Srijemu* ove će godine biti održana u subotu, 18. svibnja, u Srijemskoj Mitrovici, u gradskom kazalištu *Dobrica Milutinović*, s početkom u 19.30 sati. Manifestacija se održava osmi puta. Pokrovitelj manifestacije je Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, uz potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU Hrvatska riječ.

Noć muzeja u HKC Bunjevačko kolo

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice i ove godine sudjeluje u nacionalnoj manifestaciji *Noć muzeja* koja se održava u iduću subotu, 18. svibnja. Njihov program će činiti prezentacija tradicijskog oblačenja bunjevačkih Hrvatica naslovljena *Od ugačnjaka do midera*, izložba slika članova likovnog odjela Centra, mogućnost razgledanja stalnog postava *Bunjevačke sobe*, te nastupi plesača folklornog odjela Centra i pjevačke skupine *Prelje* u 21, 22 i u 23 sata. Program traje od 16 sati do ponoći.

Noć muzeja u ZKVH-u

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata će u iduću subotu, 18. svibnja, biti dionikom kulturne manifestacije *Noć muzeja*. Posjetitelji će u Zavodu moći pogledati izložbu pod naslovom *Što smo vam to napravili?* koja je upriličena u povodu de-

setogodišnjice rada te ustanove. U okviru izložbe su prikazana najuspješnija vizualna ostvarenja izdanja, nagrada, programa i kalendara čiji je autor profesor na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu **Darko Vuković**. Posjetitelji će također moći pogledati i po sniženim cijenama kupiti publikacije u nakladi Zavoda, a uposlenici će upoznati posjetitelje s radom i postignućima ove institucije tijekom prvog desetljeća postojanja. Prostorije Zavoda će biti otvorene od 17 do 23 sata.

Zemunski zborovi gostovali na otoku Krku

Glazba kao poveznica

Hrvati iz Zemuna nastoje održavati kulturne veze sa svojim sunarodnjacima u matičnoj državi. Tako su dva zemunska zbora – zbor *Odjek Zajednice Hrvata Zemuna Ilija Okrugić* i Župni zbor *Sveta Cecilija* nedavno gostovali na otoku Krku u Hrvatskoj, u mjestima Polje i Dobrinj.

U prepunoj crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije u mjestu Polje zborovi su pjevali duhovnu glazbu. Na programu su bila djela **Beethovena**, **Britvića** i **Ilije Okrugića Srijemca**. Zemunski zborovi su nastupali pod dirigentskom palicom **Mine Bošnjak**. Zbor *Sveta Cecilija* je pjevao i pod misom koju je u istoj crkvi služio zemunski župnik vlč. **Jozo Duspara**.

Ponovni susret

Domaćini zborovima su bili zbor *Zvon* iz Dobrinja, koji je bio gost na prošlogodišnjem ekumenskom susretu zborova crkvenog pjevanja u Zemunu i vlč. **Luka Paljević**, župnik Crkve rođenja BDM u Polju.

Veliku potporu dala je i Općina Dobrinj i načelnik općine **Nenven Komadina**, kao i predsjednik zbora *Zvon* **Ranko Pavačić** koji je Zemuncima bio i vodič tijekom boravka na Krku. Inače, suradnju zborova dogovorili su vlč. Duspara i predsjednik zbora *Zvon* Ranko Pavačić.

Uz kulturnu razmjenu i druženje tijekom susreta na Krku proširili su se i planovi o budućoj suradnji Zemunaca i Krčana. Zemunci su imali prilike upoznati drugi kraj i druge ljude. Sve to kada spojimo, onda je ovaj susret, ne samo uspio, nego je nadišao mnoga očekivanja, zaključak je nakon susreta.

Zanimljivosti Krka

Gosti iz Zemuna za boravka na Krku, iako im vrijeme nije bilo naklonjeno (mnogi su prvi put doživjeli čuvenu buru ispod Vele-

bita), uspjeli su vidjeti mnoga kulturno-povijesna mjesta otoka Krka te posjetiti i mnoga mjesta na samom otoku (Malinska, Krk, Šila, Dobrinj, Čičići, Klimno). Posjet taverni *Luce* bio je susret s delicijama Krka (čuvenim sirom, pršutom, domaćim rakijama, vinima i prošekom) u čemu su i gosti i domaćini uživali.

Na povratku u Zemun članovi zborova su hodočastili najstarijem marijanskom svetištu u Hrvatskoj – Svetištu Majke Božje Trsatske koje se nalazi u blizini Trsatske gradine iznad Rijeke. Razgledali su crkvu, kapelu zavjetnih darova, klaustar, vidjeli dokumentarni film o povijesti svetišta o kojem im je govorio i fra **Marko Vuković**. Inače, prije dolaska na Krk, Zemunci su posjetili Nacionalni park *Plitvice* i bili gosti Pastoralnog centra na Plitvicama.

Lj. C.

Tragom dviju knjiga Dušana Salatića na temu sakralne baštine Novoga Sada i Petrovaradina

Kapele i križevi – nekada i danas

Obilježje vjere, ali i obilježje prostora, križ je vrlo davno u Novom Sadu, te osobito Petrovaradinu, postao prepoznatljivi simbol svega što je kršćanstvo značilo stanovnicima ova dva grada, po mnogo čemu različita, ali već dugo spojena u jednu administrativnu cjelinu. **Dušan Salatić**, ovdašnji ljubitelj i cjenitelj kršćanskih vrijednosti koje Novi Sad oplemenjuju, prije devet godina izdao je knjigu koja pokušava predstaviti popis križeva koji obilježavaju mjesta ili događaje posebno bitne za ovdašnje kršćane (*Krstovi Novog Sada i Petrovaradina*, Prometej, Novi Sad, 2010).

Križevi

Na popisu su i križevi na temeljima ovdašnjih crkava koje su u vrijeme prikupljanja materijala za knjigu bile u izgradnji, pojedini križevi koji su dio crkvenoga enterijera ili enterijera drugih prostora i objekata u kojima su djelovali kršćani (Petrovaradinsku tvrđavu i njezine dijelove krasi devocionalno imenoslovlje, kao i brojna ostala kršćanska obilježja). Polovica od 42 predstavljena križa dio su katoličke baštine, odnosno 15 od 17 predstavljenih u Petrovaradinu, a ostali pripadaju Pravoslavnoj, Slovačkoj evangeličkoj i Starokatoličkoj crkvi. Iako reformati ne rabe križeve, i simbol njihovih crkava, stilizirana zvijezda, našao se u knjizi o križevima (!). Koji god je kriterij uzimao, Salatić nije predstavio sve križeve, a posebno ne sve »kojih više nema«, kako je nazvao jedan dio svoje knjige. Salatić ne govori toliko o križevima samima (o nekim iznosi samo nekoliko rečenica), koliko o širem kontekstu objekata čiji su dio, ali i o samoj povijesti pojedinih kršćanskih zajednica u Novom Sadu. Ipak, gotovo uopće ne detaljizira o, primjerice, osobama koje »stojе iza« križogradnje. Kako bilo, ostaje nam da se zadovoljimo činjenicom da boljšega lokalnoga pregleda ove tematike nemamo, a posebno nemamo gotovo nikakvih sistematiziranih podataka iz pera katoličkih publicista.

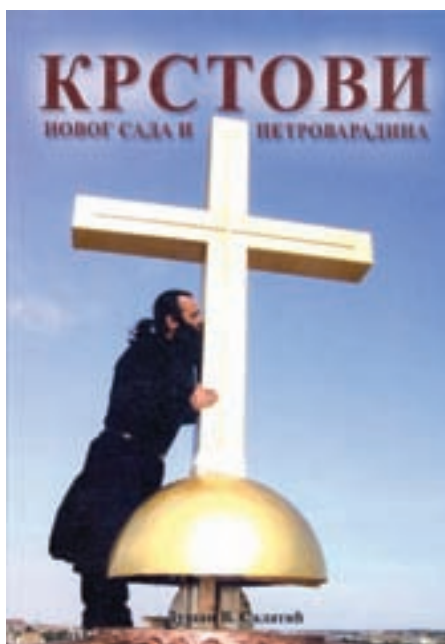

Kapele

Novi Sad možda nema dugu povijest, ali je, zahvaljujući značaju koji je dobio, naročito nakon stjecanja statusa slobodnoga kraljevskoga grada (1749.), postao vrlo privlačno mjesto za doseljavanje velikog broja ljudi, različitih svjetonazora i vjeroispovijesti. Za neke vjerske zajednice on je bio, i još uvijek je, obećavajuće misijsko područje djelovanja. Nije to čudno, budući da ovaj grad, osim magnetskoga privlačenja novih žitelja, ima i pozitivan prirodni prištaj (što su očito dvije povezane pojave). Ta značajka ga čini raritetnom pojavom u sadašnjem društvenom ambijentu Srbije, a tako je već prilično dugo. Osim što su uz rast broja stanovnika u gradu nicalе i zgrade u kojima je svaka pojedinačna zajednica obdržavala svoje bogoštovne posebnosti (crkve), gradile su se i kapele i molitveni

domovi. Oni su, po tumačenju teologa **Romana Miza**, koji je pisao predgovor Salatićevoj knjizi *Novosadske kapele* (*Prometej i Malo istorijsko društvo*, Novi Sad, 2013.), različite od crkava ne samo u dimenzijama nego i po namjeni. Crkve su, kako on

tumači, sakralni objekti za cijelo naselje, a kapele za manje i staleški definirane skupine ljudi povezane življenjem ili radom na jednome mjestu, ne uvijek blizu objekata cijele crkvene zajednice (samostani, škole, bolnice, neke institucije, pa i neke obitelji). Arhitekturnalno su u velikoj mjeri različite od crkava, ali im je liturgijska uloga jednaka. U Novom Sadu je bilo kapela svih ovih tipova. Salatić si je dao truda da iz ljubavi prema Novom Sadu sakupi podatke o 14 aktivnih kapela i devet nekadašnjih (od njih deset pripadaju Katoličkoj Crkvi, oba ovdašnja obreda). Neke od onih koje su bile u uporabi u vrijeme pisanja knjige sada više nisu u tom statusu, primjerice kapela Duha Svetoga na Klisi, koja je netom nakon izdavanja ove knjige desakralizirana i prodana, kao i kapela u nekadašnjem sjedištu Radija Marija Srbije na Telepu.

»Život« objekata

Podatci koje je autor naveo ne mogu se nazvati sistematiziranim niti uniformnim: o nekim kapelama su oni samo vrlo površni, dok kod opisa drugih autor iznosi niz izvora i, napose, fotografija koje ilustriraju stanje i »život ovih objekata«. Ipak, Salatiću treba odati priznanje, jer nije isključiv, te je ovaj dio pulsa velikoga grada prikazao onoliko objektivno koliko je mogao, u kontekstu prikaza stanja o kapelama svih crkvenih zajednica. Neke kapele ga, očito, fasciniraju. Nije jedini. Primjerice, negdašnja prostrana kalvarija je 1930. godine iz urbanističkih razloga premještena na Katoličko groblje, gdje čami stišnjena na vrlo malom prostoru, s pripadajućim postajama križnoga puta, bez ikakvoga znaka brige o njoj. Razvoj grada je »progutao« i kapelu sv. Ivana Nepomuka na Brkušancu, na lijevoj obali Dunava. Pročelje ove crkve gledalo je u Petrovaradinsku tvrđavu od 1759., kada je izgrađena na tadašnjem pristaništu, do 1929. godine, kada je ovaj poznati svetac branitelj od poplava »napustio« Novi Sad, a njegova kapela, teško oštećena baš u poplavi, srušena. Mladi, a zasigurno i neki stariji stanovnici, prolazeći centrom grada ne mogu nigdje saznati da se u današnjoj Njegoševoj ulici br. 9 nalazio samostan Družbe sestara Naše Gospe od 1871. do 1948. I ne samo to: to je bio veliki školski centar za djevojčice, a redovnice su imale i rašireni pastoral u drugim područjima u cijelome gradu. U ovoj se zgradi (uvršte-

noj u knjigu jer se u njoj, naravno, nalazila i kapela), danas nalazi osnovna glazbena škola. Iako se za nju danas gradi veliki i moderni objekt na Limanu, gdje će se uskoro trajno smjestiti, u javnosti se više ne čuju ideje da se u Njegoševoj 9, u zgradi koja je vraćena Katoličkoj Crkvi, (ponovo) otvori srednjoškolski katolički centar. Ta ideja se spominjala više puta prije desetak godina. Tko, uopće, zna da su Kćeri milosrđa sv. Franje, koje je osnovala bl. **Marija Petković**, od 1962. do 1992. živjele u samostanu u Ulici Vojvode Knićanina 92. Ni njih tamo više nema, kao ni u Pokrajinskoj bolnici u kojoj su radile.

Danas nema nikakvoga znaka da su na mjestima koja je Salatić naveo ikada postojale crkvene zgrade koje su nekada bile toliko bitne za život velikoga broja Novosađana. Novi Sad, a nije ovo jedini primjer koji ilustrira ovu tvrdnju, selektivnim zaboravom svoje prošlosti plaća danak svojeg vrlo brzog razvitka. Jer kapele nisu samo (bili) objekti ili njihovi dijelovi. Njih su gradili i u njima se molili Bogu ljudi koji su zaboravom na postojanje ovih objekata također zaboravljeni. Nije, dakako, to krivnja autora ove knjige. Život Katoličke Crkve u ovom gradu, iako je zaključiti nakon čitanja obje Salatićeve knjige, ne bi smio ostati bez samorefleksije i samomemoriranja. U protivnom – o našoj će baštini pisati neki drugi, koji možda neće biti uvidavni i objektivni kao što je to Dušan Salatić.

Marko Tucakov

Papin posjet Sjevernoj Makedoniji

Ne boj se, stado malo

Nakon dvodnevno posjeta Rumunjskoj, papa **Franjo** 7. svibnja posjetio je i Sjevernu Makedoniju, gdje se u Predsjedničkoj palači susreo s predsjednikom **Đorgeom Ivanovim** i premijerom **Zoranom Zaevim**, te novoizabranim predsjednikom **Stevom Pendarovskim**, te predstavnicima Vlade, građanstva i diplomatskoga kora.

Papa Franjo prvi je papa koji je posjetio Makedoniju, a za izostanak dosadašnjih posjeta komentatori su naveli izuzetno mali broj katolika. Naime, Makedonija je pravoslavna zemlja, te pravoslavni vjernici čine dvije trećine stanovništva, zatim veliki broj čine muslimani i druge vjerske zajednice, dok katolici čine tek jedan posto stanovništva ove zemlje, koje je papa ovom prilikom ohrabrio riječima, koje su i moto ovoga susreta *Ne boj se, stado malo*.

Tijekom posjeta Sjevernoj Makedoniji papa Franjo je na *Trgu Makedonija* u Skoplju predvodio svečano euharistijsko slavlje s oko 15 tisuća makedonskih katolika i hodočasnika iz susjednih zemalja, a promatrači ističu kako su se na misi okupili i pravoslavni i muslimanski vjernici.

Dolazak svetoga Oca se poklopio i s 25. obljetnicom diplomatskih odnosa sa Sjevernom Makedonijom, koju je papa nazvao mjestom susreta Istoka i Zapada, mjestom susretanja različitih kulturalnih strujanja, različitih vjerskih zajednica, brojnih posebnih obilježja, koji čine mozaik neophodan za sagledavanje cjelokupne slike.

Papa Franjo posjetio je Memorijalni centar sv. **Majke Terezije**, koja je rođena u Skoplju, blagoslovio je kamen temeljac za crkvu u spomen na albansko-makedonske svece, molio Gospodina za milost da i mi budemo znakovi ljubavi i nade u našem vremenu, te je istaknuo kako kršćani trebaju biti osjetljivi na vapaj siromašnih, bolesnih, isključenih i najmanjih.

Tijekom jednodnevnog posjeta papa se susreo s državnim zvaničnicima, predstavnicima pravoslavne i muslimanske zajednice, katoličkim poglavarima i vjernicima, siromašnima, izbjeglicama i s mladima.

Priredila: Ž. V.

Skromni pisani trag za budućnost

Nedavno je iz tiska izašla publikacija HKD-a Šid u kojoj se nalazi katalog likovnih kolonija koje je ta udruga organizirala od 2013. do 2017. godine uz prilog o radu Društva od 2010. do 2018. godine. Nakladnik je HKD Šid, a publikacija je tiskana uz financijsku potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Općine Šid, članova udruge i ljudi dobre volje. Autor publikacije je **Josip Pavlović** koji je u razdoblju od 2014. do 2018. bio na čelu te udruge. Publikacija je tiskana s ciljem da se na jednom mjestu prezentiraju svi važniji podaci o radu udruge i na taj način sačuvaju od zaborava. Želja autora je da ona služi prezentiranju udruge prilikom budućih novih kontakata s ljudima iz društvenog i kulturnog života.

Zahvalnost umjetnicima

Povod za izdavanje publikacije bile su prije svega likovne kolonije kojih je u organizaciji HKD-a Šid u razdoblju od 2013. do 2017. održano pet. Na njima je sudjelovalo 43 likovna umjetnika iz Srbije i Hrvatske, a nastalo je 137 slika.

»Ono što me je potaknulo da krenem u avanturu pisanja ove publikacije, unatoč tome što se ranije nisam bavio objavljivanjem, bila je želja i moralna obveza da se odužim ljudima slikarima koji sada već šestu godinu dolaze na likovnu koloniju u Šid u organizaciji naše udruge. Mi smo jednim dijelom, ustupanjem radova s likovnih kolonija i neposrednom prodajom slika, došli do znatnih sredstava neophodnih za izgradnju metalne konstrukcije na otvorenoj bini u dvorištu župe Presvetog Srca Isusovog. Ali financijska sredstva su upotrijebljena i za druge aktivnosti udruge, kao i za kupovinu vrlo kvalitetnog ozvučenja i osvjetljenja«, kaže Pavlović.

Pisani trag

U publikaciji se nalazi i jedna mala monografija o radu udruge, a pored imena članova i prijatelja udruge, zabilježena je i kratka povijest postojanja i rada HKD-a Šid na očuvanju hrvatskog nacionalnog identiteta u tom mjestu.

»Smatrao sam da imam obvezu u ovoj publikaciji spomenuti, osim aktivnih članova udruge, i žene iz Sota, Šida i susjednih mjesta Gibarca i Batrovaca, koje su sudjelovale u izradi bogate narodne nošnje. One su nekako svih ovih godina bile u 'zapečku', a dale su veliki doprinos prilikom osnutka Društva. S druge strane, kada sam počeo pisati monografiju, shvatio sam koliki nas je broj pojedinaca pratio i pomagao svih ovih godina.

Svi oni su uz zahvalnost, spomenuti u publikaciji«, kaže autor.

Promoviranje udruge na ovakav način, kako kaže, već se pokazalo cjelishodno.

»Gostovali smo nedavno u travnju na 32. *Salamijadi* u Samoboru. I tamo smo odnijeli nekoliko primjeraka i ostvarili nekoliko kontakata s ljudima koji su bili gosti i sudionici. Jedan primjerak smo uručili i gradonačelniku Zagreba **Milanu**

Bandiću, koji nam je rekao da će nam rado financijski pomoći u bliskoj budućnosti«, pojašnjava Pavlović.

Entuzijazam unatoč problemima

HKD Šid je krajem 2018. godine imalo oko 250 formalno registriranih članova. Od tog broja jedna trećina, odnosno oko 80 članova je bilo aktivno u proteklom razdoblju.

»Ono što prati rad svih udruge ne mimoilazi ni našu, a to je trenutno smanjena aktivnost uslijed više razloga: odlaska mlađih članova na daljnja školovanja, odlazak na rad u inozemstvo, smanjeni natalitet, fizički nestanak ljudi, prezasićenost aktivnostima, gubitak motivacije i nepostojanje svijesti o pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj zajednici, što vodi neminovno do brže asimilacije, pogotovo u slučaju nacionalno mješovitih bračnih zajednica«, kaže naš sugovornik.

Unatoč tome, hrvatska udruga u Šidu i dalje živi. Želja im je u dogledno vrijeme osnovati knjižnicu i književni klub koji bi nosio ime hrvatskog velikana podrijetlom iz Šida **Isidora Ise Velikanovića**.

Na promociji publikacije koja će biti održana krajem svibnja u prostorijama HKD-a Šid svim zaslužnim pojedincima, kolektivima i institucijama bit će uručen primjerak kao velika zahvala, a mali znak pažnje za pomoć udruzi.

S. D.

XI. dani A. G. Matoša
i dr. Josipa Andrića

U ČAST VELIKANA!

Plavna, 11. i 12. V. 2019.

A. G. Matoš

Josip Andrić

Subota, 11. V.

16.00 - Posjet groblju -
sjećanje na osnivače Društva

Nedjelja, 12. V.

15.00 - Rad s djecom
- kreativna radionica
- Vatrogasni dom Plavna

17.00 - Sveta misa u župnoj
crkvi sv. Jakova u Plavni

18.00 - Svečana akademija
- Vatrogasni dom Plavna

Gosti:

Društvo hrvatskih književnika,
Ogranak slavonsko-baranjsko-
srijemski

Hrvatska glazbena udruga
„Festival bunjevački pisama“
Subotica

Šokački pjesnici

Generalni pokrovitelj:

Zlatni svećenički jubilej mons. dr. Nikole Škalabrina

Na misi posvete ulja u đakovačkoj katedrali sv. Petra, na Veliki četvrtak, 18. travnja, svoga se zlatnog svećeničkog jubileja sjetio **Nikola Škalabrin**, doktor crkvenoga prava i sudski vikar Međubiskupijskoga suda prvoga stupnja u Đakovu koji djeluje na području Đakovačko-osječke metropolije. Škalabrin je rođen 15. lipnja 1944. u Zemunu. U rodnom je gradu završio osnov-

nu školu, klasičnu gimnaziju u Zagrebu i Đakovu, a teologiju u Đakovu. Za svećenika je zaređen na Petrovo 1969. godine. Nakon svećeničkoga ređenja bio je kapelanom u Bizovcu do 1973. godine, a župnik u Levanjskoj Varoši od 1973. do 1974. Prebendarom đakovačke stolne crkve imenovan je 1974., kao i prefektom Bogoslovnoga sjemeništa u Đakovu. Nakon toga je poslan na studije crkvenoga prava u Rim, gdje je doktorirao 1986. Na teološkom učilištu u Đakovu je profesor kanonskoga prava od 1980. Rektor Više bogoslovne škole u Đakovu bio je od 1989. do 2011., a prorektor od 1989. do 1993. Objavio je svoju doktorsku disertaciju, kao i nekoliko knjiga komentara Zakonika kanonskoga prava. Poznati je stručnjak u području kanonskih propisa glede sakramenta ženidbe. Od 2000. godine je kapelan Njegove Svetosti (monsinjor) i do danas jedini živući katolički svećenik podrijetlom iz Zemuna.

M. Tucakov

Nacionalni susret volontera i djelatnika Caritasa

Ruski Krstur – Marijansko svetište Vodica – 1. lipnja 2019.

Program susreta

10.00 – Dolazak volontera i djelatnika Caritasa u Ruski Krstur – Marijansko svetište Vodica

10.30 – Pozdravni govor i obraćanje: mons. **Đure Džudžara** i mons. **Stanislava Hočevera**

11.00 – Sveta misa

12.30 – Ručak

13.15 – Rad u grupama na temu ŽUPA + ŽUPNIK + VOLONTER = USPJEH

14.30 – Evaluacija

15.15 – Pauza

15.45 – Krunica

16.20 – Blagoslov i završetak susreta

Svi zainteresirani volonteri mogu se prijaviti u svojim župama.

Crkva u Srbiji ugostit će kardinala Leonarda Sandria

Prigodom proslave uspostave Eparhije svetoga Nikole za katolike bizantskoga obreda u Srbiji, u našoj zemlji će 18. i 19. svibnja boraviti kardinal **Leonardo Sandri**, pročelnik Kongregacije za Istočne Crkve, potvrdio je epahrijski vladika mons. **Đura Džudžar**. Prvoga dana proslave, nakon svečanoga večernjega bogoslužjenja u grkokatoličkoj konkatedrali sv. Petra i Pavla u Novom Sadu, uslijedit će akademija na kojoj će se vjernici i ostali gosti upoznati s poviješću i životom katolika bizantskoga obreda u našoj zemlji, te poviješću i sadašnjošću njihova crkvenoga organiziranja.

Svečana arhijerejska liturgija, kojoj će predsjedati kardinal Sandri, bit će slavljena u katedralnoj crkvi sv. Nikole u Ruskom Krsturu u nedjelju, 19. svibnja, i početak će u 10 sati. S uglednim članom rimske Kurije koncelebrirat će veliki broj biskupa bizantskoga i rimskoga obreda iz naše zemlje i inozemstva, a očekuje se i veliki broj hodočasnika.

Prema službenim podacima Svete Stolice iz 2017. godine, Eparhija sv. Nikole ima 21.845 vjernika organiziranih u 21 župi, o kojima skrbi 19 eparhijskih svećenika i dvojica redovnika. U eparhiji djeluje 65 redovnica. Katolici bizantskoga obreda u Srbiji su većinom Rusini, uz nešto manji broj Ukrajinaca, te dvije aktivne župe u kojima su većina Rumunji.

M. Tucakov

Dan duhovnih zvanja u subotičkoj katedrali

Četvrta nedjelja iza Uskrsa je nedjelja Dobroga Pastira, te i Svjetski dan duhovnih zvanja. Nedjelja se zove po Isusu, Dobrom Pastiru, koji život svoj polaže kao pastir koji čuva i živi za svoje stado. Ovaj dan je ustaljen kao Svjetski dan duhovnih zvanja na II. Vatikanskom saboru i od tada sveti oci šalju posebno papinsko pismo da bi upozorili vjernike na potrebe svećeničkih, redovničkih i misionarskih zvanja.

Dan duhovnih zvanja za učenike *Paulinuma* je najvažniji dan iza dana gimnazije i sjemeništa. Toga dana učenici svake godine priređuju prigodni program i slave svetu misu u katedrali-bazilici svete Terezije Avilske.

U nedjelju, 12. svibnja, u 18.30 sati bit će prigodni program u čast duhovnih zvanja, a iza toga će u 19 sati biti sveta misa, koju će služiti odgojitelji *Paulinuma*. Prigodni program i svetu misu će uzveličati sviranjem, pjevanjem i recitacijama učenici Biskupijske gimnazije i sjemeništa *Paulinum*. Za taj program i za svetu misu *paulinci* rado očekuju vjernike i sve zainteresirane.

J. M.

Trodnevnica u čast sv. Leopolda

U župnoj crkvi Isusova uskrsnuća danas, 10. svibnja, počinje trodnevnica u čast sv. **Leopolda Bogdana Mandića**. Mišno slavlje i prigodna homilija danas i sutra počinje u 18 sati, dok će na sam spomendan, 12. svibnja, svečano euharistijsko slavlje biti u 9.30 sati.

Događanja na Bunariću

13. svibnja – Gospa Fatimska, sveta misa je u 18 sati

24. svibnja – Marija-pomoćnica kršćana, sveta misa je u 18 sati

31. svibnja – Pohod Blažene Djevice Marije, sveta misa je u 18 sati

Ljetna satnica večernjih misa

Večernje svete mise u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske, kao i u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici, od svibnja su po ljetnom vremenu, dakle, u 19, odnosno kod franjevaca u 18 sati.

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Dobri pastir

Četvrta vazmena nedjelja slavi se u Crkvi kao Nedjelja dobrog pastira. Zato nam se ove nedjelje u evanđelju Isus predstavlja kao pastir koji brine za svoje ovce i čuva ih (usp. Iv 10, 27-30). Naravno, ovce za koje on brine su kršćani koji ga slijede i slušaju njegov glas.

Pastir i ovce

Slika pastira poznata je još od starozavjetnog vremena i označavala je odnos Boga i izraelskog naroda u svjetlu koje su i riječi poznatog psalma »Gospodin je pastir moj, ni u čem ja ne oskudijevam...« (Ps 23,1). I vođe naroda koje je odabirao Bog promatrani su kao pastiri. Isus ovu sliku prenosi na sebe, jer on je Božji Sin, koji je dao život za ovce svoje, Otac mu ih je dao i on brine za njih i donosi im život vječni (usp. Iv 10, 29).

Starozavjetnim ljudima i Isusovim suvremenicima ova slika puno je govorila, jer su mnogi među njima bili pastiri i znali su što znači brinuti se za ovce. To je bila posebna vrsta brige, jer im je o ovacama ovisila egzistencija, ali to je bila i ljubav pastira prema svome stadu s kojim je provodio po cijele dane. Ljudi su cijanili životinje od kojih im je ovisio opstanak, voljeli su ih i za njih se brinuli. Zato njima nije smetalo da ih se s ovacama uspoređuje i znali su kolika je Božja briga i ljubav prema čovjeku kad se usporedi s pastirom.

Mnogi ljudi modernoga vremena ovcu nisu ni vidjeli uživo. Oni ne znaju što znači biti pastir i skrbiti za stado. Većina ih se ne želi uspoređivati s ovacama niti želi imati pastira, jer smatraju to pogrdnim. Žele biti samostalni, imati pastira znači slabost i nesigurnost, a to je u modernom svijetu nepoželjno. Samostalnost se cijeni. Čovjek treba biti neovisan, hrabar i odvažan; znači ne treba mu pastir koji će za njega skrbiti i voditi ga. Ipak, iako je među ljudima uvriježeno takvo mišljenje, oni su često nesvjesno izloženi različitim utjecajima putem medija i idu za različitim ovozemaljskim pastirima koji im uvijek nešto obećavaju i nude. Pa iako odbijaju biblijsku sliku pastira i ovaca, ipak tu sliku žive, samo što im pastir nije Krist, nego neki običan čovjek koji u jednom od područja života nudi ono što oni u određenom trenutku traže.

A što čovjek može ponuditi čovjeku? Trenutno rješenje nekih ovozemaljskih proble-

ma. Može mu ponuditi samo nešto što je prolazno i vezano za ovaj svijet. Međutim, Krist dobri pastir, nudi svojim ovacama život vječni »te neće propasti nikada« (Iv 10,28). Zar se život vječni može odbaciti zarad prolaznih ponuda ovoga svijeta? Zar se može odbaciti Isus kao pastir i slijediti nekog običnog čovjeka ili neke ljudske trendove, filozofije i načela? Zar ista što je do ovoga svijeta može imati prednost pred onim što nam dolazi od Boga?

Krist je dobri pastir, poznaje i čuva svoje ovce i neće propasti nikada niti ih ista može otetiti iz njegove ruke (usp. Iv 10,28). A kad ovca ode od svoga pastira vrebaju je brojne opasnosti, tako i čovjeka koji napusti Isusa.

Sigurnost u Crkvi

Sigurno mjesto gdje dobri pastir okuplja svoje ovce je Crkva. Zato kršćanin sigurnost u ovome svijetu treba tražiti u okrilju crkvene zajednice kojoj pripada, a u kojoj, kao Kristova produžena ruka, o njegovom stadu brinu svećenici i redovnici. Stoga ovu nedjelju slavimo i kao Nedjelju svećeničkih i redovničkih zvanja.

Neka nam ova nedjelja bude poticaj da Crkvu ne promatramo kao mjesto pružanja vjerskih usluga, gdje ćemo doći po krštenje, vjenčanje, sprovod... Ne promatrajmo je kao mjesto čuvanja drevnih običaja koji nas u nju dovode samo za blagdane i neke privatne proslave. Crkva nije dio folklor, ona je mjesto susreta sa živim Bogom kroz zajedničku molitvu, slušanje Božje riječi, euharistijsko blagovanje. U njoj možemo pronaći istinu za kojom čeznemo i tražimo je na pogrešnim mjestima, naposljetku ona je mjesto sigurnosti. Ne sigurnosti od opasnosti na koje mi mislimo kao stanovnici ovoga svijeta, nego sigurnosti od opasnosti koje mogu ugroziti život vječni. Apostoli, kao i svi kršćani prvih vremena, bili su izloženi velikim opasnostima i pogibelj, ali jer su bili vjerni crkvi i slijedili svoga Pastira, zaslužili su vječnost, po Kristovu obećanju.

Zato, nemojmo se sjetiti našeg dobrog pastira samo kada smo u nekoj potrebi, ili kada nas na to potiču naši običaji. Slijedimo ga svakoga dana u svemu što radimo i ne zaboravimo da nam je Crkva jedino sigurno utočište dok ne stignemo k njemu u vječnost.

Ana Hodak

Uspjeh Subotičkog tamburaškog kvarteta

Zlato iz Neerpelta

Europski festival mladih glazbenika u Neerpeltu u Belgiji ostat će u lijepom sjećanju članovima Subotičkog tamburaškog kvarteta koji su na ovome prestižnom festivalu u kategoriji komornih sastava osvojili prvo mjesto.

Bio je to 67. Festival po redu, a Subotičani su sudjelovali četvrti puta. Naime, još 1989. godine prvi puta na ovome Festivalu sudjelovao je Subotički tamburaški orkestar kada je osvojio prestižnu nagradu *Suma cum laude* (*Najbolji među najboljima*), te je orkestar gostovao još i 1997., 2007. godine, a ovoga puta na natjecanje je krenuo Subotički tamburaški kvartet, koji se također okrunio zlatom.

Po riječima prof. **Sonje Berta** na ovogodišnjem festivalu sudjelovalo je 3.400 glazbenika i 95 ansambala koji su se natjecali u raznim kategorijama. Festival je održan od 3. do 5. svibnja, a svaku večer je priređen program i gala večer, tijekom kojega su proglašeni najbolji sudionici u određenim kategorijama.

U kategoriji u kojoj su nastupili Subotičani, sudjelovali su i drugi komorni sastavi (violinski, gudački), a oni su bili jedini komorni sastav kojeg su činile tambure. Najslbliži tamburašima je bio komorni sastav iz Rusije, čiji su članovi nastupili na balalajkama i domrama.

Subotički tamburaški kvartet čine **Ivana Mačković** – e prim, **Nikola Sudarević** – čelo, **Patricija Čović** – e basprim i **István Szakács** – a basprim, a uvježbala ih je i pripremila prof. Sonja Berta.

Ivana i István su učenici srednje Muzičke škole u Subotici na odsjeku tambure u klasi prof. Berta, a Nikola je učenik subotičke Gimnazije *Svetozar Marković*, dok je Patricija učenica Kemijsko-tehnološke škole u Subotici. Za ovo natjecanje je napravljen i logo Subotičkog tamburaškog kvarteta na kojem se nalaze instrumenti koji čine kvartet i toranj Gradske kuće u Subotici.

Osim natjecateljskog nastupa, Subotički tamburaški kvartet je u Neerpeltu imao još dva nastupa, a ovome natjecanju je prethodilo i nekoliko nastupa u Subotici i Novom Sadu.

Ž. V.

Boje utječu na naše raspoloženje

Snaga boja

Jeste li ikad pomislili da zidne tapete crvene boje, koje se možda nalaze na zidovima spavaće sobe, mogu vas i vašeg bračnog partnera pobuditi da vodite rat, a ne ljubav?

Danas je poznato da boje, sasvim sigurno, mogu na nas utjecati, iako često nismo toga svjesni niti na to obraćamo pažnju.

Boje odašilju elektromagnetske valove i svaka boja ima svoju vlastitu valnu dužinu. Ti valovi stimuliraju određene kemijske supstance u očima koje onda šalju impulse i poruke u žlijezde hipofizu i epifizu koje se nalaze blizu mozga. Stimulirane reakcijom na boje ove žlijezde mogu svojim radom promijeniti raspoloženje čovjeka, ubrzati srčanu frekvenciju, pojačati moždanu aktivnost itd.

Općenito, tamne boje ostavljaju na nas težak dojam, dojam nekih slutnji, dok svijetle boje ne samo da izgledaju veselo, nego i fizički izgledaju lagane. U jednom su eksperimentu testirali psihološke efekte boja na produktivnost radnika. Istraživači su obojili teške sanduke u bijelo i lagane sanduke u crno. Radnici su imali znatno više problema u dizanju i nošenju crnih sanduka nego bijelih.

Poznat je i drugi dramatični primjer upotrebe boje u svladavanju depresije i stimuliranju aktivnosti. Stručnjak za psihologiju boja pozvan je u jednu bolnicu da ponudi određene savjete u svezi apatičnosti i bezvoljnosti osoblja i bolesnika. On je utvrdio da su sve prostore i hodnici obojeni čokoladno smeđe. Stručnjak je savjetovao sve obojiti, idući od kata do kata, narančastom, bojom jagode, smaragdno zelenom i blijedo ljubičastom bojom. Reakcija pacijenata na svijetle, blistave boje bila je momentalna i pozitivna. Stariji muškarci su se počeli brijati svaki dan i mnogo češće se oblačiti i dizati iz kreveta. Bolesnice su počele češće šetati i posjećivati se po hodnicima i prostorima za dnevni boravak, počele su češće jedna od druge tražiti češljeve, šminke, čarape. Čak su se moral i raspoloženje medicinskog osoblja podigli.

Utjecaj boja na zdravlje

Ako boje imaju tako snažan utjecaj na mentalno i fizičko zdravlje, dobro je da znamo bar neke glavne učinke pojedinih boja:

Crvena – za ovu boju tvrdi se da uzbuđuje. Pokusi s ljudima koji su boravili u sobama obojenim crveno pokazali su da se kod tih ljudi povisio krvni tlak, srčana frekvencija, mišićna aktivnost, treptaji očima, disanje je postalo ubrzanije.

Ružičasta – ružičasto je umirujuće. Ta boja može obuzdavati agresivne tendencije i čak smanjiti fizičku bol. Danas više od 1.400 bolnica i popravnih domova u Americi koristi ružičastu boju zbog njenih umirujućih učinaka.

Plava – ova boja izaziva raspoloženje koje je karakterizirano mirnoćom i spokojstvom.

Žuta – žuta boja podiže duh i čini ljude da se osjećaju energični,

kreпки i optimistički. To je boja najveće vidljivosti. Ako bacite brz pogled na kolaž različitih boja, žutu ćete najprije primijetiti.

Zelena – postoje dvije škole mišljenja s obzirom na psihološki utjecaj zelene boje. Neki ljudi vjeruju da zeleno ublažava, umiruje. Drugi pak misle da iritira. Ipak, jedna od nedavnih studija objavljenih na sveučilištu u Los Angelesu, i u kojoj su se mjerili učinci mnogih boja, dala je prve indikacije da zelena ipak nije toliko umirujuća kao što je svatko do sada pretpostavljao.

Svjetlo i boje

Obojena svjetla ili obojeni filteri koji okružuju izvor svjetla također utječu na zdravlje i raspoloženje. Na primjer, dok ružičasti zidovi mogu biti umirujući, ublažujući, dotle je ružičasto svjetlo iritirajuće.

Pokus obavljen na kalifornijskom sveučilištu pokazao je da plavo svjetlo može ubrzati izlječenje. Kada su bolesnici s reumatskim upalama zglobova bili u sobama u kojima su na uobičajenim izvorima svjetla bili postavljeni plavi filteri, njihovi su se bolovi smanjili, a u nekim slučajevima i potpuno nestali.

Stručnjaci za boje i psiholozi su nepobitno utvrdili da ljudi imaju stvarne potrebe za bojama isto kao što imaju i druge potrebe. Jedan od njih kaže: »Ljudski je i zdravo željeti promjenu boje. Ako ja živim u bijelom prostoru čitav dan na poslu, ja trebam lijepe i zanimljive boje kod kuće koje će mi privući pažnju«.

dr. Ivo BELAN

RECEPT NA TACNI

MESNE PUFNICE

Od onih sam koji su povezali sve praznike koji su se mogli povezati i uživala desetak dana u neradu. Naravno, teško da ja mogu samo da ne radim, ali bar nije bilo onog klasičnog od jutra do sutra rada. To se sve završilo i polako se vraćamo svakodnevnim rutinama i tek sada primjećujem da ja u ovim blagdanskim danima nisam ni kuhala ništa specijalno u smislu da sam u kuhinji provela više od pola sata. Išlo se na ručkove, kuhalo u prirodi i putovalo. I koliko god da volim kuhanje, moram priznati da mi je godilo sve ovo.

Nešto u vezi sa svim navedenim, a i s odlukom da izbjegavam stresove je i ideja da ovaj prijelaz u radno okruženje, kuhinju i ostale obveze bude postupan. Dakle, pretpostavljate da opet imam praktičan prijedlog koji daje bogat okus, a zahtijeva malo vremena za pripremu i još se može ponijeti na posao.

Potrebno: 400 g bijelog mesa / 3 jajeta / 120 ml mineralne vode / 230 g brašna / 1 prašak za pecivo / sol / papar / peršinov list / ulje.

Postupak: Meso obariti i ostaviti da se prohladi. U ovom jelu možete iskoristiti i meso koje vam je ostalo iz juhe ili čorbe. Meso sitno narezati i začiniti po ukusu. U posebnu posudu umutiti jaja, pa u njih dodati mineralnu vodu. Uz stalno miješanje dodavati brašno dok se ne dobije smjesa slična onoj za palačinke. Pri kraju mućenja dodati i prašak za pecivo i na kraju u smjesu ubaciti meso i dobro sjediniti. U tavi zagrijati malo ulja, pa žlicom vaditi smjesu i pržiti s obje strane. Prženo meso vaditi na papirnati ubrus da se malo ocijedi i služiti uz neki umak i salatu po želji.

Ukoliko nosite na posao, napravite malo više, provjereno mami promatrače. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (162)

Subotica produkcijski centar *YU festa (Molière festa)*

Tijekom 1987. godine i u javnosti se sve više ocrtavaju i zaoštravaju razlike između zamisli i izvedbi, primjerice, koncepcije KPGT-a, odnosno *YU festa* i njihov ostvareni učinak u gradovima teatrima (Subotici, Budvi, Kotoru itd.), te stvarnim premijernim i produkcijskim izvedbama tematski zamišljenog *Molière festa*, produkcijom Narodnog pozorišta-

Népszínháza i KPGT-a, kao nastavkom nadgradnje projekta teatralizacije Subotice i njezina okruženja, inkorporiranjem i već viđenih ostvarenja *Shakespeare festa* u netom izvođene postavke *Molière festa*. Uspostavljanje jedinstvene kazališne mreže *YU festa* u javnosti se promovira kao važan iskorak da se uz povezivanje u kulturi pruži mogućnost i prilika privredne i druge suradnje s ostalim krajevima zemlje i time barem djelomično izbjegnu neke nepovoljne pozicije Subotice i njena pogranična gradska ograničenja što iz toga proistječu, jer u njoj ima potencijala da se potvrdi ne

Almira Osmanović u Molièreovom *Mizantropu*, kao koreodrami Nade Kokotović, na Paliću

samo jednim od kulturnih središta Jugoslavije.

Zapravo *Molière festa* je trebao biti važan iskorak planirane preobrazbe izvođačke politike i ostvarivanja njegova novog *željeznog repertoara* Narodnog pozorišta-Népszínháza, kojemu se mirne duše može dodati i KPGT. I dok su tragedije iz već realiziranog *Shakespeare festa* promatrane kao projekcija vrijednosnog sustava zajednice, kontekst **Molièreovih** komada je nastojao definirati jedan grad koji se može preobražavati i u kome čovjek može stvarno utjecati na tijek događaja.

Prema **Draganu Klaiću**, *Molière festa* je trebao pronaći artikuliranu sociološku matricu, nekonzistentnu, kolebljivu, ali snaž-

no ogoljenu ideološku svijest, obrasce ponašanja i vjerovanja koji naviještaju dramu građanskog ega. Molière, kao drugi nesporni klasik svjetskog kazališta, pri tom na posve suprotnu polu od **Shakespeare**a, ima iznimno važno mjesto u društvenim relacijama zajednice. Shakespeare je, nema dvojbe, prvi među velikim piscima modernih vremena i njegova je misao načisto s grubom realnošću svijeta u raspadanju. Dočim se Molière, u svojim filozofskim eksplikacijama, bavi pitanjima odnosa čovjeka i Boga, religije i države, ali moglo bi se reći i u pristupu navlastitim ili »uvriježenim« francuskim pitanjima, pridonoseći tako europskoj uljudbi. Pri tom valja imati na umu da se u Molièreovu vremenu zapravo već počela zametati i misao francuske revolucije, u kontekstu kojem su se značajnim (pa i u vrijeme nastanka festivala) mogle učiniti poruke četiri predstave: *Don Juana*, *Škole za žene*, *Mizantropa* i *Tartuffa*, budući da svijet postoji na način koji može biti i razumljiv i objašnjiv, ali je neophodan i ključ što ga čini ljudsko znanje kako bi se njime razjasnio.

U autentičnom ambijentu Paličkog jezera i njegove okolice ostvarene su četiri premijere: komedija *Mizantrop* – u njoj se Molière podsmijeva snobovima svoga vremena – a **Nada Kokotović** je postavljala kao koreodramu na teniskom igralištu, tik uz klupski šank, u otmjenom »salonu današnjih naravi«, izoštravajući pitanja socijalnih standarda i statusnih simbola.

Jean-Baptiste Poquelin (1622. – 1673.), bolje znan po pseudonimu Molière što ga je sam sebi nadjenao, francuski je komediograf, scenarist i književnik. U svjetskim razmjerima jedan je od najcjenjenijih klasika humoristične satire. Premda se školovao kod isusovaca i diplomirao pravo, nastupa kao kazališni glumac, putujući provincijom s vlastitom trupom (*L'illustre Théâtre*). U tom razdoblju započinje pisati farse i komedije zapleta, a od 1665., naredbom samoga kralja **Ljudevita XIV.**, piše komedije... razumno se drži strogih pravila klasicizma, vodi računa o svim ukusima, od puka do dvora, što njegovu humoru daje širok raspon ali i srodnost klasicističkim moralistima svojega razdoblja, a sve ovo utemeljeno na neprestanoj napetosti između pametnoga i onoga što nije, sučeljavanjem pravoga i krivoga te naučenoga prirodnomu, odnosno duha naravi, Molièreove se komedije mogu čitati i kao tekstovi u kojima se suptilnim grupiranjem karaktera, aranžiranjem prizora, govora i ponašanja neprestano varira i evocira središnja tema. Njegova su djela od prvih izvođenja trajno prisutna na svjetskim pozornicama. Rano su se prevodila i prerađivala u Hrvatskoj.

»Filozofija prebacivanja loptice preko mreže, kompromis profesionalaca i amatera, čovjekomrsci i volonteri, hohštapleri i lovci na ljudske glave: svi su u bijelim tenisicama, dugih nogu i ugodnog mirisa« (*YU fest*, 1987.).

Tekst *Tartuffa* vrhunski je Molièreov traktat o državi, slijedom uzleta i padova odnosa između Crkve i kralja, u režiji **Ljubiše Ristića** postavljen je i izveden unutar otrcane skalamerije Luna parka, već kakav on može biti i jeste, razvučen između vrtuljaka, flipera, autodroma i kuće strave.

Ristić je svoga *Tartuffa*, toga licemjernoga bogomoljca i prevaranta, spustio s blještave pozornice kralja Sunca izravno u mrklinu Luna parka pokazujući njegovu svestremsku neuništivost.

Škola za žene Janeza Pipana počinje kao još jedan i nikada dovršen klasičan pigmalionski uradak komedije zabune, da bi se okončao tamom groteske o sukobu naraštaja i totalitarizmu vlasti, ali i o retrogradnoj tradiciji *Neue Slowenische Kusta* itd.

Don Juan, kako ga je oživio **Rade Šerbedžija**, u režiji Ljubiše Ristića postao je biće pobune i bez dvojbe uzaludna žrtva u jednom nečovječnom poretku, ali je gledateljima ovom predstavom ponuđen još jedan ambijentalni prostor, Ludaško jezero, rezervat prirode, istočno od Palića, drugo najveće jezero sjeverne Bačke, a gledatelji su mogli promatrati predstavu s obale i iz čamaca.

Samo lijepa sjećanja

Stare knjige, ali i današnji sveznajući Google, kažu da su kovači zanatlije specijalizirane za obradu željeza zagrijavanjem do određene temperature, a potom kovanjem. Željezo bi se obrađivalo na nakovnju, uz pomoć čekića ili nekih drugih alata. Kovači se navode još u antičkoj mitologiji, najpoznatiji među njima bili su grčki bog Hefest i njegov rimski kolega Vulkan, znani po kovanju oružja, svaki za svoje bogove. Na ovim prostorima, uz kovački, obično se izučavao i potkivački zanat. Potkivači su potkivali konje, ali i izrađivali potkove, podrezivali kopita i liječili jednostavnije, a česte ozljede konjskih nogu. Potkivač je morao dobro poznavati anatomiju konjskih nogu, kako nestručnim prikucavanjem potkova ne bi izazvao ozljede kod životinje. Prigodom jednog od ranijih odlazaka u Plavnu autor ovih redaka posjetio je i svojeg dobrog poznanika i uvijek zanimljivog sugovornika **Pavla Paju Špoljarića**. Kako su obojica potomci kovačkih obitelji, razgovor im obično skrene u vode lijepih sjećanja, pored gdje koje stare fotografije, jedinih preostalih veza sa životom, radom i zanatima njihovih otaca. »Ova fotografija snimljena je u kovačnici na Ekonomiji 3 u Baču, davne 1958. godine. Na fotografiji lijevo je moj otac, a posve desno njegov šegrt, prezime mu ne znam, samo znam da se zvao **Milorad**. Za dvoje ljudi u sredini fotografije nažalost ne znam ni tko su ni što su niti im znam imena. Zsigurno znam jedino da je snimljena 1958. godine na Ekonomiji 3, jer sam tamo rođen, a 1959. smo odselili u Plavnu«, priča Pavle, vraćajući fotografiju u veliki obiteljski album. Poput žitelja svih okolnih sela i većina Plavanaca živjela je od sitnopoljodničke poljoprivrede. Ljudi su u većini obrađivali zemlju uz uporabu konja. Kovačkih radionica bilo je malo

i sve su bile pretrpane poslom. Djelokrug rada bio im je veliki. Osim potkivanja konja kovači su izrađivali najveći dio plugova, drljača, brana i ostalih radila, okivali su nova kola, prekivali stara, izrađivali željezne dijelove potrebne u procesu gradnje kuća, okove za vrata i prozore, ključanice, reze, pa i jednostavne brave, sve dok se nisu pojavile one jeftine, industrijske. »Plavanci su se obradovali očevom doseljenu, nadali su se još jednoj kovačnici u selu u najskorijoj budućnosti. No, bio je to račun bez krčmara. Otac nije bio u stanju voditi kovačnicu, bio je ozbiljno načeta zdravlja. Zbog potrebe za sve duljim bolovanjima ostao je u radnom odnosu na Ekonomiji 3. Nije ni poživio dugo. Od posljedica bolesti umro je u pedeset drugoj. Rođen 1926. godine u Lici, zanat je izučio u selu Adžamovci u Hrvatskoj. Na šegrtovanje je krenuo nakon svršenog šestog razreda. Šegrtovalo se četiri godine. Radilo se naporno, od zore do mraka. Teorijski dio izučavao se četvrtkom i subotom u večernjim satima i nedjeljom prije podne, kako se ne bi krnjilo radno vrijeme u kovačnici. Nakon šegrtovanja i položenog teorijskog dijela, dobilo bi se zvanje majstorskog pomoćnika. U naredne četiri godine, sa statusom kalfje, otac je radio kod nekoliko majstora u struci, a potom je uhljebljenje potražio, poput mnogih, u Vojvodini. Tako su ga životne staze dovele i do moje majke, rođene u Baču. Uposlenje, s uposlenjem i stan, pronašao je brzo, na Ekonomiji 3. Dobrih kovača je svugdje manjkalo. Bilo je tamo i dosta stanovnika, pa čak i područna četverogodišnja osnovna škola. Preseljenjem u Plavnu sve se promijenilo, otac je bio sve slabiji, a 1978. godine preselio se k anđelima i ostavio nam samo pokoju fotografiju u obiteljskom albumu i pregršt lijepih sjećanja«, sjetno završava priču Špoljarić.

Ivan Andrašić

Održana nacionalna razina Čitanjem do zvijezda za osnovce

Valentina treća u Hrvatskoj

Prošlog tjedna je u Čakovcu održana posljednja, nacionalna razina kviza znanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* za osnovce na kojoj već četvrtu godinu sudjeluje i ekipa iz Subotice. Kao najbolje u Subotici u Hrvatsku su otputovale **Mattea Rudinski**, **Lea Vojnić Đanin**, **Katarina Ivanković Radaković** i **Valentina Mačković**, učenice Osnovne škole **Matko Vuković** predvođene njihovom mentoricom **Mirjanom Crnković**, a pridružio im se i **David Kozma**, koji je ugostio vršnjake u Subotici. Kao organizatori natjecanja u Subotici s njima su u Čakovcu boravile i predsjednica Odbora za obrazovanje pri Hrvatskom nacionalnom vijeću **Margareta Uršal** i urednica kulturnih programa u Gradskoj knjižnici Subotica **Bernadica Ivanković**. Bio je ovo istodobno i nastavak projekta *Lijepa riječ, igra i prijateljstvo ne poznaju granice* kojim su prije mjesec dana ugostili vršnjake u Subotici.

Valentina Mačković

Kakvi su dojmovi s puta koji je trajao od 2. do 4. svibnja doznali smo od Lee Vojnić Đanin: »U Čakovec smo stigli oko podneva, a domaćini su nas veoma lijepo dočekali u III. osnovnoj školi Čakovec. Nakon ručka uslijedila je radionica ukrašavanja medenjaka gdje smo se lijepo opustili i družili s našim sada već dobrim prijateljima, a poslije svega i slatko najeli. Nakon toga obišli smo njihovu školu, prisustvovali satu matematike, a kasnije i informatičkoj radionici programiranja m-bitova. Sve je to za nas bilo doista zanimljivo, ali i poučno iskustvo, kao priprema za budući nastavak školovanja u Hrvatskoj. Potom smo uzeli stvari i svatko od nas je otišao u svoju obitelj. Mislim da mogu govoriti u ime svih kada kažem da smo bili kao doma. Nakon tri dana osjećali smo se kao pravi članovi tih obitelji.

Živimo sa, a ne pored

U sklopu interkulturalnog projekta *Živimo sa, a ne pored* župnu crkvu sv. Jurja u Vajskoj u subotu, 4. svibnja, posjetila su djeca, nastavnici i profesori pravoslavne vjeroispovijesti iz OŠ *Aleksa Šantić* iz Vajske predvođeni ravnateljicom škole **Aleksandrom Berić**. Župnik vlč. **Vinko Cvijin** srdačno je dočekaio i pozdravio djecu i nastavnike, pokazao im crkvu, a djecu je na slikoviti način upoznao sa sličnostima i razlikama Katoličke i Pravoslavne Crkve. Projekt je zamišljen tako da djeca upoznaju običaje druge vjeroispovijesti i nauče da te male razlike obogaćuju život. U okviru projekta djeca su u školi pisala i o uskrsnim običajima. U isto vrijeme djeca koja pohađaju katolički vjeronauk otišla su u posjet manastiru u Bođanima. Naknadno će biti napravljena prezentacija o manastiru, crkvi sv. Jurja i o zavičaju. Neka djeca su s brojačem koraka išla za Bođane pa će na satovima matematike preračunavati korake u metre i kilometre. Obje skupine djece igrale su se u crkvenom dvorištu, a kada projekt bude gotov bit će preveden na engleski i njemački jezik.

A. Š.

Valentina Mačković, učenica Osnovne škole *Matko Vuković* iz Subotice osvojila je treće mjesto na nacionalnoj razini natjecanja *Čitanjem do zvijezda* u kategoriji plakata za osnovnoškolski uzrast koje je održano 3. svibnja u Čakovcu.

Od drugog odnosno prvog mjesta dijelilo ju je svega jedan odnosno dva boda. Odličan uspjeh!

Danas se u cijeloj Hrvatskoj, pa i u Subotici, završava i natjecanje *Čitanjem do zvijezda* za srednjoškolce. Točno u podne učenici koji su se plasirali na državnu razinu rješavat će online upitnik, a bit će pregledani i multimedijски uratci. Želimo puno uspjeha našim gimnazijalcima **Zdenku Ivanoviću** i **Emanueli Bošnjak** te **Mariju Evetoviću**, učeniku Politehničke škole. Ovaj kviz organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provode Gradska knjižnica Subotica u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem.

Osobno, vidjela sam i drugi dio Čakovca, općinu Sv. Juraj na Bregu, najviši vrh Čakovca, a s obzirom na beskrajnu ravnicu koju imam doma u Subotici, ovo je bilo nešto novo ali i krasno, posebice pogled s brda na grad. Drugoga dana prije na-

tjecanja imali smo prijem u županiji i kratak razgovor za razbijanje treme pred pisanje testa. Test je uslijedio u 11 sati i nakon svega možemo biti zadovoljni svojim radom i trudom jer smo osvojili negdje središnju poziciju na konačnoj ljestvici. Naša srca su puna ponosa, jer je naša talentirana prijateljica Valentina Mačković osvojila treće mjesto u kategoriji plakata. Bravo za Valentinu! Nakon natjecanja otišli smo na večeru u *Prelog* koju je organizirao *Rotary klub*. Lijepo su nas dočekali i darivali. Trećeg, posljednjeg dana smo imali veoma zanimljivu radionicu u Muzeju Međimurja u Čakovcu, gdje smo bolje upoznali hrvatsku kulturu i povijest. Također, igre koje smo naučili bile su beskrajno zabavne. Nakon toga, pozdravili smo se sa svojim, sada već starim prijateljima i krenuli doma. Nikada nećemo zaboraviti druženje i smijeh s njima, izlaske i obilaske grada. Učinili su da se osjećamo kao da smo oduvijek tamo. Ovo nam je sigurno jedna od najljepših uspomena koje ćemo se sjećati kroz život«.

Lijepo je što su prijateljstva koja su začeta prije mjesec dana u Subotici, učvršćena novim druženjem u Čakovcu a vjerujemo da će biti i nastavljena. A sve je započelo s knjigom. Pa čini mi se kako knjiga jest moćni medij. Dobro je čitati.

B. I.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com
Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.
Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.
Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotke (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.
Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodovod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.
Prodajem očuvan kauč i dvije fotelje. Tel.: 061 815 2239.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobozdni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirješkom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupao, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel.: 064 247-09-49.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojala legalizirana. Informacije na tel/024-546-061.

Sajam privrede – prijave u tijeku

Trinaesti Međunarodni i regionalni sajam privrede bit će održan od 30. svibnja do 1. lipnja u Dvorani sportova u Subotici. U tijeku su prijave, a cijene štandova se nisu mijenjale u odnosu na prošlu godinu, poručuju organizatori.

Ovogodišnji Subotički sajam, kako prenosi TV Subotica, obilježiti će povezivanje privrede s IT sektorom, digitalizacija i obrazovanje u skladu s privredom, budući da ove teme, kako ističu nadležni, imaju ne samo privredni, već i širi društveni značaj.

Partner ovogodišnjeg sajma je Italija, država koja je četvrti vanjskotrgovinski partner regije sa 125 milijuna eura vrijednom razmjenom na godišnjem nivou. Počasni vicekonzul u Subotici, **Karmine Taralo**, izrazio je zadovoljstvo zbog još jedne potvrde prijateljstva i dodao da je sajam odlična prilika za suradnju.

Sajam se tradicionalno održava u Dvorani sportova na preko 2000 m², a očekivanja organizatora su da će i ove godine sudjelovati oko 200 izlagača.

Svi privrednici koji su zainteresirani za predstavljanje na sajmu privrede, mogu se prijaviti do 17. svibnja.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 14. 5. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC **Bunjevačko kolo**, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

IX. Memorijalni stolnoteniski turnir *Stipan Bakić*

U čast prvog proćelnika

Bogdan Cvetićanin, Goran Micić, Kristijan Tomasović i Vlado Kovčín

Sportska sekcija HKUD-a Vladimir Nazor organizirala je prošlog tjedna IX. Memorijalni stolnotensiki turnir Stipan Bakić. Sudjelovalo je 26 igrača iz Sombora, Stapara, Prigrevice, Novog Sada, Osijeka i Apatina.

Stolni tenis u HKUD-u *Vladimir Nazor* sport je u kojem su članovi *Nazora* aktivni još od 1938. godine. Prvi proćelnik ove sekcije bio je **Stipan Bakić** i upravo u njegovu čast održava se istoimeni Memorijal. Najveći interes članova za ovaj sport bio je tijekom 50-ih godina kada je u prostorijama Hrvatskog doma trenirala prva ekipa somborskih stolnotenisača. Narednih godina interes za stolni tenis je slabio, ali tradicija nije prekidana. Sada se u *Nazoru* održavaju dva turnira: Božićni – na kojem sudjeluju članovi *Nazora* – i Memorijal *Stipan Bakić*, koji je otvoren za sve zainteresirane stolnotenisače.

Dominacija Apatinaca

Pobjednik ovogodišnjeg memorijala je **Bogdan Cvetićanin**, aktivni igrač Stolnoteniskog kluba *Apatin*, drugo mjesto izborio je **Vlado Kovčín**, član istog kluba, a treći je bio **Kristijan Tomasović** iz Sombora.

»Sudionik ovog turnira sam posljednjih pet ili šest godina. Domaćini su uvijek bili korektni i fer prema nama i zato se i vraćamo svake godine. Sada se već dobro znamo i druženje i poštovanje koje imamo jedni prema drugima razlog je što rado dolazimo. A što se tiče turnira, nikada nije lako ostvariti dobar rezultat, uvijek je to borba. Ove godine s nama su i naši prijatelji iz Osijeka što turniru daje i međunarodni karakter. Tu su i gosti iz Novog Sada. Mi domaći više smo rekreativci i bit će uspjeh ukoliko dođemo do neke od medalja«, kazao je tijekom turnira Kovčín, koji stolni tenis igra 15 godina, posljednjih godinu dana aktivno u apatinском klubu koji se natječe u Bačkoj ligi.

»Turnir je dobar i dosta jak. Ima ovdje dosta mladih igrača, a mladost i treba pobjeđivati. Ja sam rekreativac tako da nisam ovdje došao radi borbe za neko od prva tri mjesta, već radi dru-

ženja. I to druženje neće se završiti danas već će oni uzvratiti posjet Osijeku i bit će sudionici našeg rekreativnog turnira«, kaže **Rajko Lukićek** iz Osijeka.

Gostu iz Osijeka ovo nije prvo druženje sa somborskim sportašima, jer ne propušta ni jedne sportske susrete *Gradovi otvorenog srca*, koje organiziraju sportaši rekreativci iz Osijeka, Sombora i Baje.

I gusari u Somboru

Staparski *gusari*, odnosno stolnotenisači STK *Gusar*, memorijal u *Nazoru* ne propuštaju i na svakom turniru sudjeluje po nekoliko njihovih stolnotenisača.

»Stolni tenis igram oko pet godina. Nekoliko drugova iz moje generacije krenulo je na stolni tenis, pa sam se i ja uključio. Danas boje našeg kluba branimo nas trojica. Dobri su igrači, ali mogu se i neki od njih pobijediti«, kazao je **Slavoljub Erkić**, s kojim smo razgovarali poslije nekoliko odigranih mećeva.

Prvi puta svoje sporske snage na memorijalu u *Nazoru* odmjerili su i najmlađi stolnotenisači. Neki od njih treniraju u TK *Žak* u Somboru, a neki se reketa hvataju samo u prigodama kakav je bio *Nazorov* memorijal.

»Prvi puta sam u Hrvatskom domu stolni tenis igrao na Božićnom turniru i evo sada na ovom memorijalu. Zanimljivo je igrati, ali i gledati ove starije, ozbiljne igrače«, kaže dvanaestogodišnji **Radoslav Karas Šolaja**.

»Na turniru je ove godine 26 sudionika, profesionalaca, poluprofesionalaca, čistih rekreativaca, a prvi puta na turniru je i pomladak, njih osmero starosti od devet do 12 godina. Sudionici su iz Apatina, Prigrevice, Stapara, Novog Sada, Osijeka, Sombora. Raduje me što je turnir, što se tiče kvalitete igrača, svake godine jači, jer na njemu sudjeluju i stolnotenisači koji se aktivno natjeću. Iskreno, jaki su ovo igrači za rekreativce u *Nazoru*, ali važno je da na ovakav način naši članovi stjeću iskustvo. Posebno me raduje što smo uspjeli okupiti i ovu mlađu grupu i nadam se da će za nekoliko godina oni biti ozbiljni igrači na ovom memorijalu«, kazao je proćelnik sportske sekcije Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Vladimir Nazor* **Pavle Matarić**.

Z. V.

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Nova pobjeda

NOVI SAD – Utakmica 28. kola za nogometaše *Bačke 1901* bila je šesta u nizu bez poraza. Na gostovanju u Novom Sadu, kod pretposljednjeplasirane ekipe *Crvene zvezde*, Subotičani su zabilježili novu pobjedu, rezultatom 0:2 (0:0) i zauzeli šesto mjesto na ljestvici. U prvom poluvremenu blago je dominirala domaća ekipa, a u nekoliko izglednih prigoda igrač utakmice, vratar **Dokić**, za Novosađane je ostao nerješiva enigma. Slične situacije viđene su i u drugom poluvremenu, a domaćine je kazna stigla u vidu dva pogotka Subotičana. Slobodnjak iskosa s lijeve strane realizirao je **Milić** u 63. minuti. Iako su svi očekivali centaršut, lopta je izravno završila u mreži. Bio je to prvi udarac gostujućih napadača unutar okvira vrata domaćina. Nakon još nekoliko stihijskih napada Novosađana uslijedila je brza kontra gostiju i pogodak **Bjelovića** u 80. minuti. U narednom kolu *Bačka 1901* će ugostiti jednu od najugroženijih ekipa, *Dunav* iz Starih Banovaca.

Vojvođanska liga Sjever

Gosti ostvarili naum

TAVANKUT – Pred dvjestotinak gledatelja *Tavankut* je u 24. kolu poražen s minimalnih 0:1 (0:1) od petoplasirane *Tise* iz Adorjana. Od početka utakmice gosti su pokazali veliko htijenje i bilo je vidljivo da su se došli izboriti za sva tri boda. Domaćini su parirali koliko su mogli, no nakon katastrofalne greške obrane, jedini pogodak na utakmici primili su u 27. minuti. U nastavku se igralo obostrano otvoreno, stvoreno je i nekoliko izglednijih prigoda ispred obojice vratara, međutim, napadači se nisu istaknuli, pa se rezultat više nije mijenjao. U narednom kolu *Tavankut* će gostovati u Apatinu, kod trećeplasirane OFK *Mladosti* *Apa*.

Svskom po bod

ODŽACI – Na gostovanju u Odžacima kod dvanaestoplasiranog *Tekstilca*, somborski *Radnički* je u 24. kolu odigrao neodlučno 1:1 (0:0). Oba rivala pokazala su veliku želju za pobjedom, imali su i izgledne situacije pred protivničkim vratarima, a realizirali su svaki po jednu. Gosti su bili za nijansu agilniji, a imali su i nekoliko izglednijih prigoda za postizanje zgoditka. Dvije najizglednije zapucali su **Žeželj** i **Matijević**, a u brzom kontri, nakon greške **Veselinovića**, domaćini su došli u prednost u 73. minuti. *Radnički* je u finišu utakmice sve snage bacio u napad, ne bi li uspio promijeniti rezultat. Domaćini su uspješno odolijevali sve do 90. minute, kad je u jednom brzom napadu Matijević ubacio, a **Resanović** s pet metara glavom prosljedio loptu u mrežu Odžaćana za konačni rezultat utakmice. U narednom kolu *Radnički* će ugostiti sedmoplasiranu *Crvenku*.

Lider nezadrživ

SOMBOR – Lider prvenstva *Radnički 1912* u 24. kolu je pred oko 150 svojih navijača pobjedom od 2:0 (1:0) protiv *Mladosti* iz Bačkog Petrovca povećao prednost ispred drugoplasirane *Sloge* na

nedostižnih 12 bodova. Somborci su utakmicu otvorili u jakom ritmu, svima na stadionu bilo je od početka jasno da ne namjeravaju gostima prepustiti niti bod. Nakon nekoliko propuštenih prigoda, igrač utakmice **Furtula** u 16. minuti dovodi domaćine u prednost. Isti igrač je nekoliko puta bio u izglednim prigodama, a pravo je čudo kako mu je u drugom poluvremenu gostujući vratar skinuo udarac sa sedam metara. Furtula je zatresao mrežu gostiju i u 60. minuti i postavio konačni rezultat utakmice. U narednom kolu *Radnički 1912* će gostovati u Karavukovu, kod pretposljednjeg *Poleta*.

U derbiju bez uzbuđenja

ČONOPLJA – U derbiju 24. kola, pred oko 150 gledatelja, trećeplasirana OFK *Mladost* *Apa* gostovala je u Čonoplji, kod doprvaka *Sloge*. Utakmica je bila izjednačena, viđeno je puno taktičkog nadmudrivanja, a na koncu rezultat je bio miroljubiv, 1:1 (1:0). Domaćini su iz jedne od rijetkih prigoda ostvarili prednost u 41. minuti. U nastavku Apatinci su bili konkretniji, pa je u 62. minuti na pas **Miškovića** jakim i preciznim udarcem glavom poravnao **A. Jovović**. Dojam je da su rivali, zadovoljni podjelom bodova, u preostalom dijelu utakmice više računa vodili o svojoj, nego o protivničkoj mreži. U narednom kolu Apatinci će ugostiti ekipu *Tavankuta*.

PFL Sombor

Katastrofa Somboraca

RUSKI KRSTUR – Na gostovanju u Ruskom Krsturu kod četvrtoplasiranog *Rusina* Somborski ŽAK je u 25. kolu zabilježio katastrofalni poraz od 6:0. Bio je ovo osmi vezani susret u kojem ŽAK nije ubilježio pobjedu. Čelnništvo kluba će ljetnu pauzu morati iskoristiti za cjelovito renoviranje natjecateljskog pogona, jer postaje sve očiti da veliki dio igrača nije spreman udovoljiti zahtjevima utakmica ovoga ranga natjecanja. Somborci će u narednom kolu ugostiti doprvaka, ekipu *Krila Krajine* iz Bačke Palanke.

Svskom po bod

BAČ – Nogometaši *Tvrđave* su u 25. kolu, u igri bez pogodaka, pred svojim navijačima podijelili bodove s ekipom *Hercegovca* iz Gajdobre. U dosta izjednačenoj utakmici stvoreno je više obećavajućih situacija pred obojicom vratara, međutim, strijelci se nisu iskazali. U narednom kolu Bačani će gostovati u Pivnicama, kod trećeplasirane *Slavije*.

PFL Subotica

Preporod nema daha

BAČKO DOBRO POLJE – U novom derbiju začelja, u 24. kolu, *Preporod* je na gostovanju u Bačkom Dobrom Polju kod devetoplasirane *Sutjeske* zabilježio poraz od 4:0 (1:0). Nade za opstanak Novožedničana u ovom rangu natjecanja sve je manje, a već u narednom kolu slijedi im novi derbi začelja, ugostit će dvanaestoplasiranu ekipu *Napretka* iz Nadalja.

Đurđinčani praznih ruku

NJEGOŠEVO – Đurđinčani su u 24. kolu gostovali u Njegoševu, kod desetoplasiranog *Proletera* i zabilježili poraz od 4:1 (2:1).

Očekivano, domaćini su diktirali tempo već od prvog sudačkog zvižduka, jer u krajnje neizvjesnoj borbi za opstanak, u završnici prvenstvene utrke ne smiju si dopustiti gubitak domaćih bodova. Ovom pobjedom domaćini su napravili mali bodovni odmak od najugroženijih ekipa, a gosti su i pored poraza, ostali na sigurnom osmom mjestu prvenstvene ljestvice. U narednom kolu *Đurđin* će dočekati jedanaestoplasiranu *Sentu*.

Iz dva derbija niti bod

BAJMAK – U derbiju 24. kola, drugom zaredom odigranom na igralištu u Bajmaku, nogometaše *Radničkog 1905* porazila je ekipa *Jadrana* iz Feketića rezultatom 2:3 (0:1). U prvom poluvremenu, u dosta opreznosti igri, gosti su uspjeli realizirati jednu od rijetkih prigoda. U nastavku se igralo obostrano otvoreno, bez kalkulacija, a od stvorenih prigoda rivali su realizirali po dvije. U narednom kolu Bajmačani će u novom derbiju gostovati u Ravnom Selu, kod trećeplasiranog *Proleter*a.

Općinska liga Bačka Palanka

Sloga se odmarala

PLAVNA – Nogometaši *Sloge* u 21. kolu su bili slobodni, a narednog vikenda će gostovati kod petoplasiranog *Neština*.

Potop Bođanaca

BAČKA PALANKA – Posljednjeplasirana ekipa *Slavije* iz Bođana u 21. kolu je, u derbiju začelja, gostovala u Bačkoj Palanci kod ekipe *Bačke 1945*. Očekivano, gosti su u oštroj i beskompromisnoj igri bili nemoćni, pa ih je domaćin tuširao rezultatom 7:0. U narednom kolu, u novom derbiju začelja, *Slavija* će ugostiti dofenjeraša *Borca* iz Vizića.

Međuopćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred

Ljutim rivalima po bod

KUPUSINA – Nogometaši *Dunava* su u 18. kolu gostovali u Kupusini, kod novog susjeda na ljestvici, ekipe *Partizana*. U žestokom okršaju starih rivala jedino je rezultat 1:1 bio miroljubiv. Ovaj bod Monoštorcima više znači u moralnom smislu, jer su već u prošlom kolu prebrinuli sve brige glede opstanka. U narednom kolu *Dunav* će ugostiti ekipu petoplasiranog *Omladinca* iz Deronja.

Međuopćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred

Ceh platili Bezdanci

BEZDAN – Nogometaši sončanskog *Dinama* su u 18. kolu na gostovanju u Bezdanu svladali ekipu *Sporta* rezultatom 0:3 (0:1). Sončani su tijekom prvog poluvremena imali blagu terensku inicijativu, a pogotkom **Vidakovića** u 19. minuti iz slobodnjaka s oko 25 metara došli i u prednost. U nastavku su domaćini zaigrali na sve ili ništa i stvarali sve ozbiljnije prigode. No, vratar **Kuruc** bio je neprelazna brana ispred *Dinamove* mreže. U jeku najžešćih napada domaćina, kad je poravnanje visilo u zraku, u jednoj brznoj kontri Sončana nadomak šesnaesterca domaćina fauliran je **Vulić**. Slobodnjak je realizirao **M. Kušljčić**, pogodivši suprotan gornji kut domaćeg vratara. Točku na »i«, uz žestoke prosvjede domaćina, stavio je kapetan *Dinama* **Tetkov** u samoj završnici utakmice. Bezdanci su imali više primjedbi na suđenje, a u 81. i 90. minuti isključena su dvojica domaćih nogometaša zbog vrijeđanja i naguravanja arbitara. U narednom kolu Sončani će biti slobodni.

Berešci pauzirali

BEREG – Ekipa *Dinama 1923* u 18. kolu je pauzirala, a narednog vikenda će ugostiti četvrtoplasiranog *Graničara* iz Riđice.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Iznenadađenja

Svakim novim ligaškim kolom nastavljaju se iznenađenja u 1. Hrvatskoj nogometnoj ligi, a borba za preostale dvije europske pozicije sve je neizvjesnija. Podimo redom u kraću analizu.

Trenutačni glavni favorit za poziciju broj tri, *Osijek*, posve neočekivano (ali to je upravo zanimljivost ovogodišnjeg prvenstva) poskliznuo se u Koprivnici protiv *Slavena* (0:1) i prokockao prednost koju je imao pred *Hajdukom*. Na drugoj strani Hrvatske, *bili* su na svom Poljudu na koncu uz dosta muke, uspjeli svladati za njih uvijek neugodni *Inter* (3:2) te s novim bodovima ponovno dostići diobu treće pozicije. Još jedan akter »euro borbe«, *Gorica*, također je kiksala u nedostatnom remiju protiv posljednjeg *Rudeša* (1:1), propustivši odličnu priliku za hvatanje još jačeg priključka prema željenom cilju. I konačno, posljednji takmac ovog natjecanja, *Lokomotiva*, pretrpjela je, ipak, očekivani poraz od prvaka *Dinama* (3:0) i po svemu sudeći ima najmanje šanse izboriti mjesto u ljetnim europskim kvalifikacijama.

Tako je prema viđenom i dogođenom u 32. kolu 1. HNL najviše profitirao *Hajduk*, koji se nakon prošlotjedne katastrofe protiv

Gorice uspio vratiti na pobjednički kolosijek, zadržavajući realne šanse za jednu od dvije europske pozicije. Visokom pobjedom protiv *Istre 1961* (7:0) *Rijeka* je potvrdila svoju drugu poziciju i sada se može potpuno posvetiti pripremama za predstojeće finale nogometnog kupa protiv *Dinama*.

Stanje na tablici pokazuje kako su *Osijek* i *Hajduk* ponovno izjednačeni (53 osvojena boda) na poziciji 3. i 4., s tri boda više od petoplasirane *Gorice* (50) i pet bodova viška ispred *Lokomotive* (48). U preostala četiri kola u optičaju je još 12 bodova, a kako stvari stoje, sve je još moguće. Stoji i činjenica kako je svako novo ligaško kolo zanimljivo, te prepuno rezultatskih iznenađenja što natjecanje čini izuzetno zanimljivim. Posebice što je jedan dojučerašnji drugoligaš, *Gorica*, i dalje realno u igri za plasman na jednu od europskih pozicija iako je pred početak prvenstva cilj bio opstati u konkurenciji najboljih hrvatskih momčadi.

Upravo zato je nogomet kralj svih sportova. Jer se, često, do samoga kraja ne zna konačan rezultat, a kako je lopta okrugla, sve je moguće.

Tijekom susreta svi je imaju u posjedu...

Zato se i događaju iznenađenja!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Prvosvibanjski uranak na Paliću

Iz Ivković šora

Kukurikanje...

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jestel se vi nasvetkovali? Ja borme jesam. Kako otkaleg, kaki svetac. Kad upalim ovu spravu s koje se vidi cio svit, ono samo niko čestitanje pa slavljenje: jedan Uskrs, pa Đurđev, pa Markov, pa drugi Uskrs, pa opet Đurđev, da čovik ne poviruje. Stalno se samo ide i pije, a stalno divanimo da smo siroti. No, svedno. Imam i druge nevolje, čeljadi, a sam i sebi napravio. Nano me andrak da se rišim morkača, a pošto volim da mi se štogod šeta po avliji, ja na golupčijoj peci kupio koju kredliku lani u proliće. E, eto nevolje. Tog se naleglo, samo ispadaje kugod da i prave ode u ovoj zoni, al tušta kvalitetnije, sve seriski. Jedna kvočka ide iz slame i vodi čopor, druga iz ditelne vodi čopor pilića, treća iz badnja kuružne i sve se odrane, a kad čovik kupi ove obične vaća i sve heptika za heptikom. Te se smrznju, te se izgube pa i švraka odnese.

Ja sav radosan: puna mi avlija tog patuljastog pileža. Al, oš andraka. Ovog prolića oni počeli kukurikat, pa sve jedan za drugim, sve se natpivavaje kugod ovi pivači u tim zvizdama. Ta šta kast – glasniji su neg naši političari kad donose kake nove zakone s kojima će oplest po nama siro-tinji. Ta kukuriču sve u šesnajst, i to rano zorom, čim sunce izlazi. Išlo to tako par nedilja; ja već bisnim al još ćutim. Doduše, ja i ustajem rano, tako sam naviko. Al komšije ne. Borme trpili dok trpili i jedared ide ti moj Joso prvi, sav podbuo, kugod da je s buretom spavo pa oma s taraba na me zlim: »Jal ti, rođo, ko mu njegovog, oćeš se već ti kojikako rišit tog tvog nikakog pileža jal ću se ja morat selit sa salaša! Ta počmu kukurikat još u ponoć, očli nam već živci skroz naskroz. A da ti kažem da ima i taki što već spominju ove nove opštinske rendere. Ne daj, Bože, da još i kaznu platiš, a moš još i robijat za par pivaca«. I tako ja velim mojoj snaš Jeli da ćemo mi nji povaćat; bar pive pa lipo s njima u čorbu jel za drugo ni nisu. Al, oćeš andraka. Kako mi jedan čoporić skobili pa ćemo vaćat, oni prnu na košinjac, s njega na košaru i promine misto začas, kugod političari partiju. A mi borme nismo vridni baš toliko trčat, avlija velika. Av, čeljadi moja, al sam koji put susto. Taman potrčem za njm i kontam sad ću ga zgrabit kad on samo začara livo-desno kugod moj drugar Paša Deda kad ide biciglom posli po litre rakije. Jedva mi to kojikako, najviše noćom, povaćali, ispoklanjali i rišili se nevolje. Nikad više se Braniša neće mećat u pilež. Još ću se i zavitovat kod župnika da mi ni na pamet ne padne dovlačit tako štogod na salaš. Eto sad mi se smije cijo Ivković šor, samo mi fali da me ne ispradaće Kredlan jal tako štogod, a konteni se uvijek nađe. Nikad ne zna čovik di će bit izvikan i kad se ne bavi političkim divanima. Mož se, eto, stradat i od pileža. Eto ja vam izdivanijo moju muku i nevolju, pa sad idem namirivat a vi mi budite dobri i ne dajte se. Zbogom.

Bač Ivin štodir

Nadnice male al mož ušparat

piše: Ivan Andrašić

Evo već prošlo i sveti Josip radnik, zima nikako da se povuče. Bač Ivin drnjak već jedva mož i opaziti, bagrama ostalo još možda za meter. Proba on ka sidne za sokoćalo jal zastal malo ščim-god zamotat noge, al džaba. Razladili se zidovi, pa ne poljiva samo odole. Potli fruštuka latijo škatulju sa starima slikama i sto redom gledat. Odvojijo ne što se društvo beštelovalo prvi majeva na Dunovu. U jednu se dugačko zagledo, ako bi ga čeljade bolje osmotrilo, vidlo bi kako se ispod brkova malo i naškobijo. Beštelovali se on i jedna crnkica. Ona se leđma naslonila njemu na prsa. Za njima Dunov, na njoje njegove ruke, prikrstite priko trbuva. Ona malo najerila glavu i gleda ga priko ramena. Obadvoj se naškobili, obadvojma se oči sjaju. On u to vrime svršavo škole u varoši, a zajesen se sprimo it na velike škole u veliku varoš. Ona u varoši započela učiti za učiteljicu. Vazdan bili zajedno i u ajzibanu i u selu i na Dunovu. Svi vidli, samo oni nisu, nji dvoj ko stvoriti jedno za drugo. Uvijek imali nikakoga divana što bijo samo njev, a kadgoda se znali zagledat jedno u drugo i najedamput pocrveniti i samo ćutiti. Laloke jim obadvojma drščale. Koliko put, ka dojde doma, sam sebe pita zašto ni probo... al samo odmane rukom i veli, vada ni sudito. Izgleda, tako i ona. Cura ko cura, čekala da muški... i prošlo vrime. Jesen brzo došla, on ošo u veliku varoš. U selo ritko dolazijo. Isprva mu jako falila, a kako vrime prolazilo, sve manje mislijo na nju. Lačo se drugi cura, š njima sve išlo otpravnije. Tako i ona. Škola je dobro išla, ti nikoliko godina brzo prošlo, a u zadnje se zagledala u jednoga što stojo u varoši, a radijo na granice. Bijo carinik. Već onda imo lemuzinu. Vazdan dotiran, fin, a pun novaca. Koja ga ne bi poželjila? Taman svršila škole, on pristiti skroz dole, u jednu veliku varoš blizu granice. Oma je zvo da ide š njim, veli ne volji u tuđemu svitu bit sam. Ni se dugo štodirala, rekla oće. Te jeseni se i vinčali, a na godinu jim došlo na svit i dite. Dvi godine potli njega i drugo. Danas i oni carinici. Koliko čo ka su se jedamput trefili, dada ni do ni pomisliti da idu u kaku drugu školu. A trefili se jedamput ka bač Iva već zauvik došo natrag u njevo selo, a oni za Kirbaj naišli obit njezne. Oma zaklali i svinče što jim stari uranili. Ratni cirkusi prošli, mirnije se živilo. Sili u bircuz na kafu i malo divana. O carinika ne mož dojt do riči. Cuje državu, žali se na male nadnice, veli dojde mu da najde kaki drugi posov. A vamo, malo potli se fali kako njegova nikada ni radila, tribalo paziti na kuću i dicu. Kuća velika, moglo bi u nju stat baram tri familije, a puna svega. Imadu svako svoju lemuzinu i to ne makarkaku. Napravili kuće za odmaranje, jednu dole u planina i jednu na Dunovu. Proputovali i cili svit, nema di nisu bili. I za sve ušporovali o ti njegovi mali nadnica. »No, baš se čudim kako nikada ni jedan carinik ni do otkaz i ni jednomu žena ne ide u Švapcku brat jagode«, odvratio no to bač Iva, platijo kafe, pozdravijo se š njima i iztašo iz bircuza. Najedamput mu nestalo zraka.

NARODNE POSLOVICE

- Drvo bez grane i čovjek bez mane – ne mogu biti.
- Žive k'o pas i mačka.
- Zaklela se zemlja raju da se svake tajne znaju.
- Iz prazne kuće i miševi bježe.

VICEVI, ŠALE...

Kaže meni susjeda: »Kako je tako tvoj muž fin, miran, a ovaj moj, stalno nervozan, svađa se, non stop pravi neki kaos...«
Ja je gledam i mislim se: »Bože, ženo, bromazepam 120 dinara, lako se rastvara u čaju, kavi...«

Zaustavi policajac Stipana i kaže mu:
– Ne rade vam svjetla... izađite iz auta!

Stipan će na to:

– Ta, ne sekiraj se, derane, neće raditi ni kad izađem.

– Kako je vaš muž preminuo?

– Otrovan je.

– Ali izgleda kao da je pretučen.

– Pa, kad nije htio progutati...

Razgovaraju otac i sin:

– Tata, jesi li se ti nekada zaljubio u učiteljicu?

– Jesam sine, jednom.

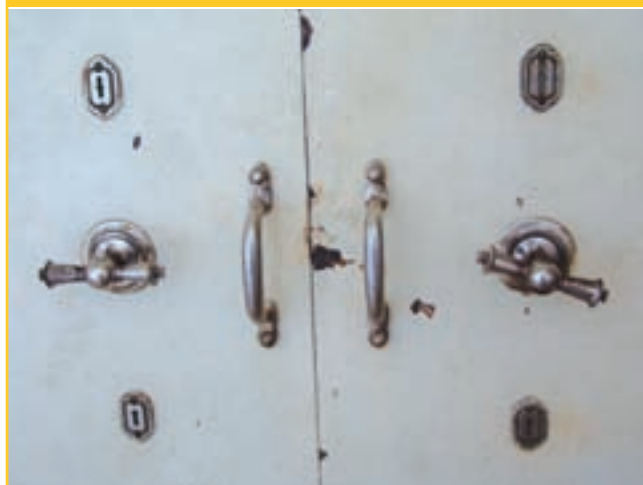
– I? Kako si se tada osjećao?

– U početku je bilo super... a onda je tvoja mama saznala i prepisala te u drugu školu.

DJEČJI BISERI

- Turisti su osobe koje samo gledaju i istražuju čudesan svijet koji nemaju kod sebe.
- Benzin je auto hrana.
- Onaj tko čita novine je novinar.

FOTO KUTAK

**PETAK
10.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Riječ i život:
Odgovornost za život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:43 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Kraljevi kvarta, film
21:55 Dar, američko-australski film
23:45 Dnevnik 3
00:00 Sport
00:04 Vrijeme
00:06 Vijesti iz kulture
00:20 Sutkinja Rebecca, humoristična serija
00:40 Don Matteo
01:40 Vjetar u leđa
02:25 Dr. Oz
03:10 Divlja Europa: Kralj šume, dokumentarna serija
04:00 Iberske rijeke života: Rijeka Guadalquivir, dokumentarna serija
04:55 Sve će biti dobro, serija
05:40 Skica za portret
05:55 Imperij, telenovela

05:21 Kultura s nogu
05:52 Regionalni dnevnik
06:36 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
06:58 Juhuhu
10:10 Mali detektori i tajna Bijeke dame, serija za djecu
10:39 Školski sat: Glazba u sto oblika
11:07 Naučite to i mog ljubimca
11:35 Klinika Schwarzwald
12:25 Lidijina kuhinja
12:52 Lidijina kuhinja
13:19 Istina ili mit: Što ste u boljoj formi manje se znojite
13:30 Megatata, njemački film
15:00 Iberske rijeke života: Rijeka Guadalquivir, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik

16:43 Divlja Europa: Kralj šume, dokumentarna serija
17:36 Luda kuća
18:18 Kruške i jabuke
19:02 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Dolina sreće
21:00 Dolina sreće
21:55 Luther
22:53 Jackie Kennedy - Borba za građanska prava, dokumentarni film
23:52 Kuća od karata
00:40 Megatata, njemački film
02:09 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
11.5.2019.**

07:15 Klasika mundi: Europski koncert Berlinske filharmonije u Rorosu
07:55 Dakota Incident, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:13 Mijenjamo svijet: Dobri, bolji, vegani?, dokumentarni film
14:07 Zajedno u duhu
14:40 Prizma, multinacionalni magazin
15:30 Istrage prometnih nesreća

16:00 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Romska kuća
17:40 Lijepom našom
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Spider-Man 2, film
22:16 Dnevnik 3
22:57 Bande New Yorka, američki film
01:37 Selma, britansko-američko-francuski film
03:42 Dakota Incident, američki film
05:12 Sve će biti dobro, serija
06:42 Manjinski mozaik: Romska kuća
06:57 Skica za portret
07:02 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile

09:25 Ne daj se, Floki, serija
10:00 Ovo je umjetnost: Strah, dokumentarna serija
10:55 Vrtlarica
11:25 Veliki snovi, a malo prostora
12:30 Špica, riva, korzo
13:45 Auto Market
14:15 Izradi sam: Stalak za kolače
14:20 Istina ili mit: Treba prestati doći u slučaju bolesti
14:30 Supruga astronauta, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Vaterpolo, PH - 2. utakmica finala, prijenos
17:43 Košarka, PH - 3. utakmica polufinala, prijenos
19:35 Istina ili mit: Umnjake treba vaditi
19:40 Izradi sam: Broševi
19:45 Inspektor Gadget, crtana serija
20:05 Planet prirodnih čuda
20:55 Nova prapovijest: Misterij pernatih zmajeva
21:50 Dian Fossey - Tajne u magli: Ubojstvo na planini
22:50 Ljubimac publike, serija
23:40 Glazbeni Top20
00:25 Fargo
01:15 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
12.5.2019.**

08:04 Detektivska priča, američki film
09:47 Biblija
09:57 Molve: Misa, prijenos
11:08 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:32 Pravac vjenčanje, film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Mala ubojstva Agathe Christie : Slučaj Protheroe, francuski film
18:59 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša
20:40 Betonski spavači
21:40 Devedesete, serija
22:25 Dnevnik 3
23:05 Detektivska priča, film
00:50 Nedjeljom u dva
01:45 Sve će biti dobro, serija
03:15 Mir i dobro
03:40 Znanstveni krugovi
04:05 Skica za portret

04:15 Dnevnik Woodstocka, dokumentarna serija
05:15 Devedesete, dokumentarna serija
05:55 Pula: More

05:15 Ovo je umjetnost: Strah, dokumentarna serija
06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
09:45 Umorstva u Midsomeru
11:15 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji
12:05 Lidijina kuhinja
12:30 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:35 Indeks
14:30 Klub 7
15:25 Dian Fossey - Tajne u magli: Ubojstvo na planini, dokumentarna serija
16:15 Road to the FIFA Women's World Cup 2019.
16:45 Magazin LP
17:10 Karate Super 8, snimka
17:55 Budimpešta: Rukomet, LP - final four
19:40 Glazbeni spotovi
20:05 Mladi revolvertaši, američki film
21:55 Njemačka 83., serija
22:50 Graham Norton i gosti
23:40 Dnevnik Woodstocka, dokumentarna serija
00:40 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
13.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:41 Don Matteo
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
18:59 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:44 Vrijeme
19:47 Tema dana
20:05 Magnum crimen

1945., dokumentarni film
21:05 Da sam ja netko - serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Don Matteo
01:10 Vjetar u leđa
01:55 Dr. Oz
02:40 U divljem vrtu, dokumentarni film
03:30 Tajne Arapskoga poluotoka: Saudijska Arabija - Zapad, dokumentarna serija
04:25 Sve će biti dobro, serija
05:10 Labirint
05:35 Skica za portret
05:45 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život: Odgovornost za život
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 Mali detektori i tajna Bijeke dame, serija za djecu
10:30 Školski sat: Jezične igrice
11:05 Indeks
11:35 Klinika Schwarzwald
12:30 Lidijina kuhinja
12:55 Lidijina kuhinja
13:25 Nesnosni pacijent, njemački film
15:00 Tajne Arapskoga poluotoka: Saudijska Arabija - Zapad, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 U divljem vrtu, dokumentarni film
17:35 Auto Market
18:05 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Začaran, američko-njemački film
22:35 Ray Donovan
23:25 Kuća od karata
00:10 Nesnosni pacijent, njemački film
01:40 Noćni glazbeni program

**UTORAK
14.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Glas domovine

11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:51 Don Matteo
17:00 Tel Aviv: Izbor za pjesmu Eurovizije 2019.

1. polufinalna večer
23:15 Dnevnik 3
23:50 Hrvatska za 5
00:40 Don Matteo
01:30 Vjetar u leđa
02:15 Dr. Oz
03:00 Australijski patuljasti pingvin, dokumentarni film
03:50 Tajne Arapskoga poluotoka: Saudijska Arabija - Istok, dokumentarna serija
04:45 Sve će biti dobro, serija
05:30 Glas domovine
05:55 Imperij, telenovela

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 H2O: uz malo vode
10:30 Školski sat: Knjiga: Trči, ne čekaj me!
11:35 Klinika Schwarzwald
12:29 Lidijina kuhinja
13:22 Zaustavite vjenčanje, američki film
15:02 Tajne Arapskoga poluotoka: Saudijska Arabija - Istok, dokumentarna serija

16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Australijski patuljasti pingvin, dokumentarni film
17:42 Luda kuća
18:17 Kruške i jabuke
19:05 Vlak dinosaura
19:32 POPROCK.HR
20:07 Dobra borba, serija
21:02 Posljednja šansa, američki film
22:37 Ray Donovan
23:27 Kuća od karata
00:12 Zaustavite vjenčanje, američki film
01:47 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 15.5.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Eko zona
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:43 Od jutra do jutra
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Kultura s nogu
20:15 Antologija dramskog programa: Meštre Tonov najsritniji dan, humoristična drama

21:06 Macelj - Titovo stratište, dokumentarni film
22:02 Otvoreno
22:52 Dnevnik 3
23:24 Sutkinja Rebecca
23:44 Vjetar u leđa
00:29 Dr. Oz
01:14 Plavetnilo Bahama: Mangrove, dok. serija
01:59 Tajne Arapskoga poluotoka: Bilo jednom ... Bajkoviti Oman, dokumentarna serija
02:54 Sve će biti dobro, serija
03:39 Kultura s nogu
04:21 Sve će biti dobro, serija
05:06 Eko zona
05:31 Skica za portret
05:46 Imperij, telenovela

05:15 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 H2O: uz malo vode
10:30 Školski sat: Ne postoji plan
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Klinika Schwarzwald
12:23 Cesarica - HIT travnja
12:30 Lidijina kuhinja
13:25 17-godišnjakinja u bijegu, američki film
15:00 Tajne Arapskoga poluotoka: Bilo jednom ... Bajkoviti Oman, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Plavetnilo Bahama: Mangrove, serija
17:35 Luda kuća
18:15 Kruške i jabuke
19:03 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Autobiografija:

Slučaj Hitlerova Mercedes, dokumentarna serija
21:00 Bijela pustolovina, norveško-švedsko-francuski film
22:45 Ray Donovan
23:35 Kuća od karata
00:20 17-godišnjakinja u bijegu, američki film
01:45 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 16.5.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Priče s končom iz borše Stanka Ferića: Oda janjetini, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Rab
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Šifra
21:00 Tel Aviv: Izbor za pjesmu Eurovizije 2019. 2. polufinalna večer
23:15 Dnevnik 3
23:50 Telenovela, serija
00:15 Don Matteo
01:05 Vjetar u leđa

01:50 Dr. Oz
02:35 Plavetnilo Bahama: Plave rupe i špilje, dokumentarna serija
03:20 Tajne Arapskoga poluotoka: Ujedinjeni Arapski Emirati, dokumentarna serija
04:15 Sve će biti dobro, serija
05:00 Skica za portret
05:15 Prometej
05:40 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 H2O: uz malo vode
10:30 Školski sat: Dvije crte plavo
11:05 Pozitivno
11:35 Klinika Schwarzwald
12:23 Cesarica - HIT travnja
12:30 Lidijina kuhinja
13:23 Kad ljubav nije dovoljna, američki film
15:02 Tajne Arapskoga poluotoka: Ujedinjeni Arapski Emirati
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Plavetnilo Bahama: Plave rupe i špilje
17:35 Luda kuća
18:15 Kruške i jabuke
19:03 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Klub 7
21:00 Zlatne godine, hrvatski film
22:55 Ray Donovan
23:45 Kuća od karata
00:30 Kad ljubav nije dovoljna, američki film
02:03 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Dubrovnik

I. dio

Tezu ako nešto dovoljno jako želiš sve sile će se potruditi da to i dobiješ, umalo da zamijenim teзом ako nešto dovoljno jako želiš sve sile će se usmjeriti da ti to pokvare. Mjesecima jedva čekam put u Dubrovnik. Mnogo posla, obveza, gusti rasporedi i ostale stresove sam prevladavala razmišljanjem da me na kraju svega čekaju četiri dana u Dubrovniku i meni je to bilo dovoljno. Ako sam bila preumorna, zamišljala sam sebe kako sjedim na plaži i ne radim ništa. Nije me brinulo ni to što nisam stizala trenirati za prijavljeni polumaraton – pa istrčat će ga moja glava, samo da je malo rasterete ovi poslovi. Dakle, ništa mi nije smetalo.

U srijedu odrađen posljednji veliki događaj, spakiranje kofer i ostalo je samo da pomognem u selidbi, dočekam petak i krenem na put. I onda me je ušinulo. Iznenadna velika bol u leđima i u tren zaljuljani svi planovi. Malo je reći da mi je od boli pozlilo, da sam završila na stepenicama zgrade i da nije to ono što me brine jer kao što slutite sa mnom je sada sve u redu i stigla sam do Dubrovnika. Brine me činjenica da je pored mene koja ležim na stepenicama zgrade prošla djevojčica kao da ne postojim, a ne kao da sam netko kome je pomoć potrebna. Sreća pa se nije radilo o životu ili smrti. Kako bilo, apeliram na sve: naučite djecu i ljude oko sebe pitati je li netko u nevolji, jer nekome možda život ovisi o tome.

Iako su me nagovarali na hitnu, razne injekcije, pomoć sam potražila kod drugara, vrhunskog fizioterapeuta koji uvijek spasi stvar. I dok sam jedva uspijevala ležeći smiriti bol, on mi je objasnio da sad moram vježbati. Nisam mogla u glavi ni stvarati ideju o pokretanju tijela, a kamoli tu ideju realizirati ali sam znala da ja sutra u taj bus sjedam. E, to je taj najgori dio, pakao za moju novonastalu situaciju je sjedenje u busu, i to u najboljem slučaju sjedenje dugo 15 sati. Nema veze, odustajanje nije bilo opcija.

Krenuli i stigli

Krenuli smo, stigli i više nećemo autobusom, hvala lijepo. Odvikla sam se od ovog vida prijevoza, a i prerasla ga u smislu veličine tijela koje se može udobno smjestiti na sjedište autobusa i tu provesti silne sate spavanja, razgovaranja, sjedenja, jela, spavanja, kočenja, spavanja, razgovaranja... Začaran niz ograničen na veoma mali prostor. Cilj je opravdao sredstvo, pa je dolazak u Dubrovnik vrlo brzo bacio u sjenu sam put. I da, dobro sam ga podnijela, uz često mazanje konjskom mašću i kojim lijekom protiv bolova, stigla sam u komadu.

Avantura počinje

A da bi počela avantura, morala sam donijeti pravu odluku i prijavljenju utrku na 21 kilometar promijeniti na skromnih pet. Bila je to teška ali pametna odluka. Realno, nisam bila spremna, a bol u leđima koja mi je prijetila bliskim prijateljstvom i odanošću i nije obećavala rastanak i nikako nisam smjela kockati se. Veća ozljeda bi značila da ću biti zarobljena u sobi, tko zna kako podnijeti put nazad i tko zna kada opet trčkarati.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVODANSKA BANKA
 AD MS FIL SUBOTICA
 IBAN: RS353259601600002188
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

**Gradsko kazalište
Srijemska Mitrovica
18. 05. 2019.
s početkom u 20 sati**

SRIJEMCI SRIJEMU

U PROGRAMU SUDJELUJU:

HKC "Srijem" - Hrvatski dom
iz Srijemske Mitrovice

HKD "Šid" iz Šida

HKPD "Tomislav" iz Golubinaca

HKPD "Matija Gubec" iz Rume

HKPD "Stjepan Radić"

iz Novog Slankamena

HKPD "Jelačić"

iz Petrovaradina

Društvo hrvatske mladeži

iz Zemuna

ZHZ "Ilija Okrugić"

iz Zemuna

Hrvatska čitaonica "Fischer"

iz Surčina

Gosti:

HKPD "Đurđin" iz Đurđina

